T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI

İSTANBUL'DAKİ OSMANLI DÖNEMİ ESNAF MEZAR TAŞLARI (TARİHİ YARIMADA VE ÇEVRESİ)

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Kudret ATEŞ

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi
Yusuf ACIOĞLU

Çanakkale- 2020

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "İstanbul'daki Osmanlı Dönemi Esnaf Mezar Taşları (Tarihi Yarımada ve Çevresi)" adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını, özgünlüğünü ve bir başka mecraya sunulmadığını, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu ve yararlandığım kaynak ve verilerde hiçbir bir çarpıtma yapmadığımı belirtir ve bunu onurumla doğrularım

22/05/2020

Kudret ATEŞ

ÖZET

İSTANBUL'DAKİ OSMANLI DÖNEMİ ESNAF MEZAR TAŞLARI

(TARİHİ YARIMADA VE ÇEVRESİ)

Osmanlı İmparatorluğuna asırlar boyu başkentlik yapan İstanbul, konumu itibarıyla devrinin büyük nüfusa sahip kentlerinden biri olmuştur. Böylesi büyük bir nüfusa sahip kentin ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikte yoğun sanat, mimari, kültür, ticaret ve üretim faaliyetleri de bu büyümenin beraberinde gelmiştir.

Ticaret faaliyetlerini yürüten en önemli kesim de esnaflar olmuştur. Bu nedenle Osmanlı esnaflarına ait günümüze ulaşan mezar taşları da dönemin ihtiyaçları ve esnaf kolları hakkında bilgi sahibi olabildiğimiz belgeler niteliğindedir.

Çalışmamıza konu olan "İstanbul'daki Osmanlı Dönemi Esnaf Mezar Taşları", esnaf grupları hakkında bilgi vermesi açısından önem arz etmektedir. İstanbul Avrupa Yakası tarihi yarımada başta olmak üzere mezar taşlarının yoğunlukta olduğu Eyüp, Beşiktaş, Kasımpaşa ve Zeytinburnu sınırları içerisinde yer alan camii ve türbe hazireleri ile tarihi mezarlık incelenmiştir. Toplamda 125 adet esnaf ve esnaf yakınına ait mezar taşı incelenmiştir. Bunlardan 88 adedi erkeklere, 36 adedi ise kadınlara ait mezar taşıdır. 76 adet esnaf mezar taşı 48 adet esnaf yakınına ait mezar taşı incelenmiştir.

Bu çalışmada ayrıca, bulunan mezar taşları ışığında Osmanlı İstanbul'unda esnaf faaliyetleri ve mezar taşlarında yer alan meslekler hakkında da kısa bir değerlendirme yapılmıştır. Mezar taşları esnaf meslek gruplarına ayrılarak, her bir grup kendi içinde tarih sıralamasına göre katalog halinde hazırlanmıştır. Katalog bölümü; katalog numarası, tarihi, başlık tipi, yazı türü, cinsiyet, ölçüleri, malzemesi, yeri, inceleme tarihi, kitabe ve tanım/ süsleme özellikleri şeklinde verilmiştir. Katalog; başucu taşı fotoğrafı ve varsa ayakucu taşı fotoğrafıyla tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İstanbul, Osmanlı Dönemi, Esnaf, Mezar Taşları

ABSTRACT

THE OTTOMAN PERİOD TRADESMEN TOMBSTONES İN İSTANBUL (HİSTORİCAL PENİNSULA AND İTS SURROUNDİNGS)

Having been the capital of the Ottoman Empire for centuries, İstanbul has become one of the cities with a large population of its era thanks to it's location. Accompanied with a large population growth intensive art, architecture, culture, trade and prodiction came as well.

The people that participated in the trade activities were the craftsman. For this reason, the tombstones of the Ottoman craftsman, which have survived to the present day, and those are the documents that we can use to analyze craftsman branches.

The Ottoman Craftsman Grave Stones in İstanbul, which are the subject of our study, are important in terms of giving information about the tradesmen groups. The mosques and tombstones and historical cemeteries in Eyüp, Beşiktaş, Kasımpaşa and Zeytinburnu, where the Europen Peninsula is located in the historical peninsula of İstanbul, were examined. İn total, the tombtone beloging to 125 tradesmen and their relatives were examined. 88 of these ar efor men and 36 are tombstones for women. 78 tradesmen tombstones and 46 tradesmen relatives tombstones were examined.

İn study, looking at the Ottoman's İstanbul, trade activities and professions written in the tombstones were analyzed and evaluated. The tombstones were divided into tradesmen profession groups, and each group was prepared in a catalog according to the date order. Catalog section; consists of catalog number, date, title typr, font, gender, dimensions, material, location, rewiev date, epitaph, text description/ decoration. Pictures of Stones placed on the top of tomb, and if it is also available the pictures of stone placed at the bottom of the tomb were illustrated at the end of the catalog.

Keywords: İstanbul, Ottoman Period, Tradesmen, Tombstones.

ÖNSÖZ

Mezar taşları, Türk sanat ve kültür tarihinin önemli belgeleri durumundadır. Her biri eşsiz bir heykel görünümündeki mezar taşları, döneminin sanat anlayışının, kültürünün, inançlarının ve toplumun yaşayışının taşa işlenmiş halidir.

Mezar taşları ölen kişinin fani dünyadaki varlığının geride bıraktığı son delili niteliğindedir. Çalışmamıza konu olan "İstanbul'daki Osmanlı Dönemi Esnaf Mezar Taşları" da bir dönem İstanbul halkına hizmet etmiş ve kentin ticaretinde önemli katkıları olan esnafların geride bıraktıkları vesikalarıdır.

İstanbul'un farklı hazire ve mezarlıklarında incelemiş olduğumuz esnaf mezar taşları, Osmanlı dönemi ticaret kollarını ve meslek dallarını da ortaya koyması bakımından önemlidir.

Tez konusu olan İstanbul'da tarihi yarımada ve çevresinde yer alan hazirelerdeki esnaf mezar taşlarının tespit edilmesi, günümüzde var olan veya farklı adlandırılan ya da zamanla yok olan meslek gruplarının belirlenmesi ve bu mezar taşlarının tahrip olma durumlarınıda gözönüne alınarak bu çalışma oluşturulmuştur.

Tez konusunda beni yönlendiren ve desteğini esirgemeyen değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Yusuf ACIOĞLU'na teşekkür ederim. Bu çalışmada bana manevi desteğini esirgemeyen aileme, biricik kız kardeşim Serap ATEŞ'e ve yardımlarını esirgemeyen sevgili arkadaşım Deniz ERKUL'a çok teşekkür ederim.

Kudret ATEŞ

Çanakkale, 2020

İÇİNDEKİLER

ÖZET ……i
ABSRTACT ……ii
ÖNSÖZ ……..iii
İÇİNDEKİLER …….....iv
KISALTMALAR ……vii
RESİM LİSTESİ ……...viii
TABLO LİSTESİ ...……...xiii

GİRİŞ ……1

BİRİNCİ BÖLÜM

İSTANBUL'UN KONUMU VE TARİHÇESİ

1.1.Konumu... 4
1.2.Tarihçesi 5

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKLERDE MEZAR VE MEZAR TAŞI GELENEĞİ

2.1. İslamiyet Öncesi Dönem..... 8
2.2. İslamiyet Sonrası Dönem 9

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OSMANLI İSTANBUL'UNDA ESNAF TEŞKİLATI

3.1. Gıda ve Zahireci Esnafı..... 16
3.1.1. Attar Esnafı..... 16
3.1.2. Kahveci Esnafı 16
3.1.3. Kasap Esnafı 17
3.1.4. ManavEsnafı 18
3.1.5.Yoğurtçular Esnafı 18
3.2. Dericilikle İlgili Esnaflar..... 19
3.2.1. Debbağ Esnafı 19
3.2.2. Haffaf, Kavaf ve Papuççu Esnafı 20
3.2.3. Saraç Esnafı 20

3.3. Dokumacılıkla İlgili Esnaflar 21
3.3.1. Boyacı Esnafı 21
3.3.2. Çadırcı (Hayme) Esnafı 22
3.3.3. Fes Yapımı ve Esnafı 23
3.3.4. Kaftan Terzileri Esnafı 24
3.3.5. Kemha Esnafı 24
3.3.6. Simkeş Esnafı 25
3.3.7. Yorgancı Esnafı 26
3.4. Kitap Sanatları Esnafı 27
3.4.1. Kâğıtçı Esnafı 27
3.4.2. Mücellid (Cilt) Esnafı 27
3.4.3. Nakkaş Esnafı 28
3.4.4. Sahaf Esnafı 29
3.5. Taşımacılık İle İlgili Esnaflar 29
3.5.1.Araba ve Arabacıbaşı Esnafı 29
3.5.2.Kayıkçı Esnafı 30
3.6. Yapı Esnafı 31
3.6.1. Taşçı ve İnşaat Esnafı 31
3.6.2. Dülger Esnafı 32
3.7. Diğer Esnaflar 32
3.7.1. Berber Esnafı 32
3.7.2. Mumcu Esnafı 33
3.7.3. Sabuncu Esnafı 34
3.7.4. Duhan (Tütün) Esnafı 34

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KATALOG 36

BEŞİNCİ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA

5.1. Mezar Tipleri 163
5.1.1. Toprak Mezar 163
5.1.2. Kapak Taşlı Mezar 163

5.1.3. Çerçeveli Mezar 163
5.2. Mezar Taşı Gövde Tipolojisi ve Başlıklar 164
5.2.1. Erkek Mezar Taşı 164
5.2.2. Kadın Mezar Taşı 169
5.3. Süsleme 170
5.3.1. Lale 171
5.3.2. Gül ve Gül Ağacı 171
5.3.3. Palmet ve Rumi 172
5.3.4. Servi Ağacı 172
5.3.5. Akanat (Kenger) Yaprağı 173
5.3.6. Hurma Ağacı 173
5.3.7. Meyve Kasesi 174
5.3.8. Kıvrım Dallar 174
5.3.9. Çiçekler 175
5.3.10. Vazo ve Saksı 175
5.3.11. Asma ve Üzüm Salkımı 176
5.3.12. Geometrik Motifler 176
5.3.13. Yeniçeri Remizi 177
5.3.14. Mimari Elemanlar 177
5.3.15. İstiridye 178
5.4. Yazı 178
5.5. Malzeme ve Teknik 179

SONUÇ 180

KAYNAKÇA 182

ÖZGEÇMİŞ 191

KISALTMALAR

a.g.e. : Adı Geçen Eser

a.g.mad. : Adı Geçen Madde

cm. : Santimetre

Çev. : Çeviren

DİA : Diyanet İslam Ansiklopedisi

Foto. :Fotoğraf

H. :Hazire

Kat. No :Katalog Numarası

M. : Mezarlık

s. : Sayfa

Üni. : Üniversite

TDV : Türkiye Diyanet Vakfı

RESİM LİSTESİ

Resim 4.1. Kat. No 1: Kasap Başucu Taşı 36
Resim 4.2. Kat. No 2: Başucu Taşı 37
Resim 4.3. Kat. No 3: Kasap Başucu Taşı 38
Resim 4.4. Kat. No 4: Kahveci Başı Başucu Taşı 39
Resim 4.5. Kat. No 5: Sığır Kasabı Başucu Taşı 40
Resim 4.6. Kat. No 6: Turşucu Başucu Taşı 41
Resim 4.7. Kat. No 7: Manav Başucu Taşı 42
Resim 4.8. Kat. No 8: Kahveci Başucu Taşı 43
Resim 4.9. Kat. No 9: Kuruyemişçiler Kethüdası Başucu Taşı 44
Resim 4.10. Kat. No 10: Attar Başucu Taşı 45
Resim 4.11. Kat. No 11: Yoğurtçu Başı Başucu Taşı 46
Resim 4.12. Kat. No 11: Yoğurtçu Başı Ayakucu Taşı 46
Resim 4.13. Kat. No 12: Kabakçı Başucu Taşı 47
Resim 4.14. Kat. No 13: Kahveci Damadı Başucu Taşı 48
Resim 4.15. Kat. No 14: Attar Kerimesi Başucu Taşı 49
Resim 4.16. Kat. No 14: Attar Kerimesi Ayakucu Taşı 49
Resim 4.17. Kat. No 15: Yağcı Başucu Taşı 50
Resim 4.18. Kat. No 16: Soğancı Başucu Taşı 51
Resim 4.19. Kat. No 17: Muhallebici Başucu Taşı 52
Resim 4.20. Kat. No 17: Muhallebici Ayakucu Taşı 52
Resim 4.21. Kat. No 18: Kuruyemişçi Yakını Başucu Taşı 53
Resim 4.22. Kat. No 19: Arakiyeci Başucu Taşı 54
Resim 4.23. Kat. No 20: Çorapçı Oğlu Başucu Taşı 55
Resim 4.24. Kat. No 21: Kaftancı Başucu Taşı 56
Resim 4.25. Kat. No 22: Çadırcı Başucu Taşı 57
Resim 4.26. Kat. No 22: Çadırcı Ayakucu Taşı 57
Resim 4.27. Kat. No 23: Yağlıkçı Başucu Taşı 58
Resim 4.28. Kat. No 24: Çadırcılar Kethüdası Başucu Taşı 59
Resim 4.29. Kat. No 24: Çadırcılar Kethüdası Ayakucu Taşı 59
Resim 4.30. Kat. No 25: Yağlıkçı Cariyesi Başucu Taşı 60
Resim 4.31. Kat. No 26: Kaftancı Kayınvalidesi Başucu Taşı 61
Resim 4.32. Kat. No 27: Yorgancı Başucu Taşı 62

Resim 4.33. Kat. No 27: Yorgancı Ayakucu Taşı 62
Resim 4.34. Kat. No 28: Yorgancı Başucu Taşı 63
Resim 4.35. Kat No 29: Yorgancı Başucu Taşı 64
Resim 4.36. Kat. No 30: Yorgancı Ayakucu Taşı 64
Resim 4.37. Kat. No 30: Yorgancı Başucu Taşı 65
Resim 4.38. Kat. No 31: Yorgancı Zevcesi Başucu Taşı 66
Resim 4.39. Kat. No 32: Yağlıkçı Kerimes Başucu Taşı 67
Resim 4.40. Kat. No 33: Yağlıkçı Zevcesi Başucu Taşı 68
Resim 4.41. Kat. No 34: Yağlıkçı Mahdumu Başucu Taşı 69
Resim 4.42. Kat. No 35: Fesci Zevcesi Başucu Taşı 70
Resim 4.43. Kat No 36: Yorgancı Başucu Taşı 71
Resim 4.44. Kat. No 36: Yorgancı Ayakucu Taşı 71
Resim 4.45. Kat. No 37: Kemhacı Kerimesi Başucu Taşı 72
Resim 4.46. Kat. No 38: Ketencı Zevcesi Başucu Taşı 73
Resim 4.47. Kat. No 39: Yağlıkçı Mahdumu Başucu Taşı 74
Resim 4.48. Kat. No 40: Yağlıkçı Başucu Taşı 75
Resim 4.49. Kat. No 41: Yorgancı Validesi Başucu Taşı 76
Resim 4.50. Kat. No 42: Yorgancı Mahdumu Başucu Taşı 77
Resim 4.51. Kat. No 43: Fesci Zevcesi Başucu Taşı 78
Resim 4.52. Kat. No 44: Yorgancı Zevcesi Başucu Taşı 79
Resim 4.53. Kat. No 45: Yağlıkçı Halilesi Başucu Taşı 80
Resim 4.54. Kat. No 46: Yağlıkçı Başucu Taşı 81
Resim 4.55. Kat. No 47: Boyacı Kerimesi Başucu Taşı 82
Resim 4.56. Kat. No 48: Simkeş Başucu Taşı 83
Resim 4.57. Kat. No 49: Fesciler Kethüdası Başucu Taşı 84
Resim 4.58. Kat. No 50: Çadırcılar Kethüdası Hemşiresi Başucu Taşı 85
Resim 4.59. Kat. No 50: Çadırcılar Kethüdası Hemşiresi Ayakucu Taşı 85
Resim 4.60. Kat. No 51: Çadırcı Esnafı Başucu Taşı 86
Resim 4.61. Kat. No 52: Yorgancı Başucu Taşı 87
Resim 4.62. Kat. No 53: Fesci Oğlu Başucu Taşı 88
Resim 4.63. Kat. No 54: Yorgancı Kerimesi Başucu Taşı 89
Resim 4.64. Kat. No 55: Haffaf Yakını Başucu Taşı 90
Resim 4.65. Kat. No 56: Haffaf Başucu Taşı 91
Resim 4.66. Kat. No 57: Debbağ Başucu Taşı 92

Resim 4.67. Kat. No 58: Haffaflar Kethüdası Başucu Taşı 93
Resim 4.68. Kat. No 59: Haffaf Halilesi Başucu Taşı 94
Resim 4.69. Kat. No 60: Yemenici Zevcesi Başucu Taşı 95
Resim 4.70. Kat. No 61: Kavaf Başucu Taşı..... 96
Resim 4.71. Kat. No 62: Papuççu Başucu Taşı 97
Resim 4.72. Kat. No 62: Papuççu Ayakucu Taşı 97
Resim 4.73. Kat. No 63: Haffaf Zevcesi Başucu Taşı 98
Resim 4.74. Kat. No 63: Haffaf Zevcesi Ayakucu Taşı 98
Resim 4.75. Kat. No 64: Haffaf Başucu Taşı..... 99
Resim 4.76. Kat. No 65: Debbağ Kethüdası Başucu Taşı 100
Resim 4.77. Kat. No 66: Haffaf Zevcesi Başucu Taşı 101
Resim 4.78. Kat. No 67: Debbağlar Kethüdası Başucu Taşı..... 102
Resim 4.79. Kat. No 67: Debbağlar Kethüdası Ayakucu Taşı..... 102
Resim 4.80. Kat. No 68: Debbağ Başucu Taşı..... 103
Resim 4.81. Kat. No 69: Saraç Başucu Taşı 104
Resim 4.82. Kat. No 70: Kitapçı Başucu Taşı 105
Resim 4.83. Kat. No 70: Kitapçı Ayakucu Taşı..... 105
Resim 4.84. Kat. No 71: Sahaflar Şeyhi Başucu Taşı 106
Resim 4.85. Kat. No 71: Sahaflar Şeyhi Ayakucu Taşı 106
Resim 4.86. Kat. No 72: Kağıtçı Zevcesi Başucu Taşı..... 107
Resim 4.87. Kat. No 73: Sahaf Başucu Taşı 108
Resim 4.88. Kat. No 73: Sahaf Ayakucu Taşı 108
Resim 4.89. Kat. No 74: Sahaf Başucu Taşı 109
Resim 4.90. Kat. No 75: Kalemtıraş Başucu Taşı..... 110
Resim 4.91. Kat. No 75: Kalemtıraş Ayakucu Taşı 110
Resim 4.92. Kat No 76: Mücellidler Kethüdası Başucu Taşı..... 111
Resim 4.93. Kat. No 76: Mücellidler Kethüdası Ayakucu Taşı..... 111
Resim 4.94. Kat. No 77: Mücellid Validesi Başucu Taşı 112
Resim 4.95. Kat. No 78: Nakkaş Başucu Taşı 113
Resim 4.96. Kat. No 79: Nakkaş Başucu Taşı 114
Resim 4.97. Kat. No 80: Kayık Yapıcı Başucu Taşı 115
Resim 4.98. Kat. No 81: Sandalcı Başucu Taşı 116
Resim 4.99. Kat. No 81: Sandalcı Ayakucu Taşı 116
Resim 4.100. Kat. No 82: Arabacı Başı Başucu Taşı..... 117

Resim 4.101. Kat. No 83: Sandalcı Kayınbiraderi Başucu Taşı 118
Resim 4.102. Kat. No 84: Kayık Yapıcı Başucu Taşı 119
Resim 4.103. Kat. No 85: Kirişçi Validesi Başucu Taşı..... 120
Resim 4.104. Kat. No 86: Taşçı Başı Başucu Taşı..... 121
Resim 4.105. Kat. No 87: Kirişçi Başucu Taşı 122
Resim 4.106. Kat. No 88: Dülgerzade Şeyhi Başucu Taşı 123
Resim 4.107. Kat. No 89: Kirişçi Zevcesi Başucu Taşı..... 124
Resim 4.108. Kat. No 90: Pencereci Başucu Taşı..... 125
Resim 4.109. Kat. No 91: Su Yolcu Başucu Taşı..... 126
Resim 4.110. Kat. No 92: Taşçı Esnafı Başucu Taşı 127
Resim 4.111. Kat. No 92: Taşçı Esnafı Ayakucu Taşı 127
Resim 4.112. Kat. No 93: Dökmeci Esnafı Başucu Taşı 128
Resim 4.113. Kat. No 94: Kirişçi Başucu Taşı 129
Resim 4.114. Kat. No 95: Taşçı Başı Başucu Taşı..... 130
Resim 4.115. Kat. No 96: Hamamcı Başucu Taşı..... 131
Resim 4.116. Kat. No 97: Saatçi Başı Kerimesi Başucu Taşı..... 132
Resim 4.117. Kat. No 98: Hamamcı Başı Başucu Taşı 133
Resim 4.118. Kat. No 99: Kuşçu Başucu Taşı 134
Resim 4.119. Kat. No 99: Kuşçu Ayakucu Taşı 134
Resim 4.120. Kat. No 100: Kaşıkçı Yakını Başucu Taşı..... 135
Resim 4.121. Kat. No 101: Kaşıkçı Başucu Taşı 136
Resim 4.122. Kat. No 102: Duhancı Başucu Taşı..... 137
Resim 4.123. Kat. No 103: Duhan Başucu Taşı..... 138
Resim 4.124. Kat. No 103: Duhan Ayakucu Taşı..... 138
Resim 4.125. Kat. No 104: Sabuncular Kethüdası Başucu Taşı..... 139
Resim 4.126. Kat. No 104: Sabuncular Kethüdası Ayakucu Taşı 139
Resim 4.127. Kat. No 105: İmameci Başucu Taşı 140
Resim 4.128. Kat. No 106: İmameci Başucu Taşı 141
Resim 4.129. Kat. No 107: Kavakçı Başucu Taşı..... 142
Resim 4.130. Kat. No 108: Mumcu Kerimesi Başucu Taşı 143
Resim 4.131. Kat. No 109: Oturakçı Başucu Taşı..... 144
Resim 4.132. Kat. No 110: Mumcu Mahdumu Başucu Taşı..... 145
Resim 4.133. Kat. No 110: Mumcu Mahdumu Ayakucu Taşı 145
Resim 4.134. Kat. No 111: Tüccar Başucu Taşı..... 146

Resim 4.135. Kat. No 111: Tüccar Ayakucu Taşı 146
Resim 4.136. Kat. No 112: Berber Başucu Taşı 147
Resim 4.137. Kat. No 113: Tüccar Başucu Taşı 148
Resim 4.138. Kat. No 114: Koltukçu Validesi Başucu Taşı 149
Resim 4.139. Kat. No 114: Koltukçu Validesi Ayakucu Taşı 149
Resim 4.140. Kat. No 115: İmameci Başucu Taşı 150
Resim 4.141. Kat. No 116: Tüccar Başucu Taşı 151
Resim 4.142. Kat. No 117: Çubukçu Esnafı Başucu Taşı 152
Resim 4.143. Kat. No 118: Hurdakar Başucu Taşı 153
Resim 4.144. Kat. No 119: Berber Zevcesi Başucu Taşı 154
Resim 4.145. Kat. No 120: Hırdavatçı Başucu Taşı 155
Resim 4.146. Kat. No 120: Hırdavatçı Ayakucu Taşı 155
Resim 4.147. Kat. No 121: Kaşıkçı Kethüdası Zevcesi Başucu Taşı 156
Resim 4.148. Kat. No 121: Kaşıkçı Kethüdası Zevcesi Ayakucu Taşı 156
Resim 4.149. Kat. No 122: Kaşıkçı Mahdumu Başucu Taşı 157
Resim 4.150. Kat. No 123: Hasırcı Başı Başucu Taşı 158
Resim 4.151. Kat. No 124: Tüccar Eşi Başucu Taşı 159
Resim 4.152. Kat. No 125: Arzuhalci Başucu Taşı 160
Resim 5.1. Tarihi Yarımada ve Çevresi 161

TABLO LİSTESİ

Tablo 5.1. Esnaf Mesleklerinin Gruplara Göre Dağılışı……...162

Tablo 5.2. Mezar Taşlarının Kronolojik Dağılımı…….…….…...162

GİRİŞ

İnsanoğlunun ölümün yeniden varoluş olduğuna ve ruhun tekrar hayat bulacağına olan inanışı mezar yapma gereksinimi doğurmuştur.

Türkler İslamiyet'in kabulünden önce ve İslamiyet'in kabulünden sonra da ölülerine büyük önem vermişlerdir.

Osmanlı'nın başkenti olan İstanbul'da yer alan mezar taşlarındaki süslemeler ve kitabe metinleri her dönemin beğenisini ortaya koymaktadır.

Araştırmanın Amacı

Osmanlı İmparatorluğunun başkenti olan İstanbul'un üretim ve ticaret faaliyetlerini yürüten esnaflara ait mezar taşlarının incelenmesi, bu mezar taşları üzerinde faaliyette bulundukları meslekleri ilgili herhangi bir işaret veya sembol bularak, fotoğraflarını çekerek, kitabelerini okuyarak kataloglarının oluşturularak kayıt altına alınması amaçlanmıştır.

Araştırmanın Kapsamı

Araştırmada esnaf mezar taşları başta tarihi yarımada olmak üzere, Eyüp, Kasımpaşa, Beşiktaş ve Zeytinburnu ilçelerindeki camii, türbe ve tarihi mezarlıklarda çalışma yürütülmüştür. Çalışmada 80 hazire ve mezarlık incelenmiş, bunların 30 tanesinde esnaf mezar taşı bulunmuştur. Konu esnaf mezar taşları olduğu için birçok mezar taşı arasından titizlikle seçilmiştir.

Tarihi yarımada içindeki toplamda 18 hazirede esnaf mezar taşları bulunmuştur. (Arakiyeci Camii H., Atik Ali Paşa Camii H., Basmacızade Kaptanı Derya İbrahim Paşa Camii H., Beyazıt Camii H., Cambaziye Camii H., Cenderecizade Muhittin Çelebi Türbe H., Ekmekçizade Ahmet Paşa Medresesi H., Fevziye Küçük Efendi Camii H., Haseki Camii H., Hadım İbrahim Paşa Camii H., Hekimoğlu Ali Paşa Camii H., İnşaat Müzesi, Murat Paşa Camii H., Sokullu Mehmet Paşa Camii H., Sünbül Sinana Camii H., Şeyh Ebu'l Vefa Camii H., Vefa Molla Gürani M., Yavaşça Şahin Mehmet Ali Paşa Camii H.) Zeytinburnu İlçesinde 4 (Merkezefendi Camii H., Eski Kozlu Mezarlığı., Seyit Nizam Camii Haziresi ve Mezarlığı, Yedikule Mezarlığı), Eyüp Sultan İlçesinde 5 (Eyüp Mezarlığı, Sadrazam Ferhat Paşa H., Defterdar Nazlı Mahmut Efendi Camii H., Pir Ahmet Edirnevi Türbesi H.), Beşiktaş İlçesinde 2 (Sinan Paşa Camii H., Yahya Efendi Dergahı

Haziresi) ve Beyoğlu İlçesinde 1(Kasımpaşa Eski Kulaksız Mezarlığı) hazire ve mezarlıkta esnaflara ait mezar taşları bulunmuştur.

Araştırmanın Yöntemi

Tez çalışmasında İstanbul Avrupa Yakası tarihi yarımada ve çevresindeki selâtin camiler başta olmak üzere tüm cami ve türbe hazireleri ile tarihi mezarlıklar belirlenmiştir. Çalışma yapabilmek için İstanbul Avrupa Yakası Mezarlılar Müdürlüğü, T.C. İstanbul Vakıflar 1. Bölge Müdürlüğü ve İstanbul Türbeler Genel Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır.

Belirlediğimiz hazire, türbe ve mezarlıklarda öncelikle zamanla tahrip olmuş ya da kısmen toprağa gömülü halde bulunan mezar taşları mümkün olduğunca temizlenerek ortaya çıkarılmıştır. Daha sonra mezar taşlarının ölçümleri (en- yükseklik) alınmış, fotoğraf çekimleri yapılmış ve her şahideye birer numara verilerek tarihi sıralamaya göre katalog oluşturulmuştur. Tez beş bölümden oluşmaktadır.

Tezin birinci bölümünde İstanbul'un konumu ve kısaca tarihçesi aktarılmıştır.

İkinci bölümde "Türklerde Mezar ve Mezar Taşı Geleneği" başlığı altında İslamiyet öncesi ve İslamiyet sonrası Türklerde mezar taşı geleneği hakkında bilgi verilmiş ve Osmanlı mezar ve mezar taşı gelişimi ile sınıflandırılması aktarılmıştır.

Üçüncü bölümde araştırmaya konu olan ve katkı sağlaması açısından "Osmanlı'da İstanbul Esnaf Teşkilatı" başlığı ile mezar taşlarında yer alan mesleklerin bağlı bulunduğu esnaf örgütlerinin yapısını, işleyişini ve dönemin ticari faaliyetlerini anlatması bakımından İstanbul esnaf örgütlerine kısaca değinilmiştir. Araştırdığımız esnaf grubunda yer alan mezar taşının katalog numarası her biri ait olduğu esnaf grubunun altına yazılmıştır.

Dördüncü bölümde incelediğimiz mezar taşlarında yazan mesleklere göre esnaf gruplarına ayırarak tarihi sıralamaya göre katalog hazırlanmıştır. Katalog kısmı; katalog numarası, tarih, yazı çeşidi, başlık tipi, cinsiyet, meslek, ölçüleri, malzeme çeşidi, tespit tarihi, yer, kitabesi ve tanım şeklinde oluşturulmuştur. Tanım kısmına mezar taşı formunun özellikleri ve varsa süsleme detaylarına yer verilmiştir. Katalog, başucu ve varsa ayakucu şahidelerinin fotoğraflarıyla tamamlanmıştır.

Son bölümde mezar tipleri, mezar taşlarında kullanılan başlıklar, süsleme özellikleri, form özellikleri, yazı tipleri, kullanılan malzeme ve teknik bakımından değerlendirme ve karşılaştırma olarak verilmiştir.

Konuyla İlgili Kaynaklar

Osmanlı dönemi mezar taşlarıyla ilgili Türkiye de yapılmış pek çok doktora ve yüksek lisans derecesinde tezler yazılmakla birlikte konuyla alakalı pek çok kitap ve makale de bulunmaktadır.

"İstanbul'daki Osmanlı Dönemi Esnaf Mezar Taşları (Tarihi Yarımada ve Çevresi)" adlı araştırmada tarama yaparken İstanbul'da yer alan farklı hazirelerdeki mezar taşları ile ilgili kitap ve tezlerden de faydalanılmıştır[1].

Araştırmada dönemin esnaf yapısı ile ilgili kaynaklara da başvurulmuştur. Mezar taşlarında yer alan meslekler ile ilgili kitap, makale ve tezlerden yararlanılmıştır. Çalışmada yararlanılan kaynak ve yayınlar kaynakça kısmında yer almıştır[2].

[1] Uçar, Zeynep, İstanbul Çorlulu Ali Paşa Külliyesi Mezar Taşları, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2018; Aydoğdu, Ayfer, 19. Yüzyılda İstanbul'daki hazirelerdeki (Sur İçi Bölgesi) Mezar Taşlarında Kullanılan Motiflerin Analizi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2011; Dikbıyık, Ruhengiz, Tuğba, Hat ve Süsleme Sanatları Ve Mimari Üslup Bakımından Yahya Efendi Kabristanı Mezar Taşları, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009; Eldem, Edhem, İstanbul'da Müslüman Mezarlıkları ve Mezar Taşları, Etkinlikler- Voyvoda Caddesi Toplantıları, 2003-2004; Sökütlü, Yeşim, İstanbul Üsküdar Şeyh Daveti Mutada Efendi Camii Haziresinde Bulunan Mezar Taşları, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2015

[2] Evren, Burçak, Osmanlı Esnafı, S. 13, İstanbul 1999; Bilge, Müfit Sadık Osmanlı İstanbul'unda Esnaf, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2018; Erünsal, E. İsmail Osmanlılarda Sahaflık ve Sahaflar, Timaş Yayınları, İstanbul 2013; Koçu, Reşat Ekrem, Tarihte İstanbul Esnafı, Doğan Kitapçılık, İstanbul, 2002; Evren, Burçak, Eski İstanbul'da Kahvehaneler, AD Yayıncılık, İstanbul 1996; Özburun, Serkan, Kaybolan Meslekler, Kuveyttürk Yayınları, İstanbul 2006; Yıldırım, Onur, Osmanlı İaşeciliği ve Esnaf: On Sekizinci Yüzyıl İstanbul'unda Debbağlar, Doğubatı Düşünce Dergisi, S.52; Kal'a, Ahmet, Debbağlıktan Dericiliğe, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2012; Küçükerman, Önder, Geleneksel Türk Dericilik Sanayi Ve Beykoz Fabrikası, Sümerbank Yayınları, İstanbul, 1978; Duman Mustafa, Geleneksel Türk Yorgancılık Sanatı, Heyamola Yayınları, İstanbul 2007; Kahraman, Seyit Ali- Dağlı, Yücel, Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Y.K.Y. İstanbul 1991, C.1, S. 2,

BİRİNCİ BÖLÜM

İSTANBUL'UN KONUMU VE TARİHÇESİ

1.1. Konumu

İstanbul, Avrupa kıtası ile Asya kıtası arasında köprü görevi görmektedir. Aysa kıtasından Kocaeli, Avrupa kıtasında Çatalca; güneyde Marmara ve Bursa, güneybatıda Tekirdağ ve kuzeybatıda Kırklareli kenti çevrelemektedir. Kentin ismini aldığı ve Haliç ile Marmara arasında kalan yarımada üzerinde bulunan asıl İstanbul 253 km², bütünü ise 5712 km² 'dir[3].

4. Jeolojik zamanda akarsu vadilerinin bir kısmı denizin istilasına uğramış ve karalar içerisine 8 km. kadar sokularak geniş ve derin bir körfez meydana gelmiştir. Haliç adı verilen bu körfez Boğazdan Çatalca Yarımadasına doğru, kuzey batı istikametinde içeri doğru uzanmaktadır. Burası gemileri fırtınadan koruyan güvenli bir liman haline gelmiştir[4].

Bitki örtüsü Akdeniz ikliminin bitki örtüsünü anımsatır. Yaz mevsimi oldukça uzun sürer. Marmara kıyı şeridinde Akdeniz iklimi etkiliyken diğer kesimlerinde Akdeniz ikliminin etkisi azalır. Çatalca da ise karasal iklim hâkimdir. En çok yağış kasım ayında, en az yağış ise temmuz ayında görülür. En soğuk ay ocak, en sıcak ay ise ağustos ayıdır[5].

1.2. Tarihçesi

Tarihi yarımadadaki ilk yerleşim yerinin bilinen en eski ismi Bizantion'dur[6]. M.S. 196 yılında burayı zapt etmiş olan Roma İmparatoru Septimus Severus, Bizantion'u kuşatarak şehri yağmalayıp, surları yıktı. Daha sonra ise surları yeniden inşa edip kentte yeni imar faaliyetleri başlattı ve oğlunun şerefine adını Augusta Antonia adını vermiştir[7].

Kentin tarih içerisinde aldığı isimlerden en önemlileri şunlardır; Alma, Roma, Bizantion, Konstantiniyye, Konstantinapolis, Sitanbul, İslambol ve İstanbul'dur[8].

Şehrin ilk kurucularının Megara kolonisi olduğu düşünülmektedir. M.Ö.659'da Yunanistan'dan gelen Megaralılar, Marmara Denizini geçerek bugünkü Topkapı

---

[3] https://istanbul.ktb.gov.tr/
[4] Demirkent, Işın, İstanbul mad., TDV. İslam Ansiklopedisi, *s.* 205
[5] Darkot, Besim, "İstanbul" mad., Yeni Türk Ansiklopedisi, *C.*IV, s. 1140
[6] Darkot, Besim, a.g.mad., s. 1142
[7] Demirkent, Işın, İstanbul mad., TDV. İslam Ansiklopedisi, s. 205
[8] Sakaoğlu, Nejdet, İstanbul'un Adları Mad. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 1994, IV. s. 153

Sarayı'nın bulunduğu yerden İstanbul'a giriş yapmış ve Sarayburnu'ndan Ahırkapı semtine kadar olan alana yerleşmişlerdir[9].

Megaralılar, komutanlarının adından hareketle, kente "Bizantion" adını verdiler. Pek çok istilalara uğrayan Bizantion, M.Ö. 296'da Britanyalılar tarafından yağmalanarak ele geçirildi. M. Ö. Makedonyalıların tehdidine karşı Roma'nın desteğini istemiş ve M.Ö. 146'da kent Roma topraklarına katılmıştır[10].

Roma İmparatoru I.Constantinus şehrin stratejik önemini anlamış Roma'nın yeni merkezi olarak seçilmiştir. Şehir alanını dört misli daha büyümüş ve sadece birkaç bin nüfuslu siteyi, 200 bin kişilik bir şehir haline getirmiştir. Şehrin etrafını da surlarla çevirtmiştir. Yedi tepe üzerine inşa edilen şehrin meydanlarına imparatorluğun çeşitli yerlerinden getirtilen sanat eserleriyle süslenmiş ve 11 Mayıs 330 yılında şehrin açılışı yapılmıştır. Şehrin adını da kendi adıyla değiştirmiş Constantinopolis yapmıştır[11].

Yeni kurulan şehir tipografik olarak farklılık gösterse de Roma'ya benzetilmeye çalışılmıştır. Büyük Saray, Roma'da bulunan Circus Maximus ve Palatine Sarayları ile benzerlik göstermiştir. Augusteion Meydanına dikilen Milion Taşı, Roma Forumu'ndaki Miliarium ile aynı amaç için dikilmiştir[12]. I. Constantinus, Aya İrini ve Ayasofya Kiliselerini yaptırarak şehri Hristiyan dünyasının önemli bir merkez haline getirdi[13].

6. yüzyılda I. Justinyen dönemi yükselişe geçilen ve kentin imar faaliyetlerinin arttığı dönem olmuştur. 7. 8. 9. yüzyıl İstanbul için kuşatma dönemleri olmuştur. Bu kuşatmalara 1204 yılında Latin Haçlılarda eklenmiştir. 1261 yılına kadar şehir, Latin İmparatorluğunun merkezi olmuştur. Bu dönemde de şehir ağır tahribatlara uğramış ve çok kan akıtılmıştır. Paleologos hanedanı şehri yeniden ele geçirerek bu kanlı sayfayı kapatmıştır. Kuşatmalar ve yağmalar sonucu kent epey zayıflamıştır[14].

İstanbul'a sürekli kuşatmalar yapan Osmanlı ise kenti gittikçe daralan bir çembere almıştır. Yıldırım Beyazıd İstanbul'a yönelik ilk büyük kuşatmayı yapmıştır. II. Murad

---

[9] Kuban, Doğan, İstanbul Bir Kent Tarihi, İstanbul 1996, s. 16
[10] İnalcık, Halil, "İstanbul" mad. TDV. İstanbul 2001, XXIII, ss. 220-231
[11] Vasılıev, A. A. Bizans İmparatorluğu Tarihi, Çev. ManselL, Arif Müfid, Maarif Matbaası, Ankara 1943, C.1, s. 71
[12] Demirkent, Işın," İstanbul" mad. TDV. İslam Ansiklopedisi, İstanbul, 2001, IV, s. 205
[13] Kuban, Doğan, a.g.e. s. 28
[14]Şener, Orçun, İstanbul'un Tarihsel Dokusunun CBS Ortamında Web Arayüzleri ile İnternetten Yayımlanması, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009, s. 6

zamanında ise İstanbul'a fetihten önceki son kuşatma gerçekleştirilmiştir. Bu kuşatma İstanbul ile taşra arasındaki bağlantı yollarının kesilmeleriyle başlamış fakat Şehzade Mustafa isyanı üzerine kuşatma kaldırılmıştır[15].

Bir yıl öncesinden İstanbul'un fethi için hazırlıklar başlamıştır. Kuşatma yapmak için gerekli olan büyük toplar döktürüldü. Boğaz geçişlerini kontrol altına almak için Anadolu Hisarı'nın karşısına Rumeli Hisarı inşa edilmiştir. Büyük topları buraya yerleştirmiştir. İstanbul için yeni bir sayfanın açılacağı 29 Mayıs 1453 de fetih gerçekleşmiştir[16]. İstanbul'un fethinden sonra Ayasofya'ya tahtadan bir minber ve minare eklenmiş, fethin üçüncü gününde Cuma namazı kılınmıştır[17].

İstilalar ve kuşatmalar sonucu yıpranan şehrin imar faaliyetleri sonucu çehresi değişti ve yavaş yavaş bir Türk İslam şehri hüviyetini kazandı. Zamanla nüfusu artmış ve tarihi yarımadanın dışına doğru taşmaya başlayarak farklı kültürlerin kaynaştığı aynı zamanda deniz ve karayollarının birleştiği, büyük bir metropol haline gelmiştir[18]. Fatih döneminde inşa edilen Fatih Külliyesi başta olmak üzere, çarşı, bedesten ve cami gibi büyük boyutlu ve kubbelerle örtülü yapılar topluluğu İstanbul' a Türk şehri kimliğini kazandırmıştır[19].

Yavuz Sultan Selim'in 1517'de Mısır Seferi dönüşünde kutsal emanetleri buraya getirmesi ile Osmanlı İmparatorluğunun başkenti olan İstanbul, İslam Halifeliğinin de merkezi olmuştur. İstanbul'un İslamiyet'in zirvelerindeki ünü, başkentte birçok dikkat çekici ve İslam âleminin en güzelleri arasında sayılan bir dizi caminin inşa edilmesiyle daha da atmıştır[20].

İstanbul İslam âleminin en büyük kültürel merkezi haline gelmiştir. Sanatçılar, şairler, yazarlar, tarihçiler, hattatlar saraydaki büyük kişilerin teşvik ve desteğiyle İslam âlemine ve hatta daha ötelere başkentin ününü yaymaktadır[21].

16. yüzyıl başında yapılan seferler ile gittikçe büyüyen İmparatorluk toprakları, Kanuni Sultan Süleyman'a şehrin inşasını büyük boyutlara ve sanatsal beceriyle

---

[15] Emecen, Ferudun, İstanbul mad., TDV. İslam Ansiklopedisi, İstanbul 2001, C. 23, s. 212
[16] Uzunçarşılı, İ. Hakkı, Osmanlı Tarihi, C.1, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1988, ss. 469-473
[17] Eyice, Semavi, Ayasofya mad., TDV. İslam Ansiklopedisi, İstanbul 1991, C. 4, s. 207.
[18] Demirkent, Işın, a.g.mad. s. 205
[19] Kuban, Doğan, a.g.e. s. 31
[20] Mantran, Robert, XVI. –XVII. Yüzyılda İstanbul'da Gündelik Hayat, Çev. Kılıçbay, Mehmet Ali, Eren Yayıncılık, İstanbul 1991, s.9
[21] Mantran, Robert, a.g.e. s.10

sürdürmesini sağlamıştır. Bu dönemde en önemli katkı Mimar Sinan'a aittir. Kent planlaması açısından önemli yerlere inşa ettiği cami külliyeleri kentin görünümünü etkilemiştir. Yapılan çok sayıdaki ve büyük kubbeler ile minareler kentin siluetini tümüyle değiştirmiştir[22].

Lale Devri olarak da bilinen 1718-1730 yılları arasında, Batılı anlamda ilk matbaanın açılması, itfaiye teşkilatının kurulması gibi İstanbul'un değişiminin gerçekleştiği dönemdir. Batılı tarzda yapılan camii, saray ve çeşme mimarisi İstanbul'un çehresini oldukça değiştirmiştir. Özellikle Kâğıthane, Haliç ve Boğaziçi'nde bu imar faaliyetler yoğunluk kazanmıştır. [23]

Tarihin her döneminde bulunduğu coğrafyanın etkisiyle beraber ekonomik hareketliliğin yaşandığı İstanbul, özellikle bir ticaret kenti olarak gelişmiştir. Denizcilik faaliyetleri ve deniz ticareti kapsamında İstanbul'da limanlar ve deniz ulaşımına hizmet sunan diğer ulaşım araçları gelişmeye katkı sağlamıştır.[24]

19. yüzyılın sonunda İstanbul, Batılı bir kente dönüşmeye başlamıştır. Bu dönemde Pera kentin ilk "Avrupai" semti olmuştur. Modern hayatın bir parçası olan banka binaları, tiyatrolar, iş hanları, çok katlı apartmanlar ve oteller, mimari çevrenin hâkim unsuru olmaya başlamıştır.

1908'de II. Meşrutiyetin ilanı, 31 Mart Olayı, 1912'de Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı ardı ardına yaşanmıştır. Bütün bu sıkıntıların üzerine 1453'te gerçekleşen fethinden sonra ilk defa 13 Ekim 1918'de işgalci devletler tarafından resmen işgal edilmiştir. 6 Ekim 1923'te Türk ordusu şehre girişi ve 29 Ekim 1923'te Cumhuriyetin ilanı ile İstanbul için yeni bir dönem başlamıştır[25].

---

[22] Wiener, Wolfgan Müller, İstanbul'un Tarihsel Topografyası, Çev. Sayın, Ülker, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2001, ss. 30-32

[23] Tanyeli, Uğur, Bir Histografik Model Olarak Gerileme- Çöküş Ve Osmanlı Mimarlığı Tarihi, Timaş Yayınları, İstanbul 2014, s. 313

[24] Belge, Murat, İstanbul Gezi Rehberi, İletişim Yayınları, İstanbul 2010, s.19

[25] Emecen, Feridun, a.g.mad. ss. 212-218 ;İnalcık, a.g.mad., s.220.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKLERDE MEZAR VE MEZAR TAŞI GELENEĞİ

2.1. İslamiyet Öncesi Dönem

Mezar; ziyaret edilen yer, ölünün gömüldüğü yer ve ahirete giriş kapısı olarak tanımlanmaktadır. Mezar taşları, mevtanın gömülü olduğu yeri göstermeye yardımcı olan ve mezarların üzerine dikilen taşlardır[26].

Mezarlar fani dünya ile sonsuz hayat arasında bir kapı görevi görmüştür. Dünya ile ahiret hayatının geçiş noktası olarak görülen mezarlıklar oluşmuştur. İçerisindeki mezar taşlarının barındırdığı tarih ve sanat açısından önemli olan bu mekânlar, oluşturduğu atmosfer bakımından önemlerini hep korumuşlardır[27].

Bilinen en erken Türk mezarları Hunlar zamanından kalmadır[28]. Hunların defin geleneklerine dair en erken tarihli bilgiler Çin kaynaklarına dayanmaktadır. MÖ. 3. yüzyıla tarihlendirilen belgelerde Hunların ölülerini iç ve dış tabut olmak üzere iki katlı tabuta koyduğu bilgisi bulunmaktadır[29].

Göktürklerin mezar geleneği Hunların devamı olmakla beraber yeni unsurlarda taşımaktadır. Şamanizmi benimseyen Göktürkler mezarlarının başucuna "bengüdaş" etrafında "balbal" denilen heykellerin daire şeklinde sıralandığını, Orhun Yazıtları ile bugünkü kalıntılardan anlıyoruz[30]. Göktürkler döneminde karşımıza çıkan bu taş heykeller ölen kişinin mezarı üzerine, kadın veya erkek heykeli şeklinde dikilmektedir. Genellikle kurganın merkezinde veya kurganın doğu tarafında bulunan bu heykeller, çoğunlukla kadın ve erkekli çiftler halinde de bulunmuşlardır[31].

---

[26] Arseven, C. Esad, Türk Sanatı Tarihi, Menşeinden Bugüne Kadar Mimar, Heykel, Resim, Süsleme ve Tezyini Sanatlar, MEB. Yayınevi, İstanbul 1955, s.453

[27] Hanoğlu, Canan, Erzurum Merkezde Camii Hazirelerinde Bulunan 18. Ve 19. YY. Mezar Taşları, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2006, s.11

[28] Aslanapa, Oktay, Türk Sanatı, İstanbul, 1989, s. 2

[29] İnan, Abdulkadir, Tarihte ve Bugün Şamanizm, Materyaller ve Araştırmalar, Ankara 2013, s.177

[30] Ögel, Bahattin, Doğu Göktürkleri Hakkında Vesikalar ve Notlar, Belleten, Cilt: XI, Sayı: 81- 84, Ankara 1975, ss. 113- 129

[31] Çoruhlu, Yaşar, Erken Devir Türk Sanatının ABC'si, Kabalcı Yayınları, İstanbul 2007, ss.75-78

Budist dininin yaygın olduğu Uygurlarda ise mezar, üzeri kubbe ile kapatılmış stupa denilen anıt şeklindeydi. Uygurlar bu kubbeli mezar yapılarıyla ilk türbelerin örneklerini de vermişlerdir[32].

2.2. İslamiyet Sonrası Dönem

Karahanlılar' dan itibaren İslamiyet'in Türkler arasında yaygınlaşıp güçlenmesi ile mezar anlayışında kısmen değişmeler görülmüş ve kişilerin ölümsüzleştirilmesi devam etmiştir[33].

İlk olarak Orta Asya'da görülen türbe ve kümbetler, Karahanlılar döneminde gelişerek devam etmiştir. Karahanlılara ait türbeler genellikle kare planlı ve tek kubbelidir. Bu dönemin türbeleri tuğla süslemenin yoğun şekilde kullanıldığı, cephe mimarisinin öne çıktığı, gösterişli mezar anıtlarının erken örneklerindendir[34].

Büyük Selçuklular döneminde kümbetler genellikle silindirik gövde üzerine konik çatı ile örtülüdür. Kümbetlerde süslemede genellikle sırlı tuğla ve çiniden yararlanılır. Levha çinili süsleme oldukça az iken, gövde içi genellikle sade bırakılır. Cenazelik bölümü sade ve seyrek tuğlalarla örülür. Yani kümbetlerde dışa dönük bir süsleme hâkimdir[35].

Büyük Selçuklu türbe mimarisindeki gelişmeler ve zengin süslemeler daha sonra Anadolu taş ve çini süsleme sanatının da gelişimine katkı sağlamıştır. 11. yüzyılın ikinci yarısından sonra yeni bir kültürün etkisine giren Anadolu, bu kültürün tüm özelliklerini benliğinde eriterek kendine özgü özellikleri de ekleyerek mezar taşı geleneğinin tüm Anadolu'da yaygın hale gelmesine öncülük etmiştir[36].

Anadolu'da Selçuklu ve Beylikler dönemi mezar taşları genel hatlarıyla ortak özellikler taşımakla birlikte bulundukları bölge ve ait oldukları dönemlere göre mahalli tipler oluşmuş ve yerel birtakım özellikler ortaya koymuşlardır[37].

Anadolu'da 12.-15. yüzyıllar arasında mezar taşları, genellikle ince uzun sandukalar ve şahideler olmak üzere iki tipte görülür. Bölgesel farklılıklar ve zaman

---

[32] Aslanapa, Oktay, a.g.e. s. 13
[33] Karamağaralı, Beyhan, Ahlat Mezar Taşları, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1992, s.1
[34] Altun, Ara, Ortaçağ Türk Mimarisinin Anahatları İçin Bir Özet, İstanbul 1988, ss. 8-13
[35] Tuncer, Orhan Cezmi, Anadolu Kümbetleri -1-Selçuklu Dönemi, Ankara 1986, s. 253
[36] Haseki, Metin, Plastik Açıdan Türk Mezar Taşları, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, İstanbul, 1976, s. 7
[37] Yer, Kader, Trabzon Sülüklü Şehir Mezarlığındaki 18. Yüzyıl Mezar Taşları, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2004, s.7

içerisindeki gelişmelere ana tipleri, formları, ölçüleri ve tezyinatı bakımından farklı tipler ortaya çıkmıştır[38].

Anadolu Selçukluları döneminde Akşehir, Kırşehir, Konya, Tokat, Antalya, Malatya, Diyarbakır gibi yerleşim merkezlerinde çok farklı türlerde ilginç mezar taşlarına rastlanır. Bunlardan 14. yüzyıl öncesine tarihlendirilen figürlü mezar taşları Akşehir'de görülür. Bunların taç kısmı hatailerle süslü, ön kısımlarında alçak kabartma olarak işlenmiş; bağdaş kurmuş genç, nakış işleyen kadın, birbirine sarılmış ana ve çocuk, şahin tutan bir avcı gibi figürler yer alır [39].

Beylikler döneminde, Anadolu Selçuklu mezarlarının bir devamı olarak türbeler ve kümbetler yapılmıştır. Beylikler dönemimdeki mezar anıtları Anadolu Selçuklu mezar anıtlarından farklı olarak daha sade bir süsleme programına sahiptirler.

Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerindeki mezar taşlarında Anadolu Selçuklu ve Beylikler dönemi mezar geleneğinin etkileri görülür. Sade formda yapılan mezar taşlarında figüratif özellikler yer almaz. İlk Osmanlı mezarları tabut şeklinde, mermerden yapılmış ve üzerlerine ayetler yazılmıştır. Bu dönemde mezarda yatanın hüviyetine ve ölüm tarihine ait bir kayıt yoktur[40].

Klasik devir mezar taşları ağır başlı bir üsluba sahiptir. 15. yüzyılda şahideli lahitler, şahidesiz lahitler ve şahideli mezarlar olmak üzere mezar tipleri mevcuttur. Bu mezar tiplerinin devamı biraz farklılıklarla klasik devirde de sürmüştür[41]. 16. yüzyıl başlarında sandukalar kalkmış olup yerini baş ve ayak şahideleri olan mezarlara bırakmıştır. Boyut olarak büyüyen mezarlarda bu oranda yazı ve tezyinatta, çeşitlilik ve yoğunluk gözlenmiştir[42].

Osmanlı mezar taşları, mimari ile paralel bir gelişim göstermiştir. Mezar taşları da diğer sanat dallarında olduğu gibi klasik devirde olgun örneklerini vermiştir. Bu dönemin en belirgin özellikleri arasında, figüratif elemanların olması ve ölen kişinin kimliğini, sosyal statüsü ile yaptığı işi belirten sembollerin mezar taşlarında kullanılmasıdır[43].

---

[38] Karamağaralı, Beyhan, Ahlat Mezar Taşları, Ankara, 1972, s.2
[39] Karamağaralı, a.g.e. s. 8
[40] Özcan, Ali Rıza, İstanbul'un 100 Mezar Taşı, İBB Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul 2012, s.2
[41] Günay, Yasemin, 16. Yüzyıl Osmanlı Mezar ve Mezar Taşları, M.S.G.S.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2002, s.23
[42] Budak, Hatice Kübra, Bursa Mustafakemalpaşa'daki Osmanlı Mezar Taşları, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 2019, s.5
[43] Haseki, Metin, a.g.e. s.60

Osmanlı mezar taşlarının zirve yaptığı 17. ve 18 yüzyıllarda bir mezarın metin kısmında ilk satır serlevha, daha sonra kimlik tanımı, ardından dua isteği, isim, dua cümlesi ve tarih kısmından oluşur[44].

18. yüzyıldan itibaren Türk mezar taşlarında görülmeye başlayan Barok, Rokoko ve daha sonrasında Ampir gibi batılı üsluplar Türk mezar taşlarında Batı kökenli motiflerin hâkim olmasını sağlamıştır[45].

Lale, karanfil, sünbül, hurma ağacı, servi ağaçları, limon, nar, haşhaş, üzüm, asma, meyve tabağı, kâseler, vazolar, çeşitli meyveler, akant yaprakları, perde motifleri, mezar taşlarında süsleme unsuru olarak en çok kullanılan motiflerdir. Bunların yanında vazodan, saksıdan çıkan çiçekler, kıvrık dal, yaprak motifleri belli bir kompozisyonla, abartılı biçimde ele alınmıştır. En önemli değişiklikler ise mesleki sembolizmde yaşanmıştır. Meslek grubuna göre şekillenen mezar taşları adeta ölen kişinin kimliğini ilk bakışta anlayacak şekilde tasvir edilmiştir [46].

Bu devir mezar taşı özelliklerinde ve süslemesinde büyük benzerlik olması veya birebir aynı taşın birkaç defa görülmesi taşların sipariş usulü ile değil de taşların önceden yapılıp satıldığına dair bir delildir[47].

19. yüzyılda kısa bir dönem hâkim olan Ampir üslupta mezar taşları yapılmıştır. Bu üslubun özelliği olan dik ve düz atkılar, dışarı taşkın sütunceler yapılmıştır[48].

Batılılaşma etkisiyle bu dönemde taş işçiliği zirveye çıkmıştır. Giderek bir şair tarafından yazılmış, kişiye özgü hikâyenin anlatıldığı, kelime oyunlarının bile yapıldığı metinlerle karşılaşılmaktadır. Hatta kişiyi iyi anlatma amacı o kadar büyür ki, ayak taşları süsleme vs. dışında, ölen kişinin, doğumundan ölümüne kadar olan görevlerin anlatımı için kullanılmaktadır[49].

---

[44] Uçar, Zeynep, İstanbul Çorlulu Ali Paşa Külliyesi Mezar Taşları, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2018, s. 15

[45] Haseki, Metin, a.g.e. s. 23

[46] Eren, Sevinç, Trabzon İli Gülbahar Hatun ve Tavanlı Camii Hazretleri ile Küçük İmaret Mezarlığı'ndaki Mezar Taşları, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2011, s. 18

[47] Aydoğdu, Ayfer, 19. Yüzyılda İstanbul'daki hazirelerdeki (Sur İçi Bölgesi) Mezar Taşlarında Kullanılan Motiflerin Analizi, Mimar Sinan G.S. Üniversitesi, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2011, s. 8

[48] Dikbıyık, Ruhengiz, Tuğba, Hat ve Süsleme Sanatları Ve Mimari Üslup Bakımından Yahya Efendi Kabristanı Mezar Taşları, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2009, s. 8

[49] Eldem, Edhem, İstanbul'da Müslüman Mezarlıkları ve Mezar Taşları, Etkinlikler- Voyvoda Caddesi Toplantıları, 2003-2004

20. yüzyıla gelindiğinde ise 19. yüzyıl mezar taşlarının bitkisel konulu birçok bezeme özelliği devam etmiştir. Akantusların, meyveli ve içecekli kâselerin, vazoların bu yüzyıldaki süslemelerde fazla yer almadığı ve mezar taşlarının gittikçe sadeleşmeye başladığı hissedilebilmektedir[50].

[50] Sökütlü, Yeşim, İstanbul Üsküdar Şeyh Daveti Mutada Efendi Camii Haziresinde Bulunan Mezar Taşları, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 2015, s. 47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

OSMANLI İSTANBUL'UNDA ESNAF TEŞKİLATI

Osmanlı esnaf ve zanaatkarlarının, devletin kuruluş aşamasında önemli rolü olan "ahiliğin" geleneklerine bağlı kalmaya özen gösterdikleri bilinmektedir[51]. XVIII. yüzyıla kadar ahilik, XIX. yüzyılın başlarından itibaren ise lonca ve gedik adıyla faaliyetlerine devam eden esnaf teşkilatı cemiyetin iktisadi hayatını tanzimde önemli rol üstlenmiştir[52].

Osmanlı devletinde tüm esnaf için "ehl-i hiref" ya da "erbab-ı hiref" tabirleri kullanılmıştır[53]. Arapça kökenli "ehl ve hiref" sözcüklerinin birleşiminden oluşan "ehil" sözcüğü; malik, sahip, usta ve maharetli gibi anlamlara, "hiref" sözcüğü ise sanatlar, zanaatlar ve meslekler gibi anlamlara gelmektedir[54].

Osmanlı Devleti, ekonomik düzeni itibariyle esnaf teşkilatında iki kısma ayrılmıştır. Bu gruplardan biri özel teşebbüse dayalı olarak kurulan diğeri devlet işletmeciliği esasına göre dirlik ve ulufeye bağlı maaşlı çalışan esnaflar olarak ayrılmaktadır[55]. Devlet için çalışan ve maaş alan esnafa "ehl-i hiref-i hassa denilmekteydi ve devletin bu esnaf üzerinde denetimi de güçlü olmuştur[56].

Ehl-i hiref teşkilatı mensubu olan sanatçı ve zanaatkarlar sarayın Birun (kapıkulu) hizmetlilerinden olup hazinedar başına bağlıydılar ve maaşlarını da hazinedar başından alıyorlardı[57]. Teşkilatın vazifeleri ile ilgili meseleler (sanatçı alımı, terfi, görevlendirme vb.) hazinedar başından başka reisülküttap da söz sahibiydi ve bu hususta tezkiresi dikkate alınırdı[58]. Saraya hizmet eden bu kurum, daha aktif hareket edebilmek için bölükler halinde çalışmışlardır. Bölüklerde faaliyet gösteren sanatçıların, maaş defterlerinde genel olarak

---

[51] Güler, İbrahim, XVIII. Yüzyılda Osmanlı Esnaf Ve Zanaatkârları Ve Sorunları Üzerine Gözlemler, Muğla Üniversitesi, SBE Dergisi, C.1, S.2, Muğla 2000, s. 126

[52] Kemaloğlu, Muhammet, Anadolu'da İlk Esnaf Teşkilatı, Hikmet Yurdu (Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi), C. 6, S. 12, s. 254

[53] Kal'a, Ahmet, Esnaf mad. TDV. İslam Ansiklopedisi, İstanbul 1995, C.11, s. 423

[54] Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2008, s. 209

[55] Demirtaş, Mehmet, Osmanlı Esnafında Suç ve Ceza İstanbul Örneği, Cantekin Matbaası, Ankara 2010, ss. 21-23

[56] Kal'a, Ahmet, Esnaf, s. 124

[57] Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, Osmanlı Devletinin Saray Teşkilatı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1988, s. 318

[58] Kazan, Hilal, Topkapı Sarayında Kâtipler Cemiyetinin (Cemâ"at-i Kâtibân-ı Kütüb) Eğitimleri ve Görevleri, Osmanlı Araştırmaları 2004, S.24, s. 221

sanatkâr ve şakirdlerden oluştuğu görülmektedir[59] . Sarayın zaruri ihtiyaçlarını karşılayan bu esnaf bölüklerinde üretim gerçekleştiren mesleklerden kağıtçı, nakkaş, mücellit, müzehhib, saatçi, simkeş, kemhacı yer almıştır[60].

Ehl-i hiref-i hassa dışında bulunan ve saray teşkilatı bünyesinde görev yapan bölüklerde mevcuttu. Bunlardan biri de Hassa Mimarlar Ocağı idi. Bu kurum saraya bağlı Osmanlı Devleti içindeki her türlü yapım ve onarım faaliyetlerinden sorumluydu. Bu ocak bünyesinde birçok mimar, neccar, taşçı, nakkaş kâtip gibi üyeler bulundurmaktaydı[61].

Osmanlı sarayı esnaf grubundan olan ve ihtiyaç sebebiyle orduya katılan, ordunun gıda temini, elbise, savaş malzemesi yapım ve onarımını karşılayan esnafa "orducu esnafı" denirdi. Bunlar devletin açmış olduğu atölye ve iş yerlerinde istihdam edilmekteydi[62] Osmanlı devleti açısından en büyük sorun ordunun iaşesi meselesiydi. Orducu esnafı olarak adlandırılan ustalar sefer esnasında orduda yer alarak hizmet ve üretimini seferde görev alarak askerlere sunmuşlardır[63].

Sefere gönderilen orducu esnafı çeşitliliği ilk zamanlardan itibaren 20'nin altına düşmemiştir. 17. Yüzyıl sonlarından itibaren ise 27-28 esnaf kolu ve 43-84 çadır sefere gönderilenler arasında standart bir şekilde yazılmıştır. Orducu hizmetinde yer alan esnaf kollarının başında; kasap, nalbant, ekmekçi, aşçı ve bakkal gelmiştir. Sefere gitmeyen esnaflar, sefere giden esnafların masrafları karşılıyordu. Yardımda bulunanlara da "yamak" denilmekteydi[64].

Esnaf birlikleri faaliyet bulundukları işin alt birimlerinde her hizmet ve malın özelliğine göre gruplara ayrılıyordu. Mal ve hizmetin özelliklerinin ayrı olması da üretim aşamasındaki farklılaşmadan kaynaklanıyordu[65]. Örgütlenmiş yapı sayesinde, esnaf üyelerinin kendilerini ilgilendiren mal ve hizmet üretimi birliğe dahil olan esnaf ile sınırlandırılmış oluyordu. Böylece birlik dışında üretimde bulunanların kendi üretim

---

[59] Kırımtayıf, Süleyman, XV ve XVX. Yüzyıllar Arasında Osmanlı Saray Sanatı Teşkilatı, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Doktora Tezi, İstanbul 1996, s. 19

[60]Yaman, Bahattin, 18. Yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı Saray Ehli Hiref (Sanatkârlar) Teşkilatı, Süleyman Demirel Üni. İlahiyat Fakültesi Dergisi, Isparta 1996, S.3, ss. 278-283

[61] Afyoncu, Fatma, XVII. Yüzyıl Hassa Mimarlar Ocağı, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1998, ss. 10- 11

[62] Kal'a, Ahmet, Esnaf mad. s. 124

[63]Çelik, Bülent, Osmanlı Seferlerinde Orducu Esnafının Fonksiyonları, Vakanüvis- Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi, Sakarya 2017, C. 3, S. 1, ss. 138-139

[64] Çelik, Şenol, Üsküdar Esnafının Orducu muafiyeti ve Tartışmaları, Uluslararası Üsküdar Sempozyumu Bildirileri, İstanbul 2018, C. 11, s. 45-46

[65] Kal'a, Ahmet, Esnaf mad. s. 426

alanına girmelerini engellemiş oluyordu. Yeni bir mal üreten esnaf, diğerlerinin müdahalelerine karşı devlet korunmasına alınıyordu[66].

Osmanlı esnaf teşkilatı temelde usta, kalfa ve çırak gibi elemanların bulunduğu ve üretimin bu elemanlar tarafından sağlandığı bir yapılanmadır. Osmanlı esnaf yapılanmasında, esnafın birinci derece amiri kadı ve muhtesipler idi. Esnaf yöneticileri içinde bulunan şeyh, duacı ve nakip dışında çavuş, yiğitbaşı, kethüda ikinci kademe olarak da ihtiyarlar denilen ustalar bulunurdu[67]. Esnafın denetimi Veziriazam, kadı ve muhtesip tarafından yapılırdı. Veziriazamın işlerinin yoğunluğundan dolayı, İstanbul'un yönetimi, şehrin beledi ve ticari hususları kadılara bırakılmıştı. Kadılar, adli konular dışında çarşı ve pazarlarda esnafın sattığı ticari malları mevsiminden önce fiyatlarını belirleme, narhla ilgili şikayetleri, para rayici, amele ücretlerinin kontrolü, hileye kalkışanların önlenmesi, orducu esnafının tespiti ve kethüda seçiminin onaylanması gibi iktisadi ve ticari hususlarla görevliydi[68].

Çalışmamızın bu aşamasında mezar taşlarında yer alan meslekler göz önünde bulundurularak bu esnaf birliklerinin oluşumu ve işleyişi ile ilgili kısaca bilgilere yer verilmiştir. Günümüzde varlığı devam eden ya da tamamen yok olmuş meslekler ve bunların esnaf birlikleri incelenmiştir. Mezar taşları üzerindeki meslekler hakkında fikir sahibi olunması amaçlanmıştır.

[66] Korkmaz, E. Selcan, Tarihsel Süreç İçerisinde Osmanlı Esnaf Loncaları, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2005, s. 18
[67] Mantran, Robert, 17. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul Kurumsal, İktisadi, Toplumsal Tarih Denemesi, Çev. Kılıçbay, Mehmet Ali, ÖZCAN, Enver, T.T.K., Ankara 1990, s. 347
[68] Uzunçarşılı, H. İsmail, Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı, T.T.K., Ankara 2004, ss.142-144

3.1. Gıda ve Zahireci Esnafları

3.1.1. Attar Esnafı

Attar; baharat, güzel koku, şifalı ve sağlığa faydalı bitkileri hazırlayıp satan kişi[69]. Osmanlı döneminde ilaç yapımında kullanılan faydalı bitkileri yapan ve satan esnaf grubunu oluşturmaktaydı. Attarlar, bitkilerden elde ettikleri maddeleri kişinin şikâyeti doğrultusunda kendi usullerince hazırlayıp ilaç olarak satarlardı[70].

Attar dükkânları, iki kısımdan oluşmaktaydı. Ön tarafta ahşap olan, parke halinde satış yapmaya ve drog (hayvani, nebati, madeni maddeler) kaplarını sıralamaya yarayan bölüm, arkada ise depo ve imalathane olarak kullanılan bölüm bulunmaktaydı**.** Attarların, ilaç yapımında kullandıkları bitkilerin yan etkilerini bilmeleri, çabuk bozulabilen maddeleri uygun biçimde koruma usullerini bilmeleri ve tanımaları gerekiyordu. Şifalı otlar, yaprak, tohum, kök ve meyveler kurutulmuş halde satılırdı. İlaç yapımında kullanılan diğer bitkisel ve hayvani maddeler ise iptidai şekliyle satılırdı[71].

Eczacı görevi gören attarların 1884' te yayımlanan Nizamname ile zehirli drog ve tıbbi ilaç hazırlama ve satmaları yasaklanmıştır[72] .

3.1.2. Kahveci esnafı

Kahve 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren içiliyordu. Mısır'dan İstanbul'a oradan da Avrupalı seyyahlar aracılığıyla Fransa'ya taşınmıştır. Kahve satışa sunulmadan önce bazı hanlarda depolanıyor daha sonra satışa sunuluyordu. 17. yüzyılda tahmis-i kahve denen kahve satışlarında elde edilen paradan kesilen bir vergi adı ortaya çıkmıştır[73].

17. yüzyıl ortalarında İstanbul'da kahve tüccarlarına ait 55 dükkân bulunurken tüccar sayısı ise 100'ü bulmaktaydı. Kahve toptancılarının sayıları 500 iken depolarının sayısı 300'ü bulmaktaydı. Kahve ticareti18. yüzyılın sonlarına kadar iltizam usulüyle yapılmaktaydı. 18. yüzyılda en fazla tüketilenler arasında bulunan kahve, ticaret bakımından ise en kârlı işlerden olmuştu. Kahvenin çok sevilip tüketilmesiyle birlikte halkın ihtiyacını karşılayamayacak durumlarda ortaya çıkıyordu. Bunun sonucu olarak da

---

[69] Sarı, Nil, Attar mad. TDV. İslam Ansiklopedisi, C.4, İstanbul 1991, ss. 94-95
[70] Yıldırım, Nuran, Osmanlı Eczacılığının Gelişme Sürecinde İlaç Hazırlayıp Satan Esnaf ve Sağlıkçılar, Osmanlı Bilimi Araştırmaları, C. XI, S. 1-2, İstanbul Üniversitesi Yayınevi, İstanbul 2009, s. 273
[71] Sarı, Nil, Attar mad. a.g.e. s.94
[72] Özburun, Serkan, Kaybolan Meslekler, Kuveyt Türk Yayınları, İstanbul 2006, s. 30
[73] Yıldız, Eshabil, Kahve mad. Ahilik Ansiklopedisi, C.II. Ankara 2016, s. 49

mültezimler, yetersiz stoklar sebebiyle yasa dışı yollara başvurarak, karışık kahve satılmasına göz yummaktaydılar[74].

Kahvenin, kahveci tüccarlar tarafından satılmasına rağmen yasa dışı ve kurallara aykırı olarak satılması kahve fiyatlarının yükselmesine neden olmaktaydı. Gümrük Emini böyle hadiselerin önüne geçmek için İstanbul'a getirilen kahvenin nasıl dağıtılması ve hangi fiyattan dağıtılması gerektiğini kahveci esnaflarına bildirilirdi[75].

3.1.3. Kasap Esnafı

Arapça kasb kökünden "kesmek" anlamına gelen kassab kelimesi hayvan kesme işini devamlı surette yapan ve bunu meslek haline getiren kimse anlamındadır[76].

İstanbul'un et iaşesi koyun ve sığır kasapları diye ikiye ayrılarak teşkilatlanan kasaplar tarafından sağlanıyordu. İstanbul'a büyükbaş ve küçükbaş hayvanların ticaretini mal varlıkları ile dikkat çeken celep ve celepkeşan tüccarları yapmaktaydı. Celepler her yıl sayılarak celepkeşan defterlerine kaydedilirdi. Celepler dışında mandıracılar, ağılcılar ve erekçiler de İstanbul'a et sağlamaktaydı[77].

İstanbul'un et iaşesinden padişahın koyun emimi ve kasapbaşısı sorumluydu[78]. Özellikle koyun eti tüketimi İstanbul'da zahireden sonra ikinci sırada geliyordu. Zengin olan kasaplarında koyun kasabı olmalarına dikkat ediliyordu. Bazı zengin sığır kasapları koyun kasaplığına geçirilebiliyordu[79].

İstanbul'a fetihten sonra ilk yapılan salhane Yedikule idi ve 18. yüzyıla kadar da bu özelliğini sürdürmüştür. 18. yüzyıldan sonra ise Eyüp, Eminönü, Balat ve Üsküdar'a da salhaneler kurulmuştur. Salhanelerde kesilen et ve yan ürünleri kasap esnaflarına dağıtılmaktaydı[80].

---

[74] Evren, Burçak, Eski İstanbul'da Kahvehaneler, AD Yayıncılık, İstanbul 1996, ss. 30-31
[75] İstanbul Kadı Sicilleri, İstanbul Mahkemesi, D. 73, s. 92
[76] Bozkurt, Nebi, Kasap mad. TDV. İslam Ansiklopedisi, İstanbul 2001, s. 534
[77] Kal'a, Ahmet, İstanbul Ticaret Tarihi, İstanbul Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1997, ss. 321, 323
[78] İnalcık, Halil, "İaşe", Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, C. IV, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, 2. Baskı, İstanbul 2003, ss. 116-119.
[79] Günalan, Rıfat, Arşiv belgelerine göre Üsküdar Kazasının Et İhtiyacının Karşılanması İçin Alınan Tedbirler (XVI. -XVIII. Yüzyıl), Uluslararası Üsküdar Sempozyumu Bildirileri, C. 11, İstanbul 2018, ss. 89-107
[80] Demirtaş, Mehmet, a.g.e, s. 61

3.1.4. Manav Esnafı

Manav esnafının sahip olduğu mahiyetteki yaş yemiş, sebze, meyve, süt ürünleri, taşradan deniz yoluyla İstanbul'a getirilmekteydi. Deniz yolunun yanı sıra kara yoluyla da İstanbul'a at arabası ve el arabası ile sebze, meyve ve peynir gelmekteydi. Bu gibi ürünler ile ilgili herhangi bir iltizam, tekel veya denetim olmaksızın ürünlerin temini şahsi girişimlere bırakılmıştı. Taşıyıcıların, meyve hali görevi de gören sebzehânelere malları teslim etme mecburiyetleri vardı. Sebzehanelere gelen sebzeler manav esnafının kethüdaları ve ihtiyarları aracılığı ile dağıtımları yapılarak narh-ı carisi üzerinden halka satılırdı[81].

Sebzeci esnafının sattığı ürünler; kabak, patlıcan, koruk, lahana, soğan, tere, pancar, enginar, fasulye, bamya, havuç, sarımsak idi, manavlarla müşterek sattığı ürünler ise; bakla, hıyar ve taze bağ yaprağıydı[82].

Burada asıl sıkıntı meslekleri dışında 16. yüzyıldan itibaren Yeniçeriler, acemi oğlanlar, cebeciler ve topçuların pazarlarda dükkân açıp ticaretle uğraşıyor olmalarıydı. Gemilerden gelen meyve ve diğer eşyaları alıp ucuza satıyorlardı. Benzer şekilde esnaflık yapan yeniçeri ocağına mensup manav için de geçerliydi. Manav taifesinden sermayeci diye bilinen ustalar (76 kişi) eskiden beri İstanbul'a gelen taze meyveleri iskelede satın alabiliyor. Meyve üreticilerinin malı başkasına satması yasak olduğundan sermayeciler ürünleri yarı pahasına alıp, ziyade paha ile halka satıyorlar. Tüm bunlar Osmanlı devletinin son yüzyıllarda askeri sınıftan olan yeniçerilerin esnaf loncalarındaki faaliyetleri sebebiyle gerçekleşen sorunlar arasında sıkça yer almaktaydı[83].

3.1.5. Yoğurtçular Esnafı

Küçük Çekmece ve İstanbul'a yakın olan mandıralardan İstanbul halkının süt ve yoğurt ihtiyacı karşılanmaktaydı. İstanbul'a yakın yerlerde bulunan çiftlik ve mandıra sayısı 19 idi. Bu çiftlik ve mandıralarda üretilen sütler, İstanbul'a getirilerek buradaki yoğurt işi ile uğraşan bostan yoğurtçuları ile atlı sütçülere satılırdı. İstanbul'a dışına olan çiftlik ve mandıra sayısı ise 16 olup, burada elde edilen sütler ise yoğurtçu kârhanelerine

---

[81] Tabakoğlu, Ahmet, Ahmet, Kal'a, Ahmet, Aynura, Salih, İstanbul Ahkâm Defterleri- İstanbul Esnaf Tarihi, C.2, , İBB Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları no:60, İstanbul 1998, ss. 260-261
[82] İstanbul Kadı Sicilleri, İst., D. 40, s. 62
[83] Tabakoğlu, Ahmet, Kal'a Ahmet, a.g.e., Cilt 2, s. 31

satılırdı. Yoğurtçu kârhanelerinden de yoğurt ve kaymak imal ederek satılması için yoğurtçu esnafına ulaştırılırdı[84].

18. yüzyıl başında 35 olan yoğurtçu kârhanelerinin sayısı yüzyıl sonunda 39'u bulmaktaydı. Bu kârhanelerden başka usule uygun olmayan şekilde süt fiyatını yükselterek satış yapmak yasaklanmıştı. İstanbul'un yoğurt ihtiyacını karşılayan yoğurtçu kârhaneleri dışında bu esnafın satışlarını etkileyebilecek başka bir kârhane açılmasına izin verilmiyordu[85].

3.2. Dericilikle İlgili Esnaflar

3.2.1. Debbağ Esnafı

Ahilik teşkilatının kurucusu olan Ahi Evran'ın debbağ olması, esnaf zümresi içerisinde debbağlara bir ayrıcalık kazandırmıştır. Miktarı önceden belirlenmiş olan post, deri, mazı ve meşe palamudu debbağ esnafının temsilcileri tarafından alınarak kendi esnafı arasında pay edilirdi[86]. Debbağ esnafının yöneticileri kethüdalardı. Ancak kethüdaların da üstünde Ahi-Baba bulunmaktaydı[87].

Debbağhaneler, bol suya ihtiyaçları olduğundan deniz veya akarsu kenarında tesis edilirdi. 17. yüzyılda İstanbul'da kurulan tabakhane sayısı 700 iken bunların 300'ü Kazlıçeşme semtinde bulunuyordu. Burada çalışan işçi sayısı ise 3000 olduğu belirtilmektedir[88].

Derinin askeri malzemelerde de kullanılıyor olması debbağların, cebhane, tersane, tophane ve mehterhane gibi kuruluşlara öncelik verip bu kuruluşların ihtiyaçlarını karşılaması gerekiyordu. İstanbul'da önemli deri işleme merkezleri, Eyüp, Yedikule, Kasımpaşa, Tophane ve diğer mahallerde ayrı birlikler şeklinde örgütlenmiştir. Farklı birlikler şeklinde örgütlenen debbağ esnafı hammaddelerini de farklı mevzilerden temin etmekteydi. Örneğin; Kasımpaşa semtinde bulunan debbağ esnafı hammaddelerini Üsküdar ve Eyüp'teki salhanelerden temin etmekteydi[89].

---

[84] İstanbul Kadı Sicilleri, İstanbul Mahkemesi, Galata, D.498, s. 1
[85] İstanbul Kadı Sicilleri, İst. D.40, 1191(1778), s. 46
[86]Yıldırım, Onur, Osmanlı İaşeciliği ve esnaf: On Sekizinci Yüzyıl İstanbul'unda Debbağlar, Doğubatı Düşünce Dergisi, S. 52, s. 142
[87] Kal'a, Ahmet, Debbağlıktan Dericiliğe, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 2012, s.101
[88]Küçükerman, Önder, Geleneksel Türk Dericilik Sanayi ve Beykoz Fabrikası, Sümerbank Yayınları, İstanbul 1978, s. 288
[89] BOA, İAD İstanbul Esnaf Tarihi 2, s. 157-158, Belge. No; 8/199/651, fi evasıt-ı Ş 1188/17-26 Ekim, 1774

3.2.2. Haffaf, Kavaf ve Papuççu Esnafı

Haffaf; ayakkabı, terlik yapan ve satan esnaf anlamına gelmektedir.[90] Osmanlı devletinde dericilikle ilgili mesleklerden biri de Haffaflıktır. Bu meslekle ilgili dört kelime telaffuz edilmektedir. Bunlar İskaf, Keş-ger, Haffaf- Kavaf ve Basmakçı gibi ayakkabı anlamına gelen kelimelerdir[91].

Haffaf esnafı da hammaddeye duydukları ihtiyaçları, yönetici olan kethüda ve yiğitbaşları denetiminde yapıyorlardı. Çarşıda dükkânları bulunan haffaflar, kendileri dışında buraya haricen gelen haffafların durmalarına karşıydılar. Ayakkabı yapan sanatkârlar, yaptıkları iş bakımından çizme, papuç, terlik ve mest gibi sınıflara ayrılırlardı. Narh listelerinde adına rastlanan ayakkabı çeşitleri şunlardır; kırmızı ve kara papuç, zenne papucu, zenne (kadın) terliği, parlak zenne kundurası, erkek çizmesi, zenne çizmesi, dikişli kara papuç/ postal, dikişli kırmızı papuç, kopçalı lapçın mest, erkek terliği ve dikişli erkek çizmesi. Günümüzde olduğu gibi ayakkabıcılar gelişi güzel ayakkabı yapamazdı. Dikici çizmeci ve saracın hangi tür malzemelerden ne çeşit işi yapacağı önceden belliydi. Basmakçı, dikici ve çizmeci esnafı, eskiden ustalarının yaptıkları işleri yaparlar, eğer bu işte bir değişikliğe gideceklerse meslek ustaları, aralarında anlaşarak kadıya yeni durumu bildirip sicile kayıt ettirirlerdi[92].

3.2.3. Saraç Esnafı

Arapçada "serc" kökünden türeyen "serrac", eğer ve diğer at takımı yapıp satan, meşin ve sahtiyan üzerine sırma ve ipekle işleyerek çeşitli eşyalar imal eden anlamına gelmektedir[93].

Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u fetihten sonra Saraçhane çarşısını bina ettirerek tüm saraçları buraya toplamıştır. Saraçhane çarşısı içerisinde bulunan saraç esnafları saraciye malzemeleri üretiminde meşin, kösele, gön ve sahtiyan deri ürünlerine ihtiyaç duyarlardı. Üretimlerini gerçekleştirmek için ihtiyaç duydukları bu hammaddeleri,

---

[90] Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitapevi Yayınları, Ankara 2012, s. 357
[91] Doğru, Halime, XIII. Yüzyıla Kadar Osmanlı Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Görüntüsü, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir 1995, s. 158
[92] Öntuğ, M. Murat, Ulusoy, M. Çağatay, Ahilik Ansiklopedisi, C. II. Ankara 2014 s. 460
[93] Tekin, Zeki, Saraçhane, TDV. İslam Ansiklopedisi, İstanbul 2009, C. 36, s. 11

Saraçhane içerisinde bulunan Yedikule debbağlarına bağlı debbağ esnafından temin ediyorlardı[94].

Saraçhane'de saraç esnafına bağlı olarak çalışan saraçlığın farklı kollarına mensup esnaflar da yer almaktaydı. Bunlar kırbacılar, yularcılar, semerciler, kamçıcılar olarak sıralanabilir[95].

3.3. Dokumacılıkla İlgili Esnaflar

3.3.1. Boyacı Esnafı

Evliya Çelebi Seyahatnamesinde boyacı esnafına ait 500 dükkân 800 neferat olduğunu ve pirlerinin Abdullah es- Sabbağ oğlu Amir olduğunu yazmıştır[96].

17. yüzyılın başlarında Büyük Çarşıda ve Karaköy'deki dere üzerinde sıralanan 22 boyacı esnafının tamamı Türklerden oluşuyordu[97].

Osmanlı topraklarında üretilen ve boyacılıkta kullanılan doğal hammaddeler boyacı esnafının başlıca ihtiyaç maddesini oluşturmaktaydı[98].

İstanbul'da 18. Yüzyılda dokumacılık sektöründeki gelişimi boyacılık gibi yan sektörlerin gelişimini de sağlamaktaydı. Boyacılık faaliyetleri tekelci bir üretim ilişkisine dayanmaktaydı. Boyacılar lonca örgütlenmesi içerisinde, yaptıkları boyanın niteliğine ve rengine göre bölümlere ayrılmışlardı. Loncanın başında bir boyacı kethüdası bulunurdu[99].

Boyacı esnafı iş kolunda faaliyette bulunmakla birlikte al, elvan, lal ve kürk boyacıları farklı kategorilerde faaliyetlerini sürdürmekteydiler. Bunlardan en önemlisi ise yapılan işin gelişmiş uzmanlık gerektirmesinden dolayı al boyacılıktı. Al boyacı esnafı sandal esnafından gelen kumaşları al, pembe ve gülguni renklere boyamaktaydılar. Belirtilen renklerden başka diğer renklerde boyama faaliyetleri ise Galata, Üsküdar ve Eyüp'te faaliyette bulunan Elvan boyacılar tarafından gerçekleştirilmekteydi[100].

---

[94] BOA, Belediye, Cevdet, (C. Bel), 39/ 1925, 10 Nisan 1766

[95]Yıldırım, Recep, İstanbul Saraçhanesi ve Saraç Esnafı, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010, s. 47

[96]Kahraman, Seyit Ali- Dağlı, a.g.e. s. 621

[97]Tepekaya, Muzaffer, Atar, Zafer, Geçmişten Günümüze Manisa, Manisa Celal Bayar Üniversitesi C.1, Manisa 2018, s. 545

[98]Tepekaya, Muzaffer, ATAR, Zafer, a.g.e. s. 551

[99] Tabakoğlu, Ahmet, İktisat Tarihi, Dergâh Yayınları, 2.Baskı, İstanbul 1994, s. 224

[100] Quaraert, Donald, Sanayi Devrimi Çağında Osmanlı İmalat Sektörü, Çev. Güney, Tansel, İletişim, 4. Baskı, İstanbul 2013, s. 54

3.3.2. Çadırcı (Hayme) Esnafı

Osmanlı döneminde çadır çok yönlü ve çok amaçlı olarak kullanılmıştır. Osmanlı çadırlarının en basit şekli iki tarafı akıntılı, iki tavanlı ve yanlarında üçgen şeklinde örtüleri olan bez çadırlardır. Etekleri daire gibi açılan tek direkli konik çadır ve çok direkli, daha gelişmiş şekildeki aynı tip çadırlara Osmanlılarda değişik adlar verilmiştir[101].

Osmanlı tebası ve asker tarafından kullanılan çadırlara, "hazine" denilmekteydi. Bunlar belli ölçüler de yapılan ve kanat bezlerinin sayılarına göre değerlendirilmekteydi[102].

Osmanlı Devleti'nde padişah çadırlarını koruyan, kuran ve kaldıran teşkilata "çadır mehterleri" adı verilmiştir. Sefere çıkılacağı zaman ya da lüzumlu görüldüğü hallerde bu çadırların kurulmasından sorumlu olan ve "hayme-i hassa" adı verilen çadır mehterlerinin bağlı olduğu dört bölük vardı. Bu dört bölükten ayrı olarak on altı çadır dikici, yedi otakça ve iki de perdeci vardı. Seferde kullanılan çadırlar ile ilgili bilgiye Kanuni Sultan Süleyman'ın oğlu Şehzade Mustafa'nın Saruhan Sancak Beyi olarak Manisa'ya gönderilişine dair belgelerden edinilmiştir. Bunların içinde ihtiyaçları karşılayan esnaflara ait çadırlar da bulunmaktaydı. Bu çadırlar; otağ, münakkaş sayeban, çardak divanhane, hazine, kiler, saraçhane, ekmekçi, helvacı, kasap, yoğurtçu, terzi, saka ve ab-hanedir[103].

Çadır mehterleri, seferin yapılacağı yere yakın çadırları kurarlardı. Özel törenlerde, "biniş" adı verilen törenlerde çadır mehterlerine önemli görevler düşerdi. Has Ahur mensupları, çadır mehterlerine yardımcı gruplardandı. Hacca gidişlerde ve sefere çıkılacağı zaman çadırları ve diğer malzemeleri at, deve gibi Has Ahur seyislerinin yönetimindeki binek hayvanları taşırdı. Has Ahur seyislerinin bağlı olduğu iki kısım bulunuyordu. Bunlar büyük mirahura ve küçük mirahura olarak adlandırılmıştı. Bu gruptan çadır mehterlerine yardımcı olan kişiler, küçük mirahura bağlıydılar ve bunlara mehteran-ı ahur-ı küçük adı verilirdi[104].

---

[101] Arseven, Celal Esat, Sanat Ansiklopedisi, C. 1, 4. Basım, MEB. Yayınları, İstanbul 1950, s. 357
[102] Çürük, Cenap, Çadır mad. TDV, İslam Ansiklopedisi, s. 163
[103] Kafesoğlu, İbrahim, Türk Milli Kültürü, Ötüken Yayınları, İstanbul 1984, s. 310
[104] Çürük, Cenap, Çadır Mehterleri, TDV, İslam Ansiklopedisi 1993 s. 165

3.3.3. Fes Yapımı ve Esnafı

Fes, Fas şehrinde icat edilmiş kırmızı renkli baş kisvesidir.[105] II. Mahmud Yeniçeri Ocağını kaldırmasıyla kılık kıyafette de yenilikler getirmiştir. Bu yenilikler arasında yeni kurulan askeri birlik için getirilen fes başlık olmuştur[106].

Fesin halk tarafından da giyilmeye başlanılmasıyla sivil halkı devlet görevlilerinden ayırt edilebilmek için "dalfes" (sade, yalın) giymeleri, yani fesin etrafına bir şey sarmamaları istenmişti; beyaz tülbenti yalnız ulema sarabilecekti. Halk tarafından dalfes giymesinin ısrarı üzerine esnafların yemeni, çember, ağbani[107], yazma ve tülbent sarılmasına izin verildikten sonra fes hızla yayıldı[108].

Nizamname ile askere getirilen fes giyilmesi kuralından sonra gerekli olan ihtiyacın karşılanması için ilk girişimler İstanbul, Edirne ve Bursa'da başlamıştır. Avrupa' da imal edilen ürünler, açığı kapatamaya yetmemiş ve böylece ihtiyacın karşılanabilmesi için ancak büyük ve modern bir sanayi tesisinin kurulmasıyla gerektiği anlaşılmıştır. Bu girişimler neticesinde, ilk defa İstanbul Kadırga'da hazine-i hassa' ya ait olan bir konak fes hane binası yapılarak üretime başlanmıştır. Ancak üretilen fesler kalite olarak Tunus fesine yetişemiyordu[109].

Üretilen feslerin Tunus feslerinin kalitesine ulaşabilmesi için gerekli girişimler yapılmış, nihayetinde; fes yapımının inceliklerine sahip olan ustalar Tunus'tan getirilmişti[110].

Dışarıdan getirilen düşük gümrüklü fesler karşısında Osmanlı'daki tezgâhlar zarar etmiş ve bir karşı kampanya başlamıştır. Daha önce Feshâne tarafından açılan dükkânlarda mal satılırken, pazar payını kaybetmemek için, Yeni Camii, Mahmutpaşa, Nuruosmaniye'de açılan dükkânlarda da Feshâne damgası vurularak satılmaya başlanmıştır[111].

---

[105] Sami, Şemsettin, Kamus-i Türkî, 2010, s. 995
[106] Özburun, Serkan, a.g.e. s. 101
[107] AĞBANİ, bir çeşit beyaz bez olup üzerine safran sarısı ipek ile yaprak dallar işlenmiştir.
[108] Tezcan, Hülya, Fes mad. TDV. İslam Ansiklopedisi, İstanbul 1995
[109] Küçükerman, Önder, Türk Giyim Sanayi Tarihindeki Ünlü Fabrika: Feshane Defterdar Fabrikası, İstanbul, 1988, ss. 15-51
[110] BOA, HH, no, 18926 ve istenilen ustaların ve amelelerin gönderildiğine dair Tunus Beylerbeyi Hüseyin Paşa'dan cevap (BOA, HH. , no, 22475, 9/ B/11247)
[111] Durmaz, Gülay, Püsküllü Bela: Diyarbakırlı Osman Nuri Paşa Divanı'nda Fes, Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 15, Sayı 26, Bursa 2014, s. 209

Fes fiyatlarının belirlenmesinde çeşitli etmenlerin rolü vardı. Bu etmenlerin başında üretim yapılan yer, fesin kalitesi, ebadı, perdahlı veya perdahsız oluşu ve satın alınan tüccar gibi piyasayı belirleyen faktörlerdi. Bununla birlikte feslerin satışına etki eden diğer bir husus da Tunus tüccarı ve fesci esnafı ile İzmir Gümrükçüsünün fes sandıklarından alınacak aktarma parası gibi ihtilafların da olduğu görülmüştür[112].

3.3.4. Kaftan Terzileri Esnafı

Aslı Farsça" haftân" olup yere kadar uzanan, önü açık dik ya da eğik yakalı olan pahalı kumaşlardan dikilen nakışlı üst elbisesi olarak tanımlanmaktadır[113]

Osmanlılar tarafından onurlandırılan kişilere hediye edilmiştir. Bu tür ödüllendirme ya da hediye etmeye "hil'at" giydirme denmiştir[114].

Osmanlı'da özel bir esnaf grubu, hil'at yani padişah tarafından onurlandırılan kişilere armağan ettiği, ceketleri ve kaftanları üretmekteydiler. Değerli kumaşlardan yapılan hil'atların, içlerine çoğu zaman pahalı kürklerde geçirilmekteydi. Bu hi'latlar, sadece padişah için çalışan ve bu işte uzmanlaşmış 105 terzi tarafından İstanbul'da yapılmaktaydı [115].

3.3.5. Kemha Esnafı

Kemha, havsız kalın ipekli kumaşlar olarak tanımlanabilir. Atkı ve çözgüsü ipek, üst atkısı ayrıca altın ve gümüş kılaptanla takviyeli bir kumaştır. Kemha; ipekli dokumalar arasında saray ve halk tarafından en çok tercih edilen kumaşlardan biridir. Ağır, gösterişli, tok bir kumaş olan kemha, sarayda kaftanlık ve döşemelik yapımında kullanıldığı gibi sarayın dışında da kullanılmıştır. Kemhalar desen olarak, tamamen Osmanlı Sarayına özgü ve diğer desenlerin etkisinde olmadan kendine has özellik ve çeşitlilik gösterir. Kemha atölyeleri İstanbul'daki saraya bağlı dokuma atölyelerinin yanı sıra, Bursa'daki atölyelerde de dokunmuştur[116]. Dokuma çeşitleri bakımından kemhalar şöyledir; yek-renk kemha,

---

[112] BOA, HH, no., 16238.
[113] Küçükaşçı, Mustafa, Sabri, Kaftan Mad. TDV. İslam Ansiklopedisi, İstanbul 2016, s. 709
[114] Atasoy, Nurhan, a.g.mad. ss. 711-712
[115]Cihan, Nurcihan, 17. Yüzyıl Osmanlı Kaftanlarında Yer Alan (Lale, Haliç işi ve Çintemani) Motiflerden Yola Çıkarak Seramik Yüzeylere Yeni Tasarım Önerileri, Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisan Tezi, Kayseri 2012, s. 15
[116] Gürsu, Nevber, Türk Dokumacılık Sanatı, İstanbul 1988, s. 24

peşuri kemha, müzehhep kemha, dolabi (tolabi) kemha, tabi kemha, güvez Bursa kemhası, Kırmızı Amasya kemhası[117].

Kumaşçı esnaf birliklerinden olan kemhacı esnafı, kemha alım satımının yanı sıra üretimle de ilgilenmekteydi. Kemhacı esnafı mesleki üretim birliklerindendi[118]. Üretim birliği olan bu esnafın, gerçekleştirecekleri mahaller belirlenmişti. Nitekim kemhacı esnafı üretimlerini İsmail Paşa sarayında işlemekteydi. Ancak, 1729 senesi gibi erken bir tarihte esnafla ilgili bir düzenleme geçersiz olmuş ve bu tarihten itibaren kemhacı esnafı dağınık ve her biri başka mahalde kendi işyerlerinde üretim yapmışlardı[119].

3.3.6. Simkeş Esnafı

Farsça gümüş "sim" ile çekmek manasına gelen "keş" tabirlerinden türeyen simkeş tabiri gümüşten tel çeken manasına gelmektedir. Osmanlılarda simkeşlik dokumacılıkta kullanılabilecek evsafta tel çekme sanatıdır[120].

15. yüzyılda varlığı bilinen simkeşlik gittikçe yaygınlaşmış ve bu kolda artan esnaf 16. yüzyılda artan ihtiyaç sebebiyle İmparatorluğun üç büyük şehri olan İstanbul, Bursa ve Selanik'te açılan Simkeşhânelerde faaliyetlerini arttırmıştı. 17. yüzyıla gelindiğinde Simkeşhânelerde esnaf sayısında artış görülmüştür. Simkeşlerin Simkeşhâne çatısı altında toplanmasıyla iş bölümünde ihtisaslaşma zaruri hale gelmiş, bu sebeple simkeşlikten ayrılan sağıcılık gibi esnaf kolları ortaya çıkmıştı[121].

Simkeşhâne'de kılaptancı esnafı önemli bir kesimi temsil etmekteydi. Bu esnafın görevleri arasında "kollab" adı verilen eğirme çıkrığıyla gümüş telin ipek üzerine sarılmasında elde edilen ipi üretmekti. Simkeşhaneye mensup esnaf örgütleri diğer Osmanlı esnaf örgütleri gibi bir teşkilata sahipti. Farklı olarak burada yönetici olarak simkeşbaşı bulunmaktaydı[122].

Simkeşhâane'de yapılacak üretim için en önemli malzemeler altın, gümüş, kömürdür. Bu malzemelerle hadde, kal ocağı ve çıkrık gibi aletlere ihtiyaç duyulurdu.

---

[117] Öztürk, Gencal, R. Zeynep, 16. Ve 17. Yüzyıl Osmanlı Kaftanları, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010, s. 54

[118] Dinçer, Kübra, 19.Yüzyıl Osmanlı Esnaf Birliklerinin Ve Mensubu İşyerlerinin Şirketlere Ve Cemiyetlere Dönüştürülme Denemesi Ve Sonuçları, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2016, s. 47

[119] BOA, İAD İstanbul Esnaf Tarihi 1, s. 293, belge no: 5/3217957, fi evâil-i B 1174/6- 15 Şubat 1761.

[120] Kubbealtı Lugatı, Simkeş mad. www.lugatım.com

[121] Taşkömür, Himmet, a.g.e. İstanbul 1990, s. 54

[122] DİA, TDV, İslam Ansiklopedisi, Simkeşhane mad. s. 212

Malzemelerin hazırlanması için öncelikle altın ve simi eritmek gerekliydi, daha sonra ipeğin bükülerek boyanması lazımdı. Yapım esnasında ise değişik türlerde telin çekilmesi ve ardından kılaptan sarılması işlemleri gelirdi. Tüm bu işlemlerden sonra imal edilen teller öncelikle resmi kıyafetler olmak üzere kemha, serâser ile diğer telli kumaşlarda ev eşyalarının yapımında kullanılırdı[123].

3.3.7. Yorgancı Esnafı

Yatakta örtünme amacı ile kullanılan, üst kısmı yüzlük, alt kısmı astarlık olan iki kumaşın arası yün, pamuk gibi dolgu malzemelerin doldurulup dikilmesiyle elde edilen geniş örtü[124] olarak tanımlanmaktadır.

Yorgan, şilte, minder, arka yastığı yapımında kullanılacak yün ve pamuk liflerinin önceden kabartılması gerekmektedir. Bu işi yapan kişilere hallaç, kullandıkları alete hallaç yayı denmektedir. Eski Mısır'daki Memlük Devletinde hallaç kelimesi için 'panbuk çalıcı', 'hallaç yayı' için ise Selçuk Çağı başındaki Orta Asya Türklerinde 'yeteng' kelimesi kullanılmaktadır.[125] Evliya Çelebi; yorgancı esnafı için 'Esnaf-ı Yorgancıyan', Hallaç esnafına ise 'Esnaf-ı hallacan-ı pembe demiştir[126]. Farsçadaki 'pembe' sözü günümüzde pamuk olarak söylenmektedir[127].

Yorgan fiyatlarının belirlenmesinde kullanılan pamuğun miktarı ve kalitesi ile astarın kalitesi göz önünde bulundurulmuştur. Yorgancı esnafı ayrıca ham ve atık haldeki pamuk ile yorgan için kullanılacak bez ve kumaşın özelliklerine göre de fiyat belirlemişlerdir[128].

---

[123] DİA, TDV, İslam Ansiklopedisi, a.g.mad. s. 213
[124] Ögel, Bahattin, Türk Kültür Tarihine Giriş III. C. 5, Ankara 1985, s. 221
[125] Megep, El Sanatları Teknolojisi Yorgancılık, Ankara 2010, s.3. http://www.megep.meb.gov.tr/Default.aspx? Page=moduller
[126] Evren, Burçak, Osmanlı Esnafı, S. 13, İstanbul 1999, s. 55
[127] Ögel, Bahaeddin, a.g.e. s. 355
[128] Özpulat, Füsun, Yorgan Sanatı Ve Yorgancılık, Ev Tekstili Dergisi, Sanat Matbacılık, S.19, 1998, s. 65

3.4. Kitap Sanatları Esnafı

3.4.1. Kâğıtçı Esnafı

Kâğıt alım satım ve dağıtımı ile uğraşan ticaret erbabı olarak "kağıdçılar" da esnaf sınıfları arasında yer almıştır [129] .

Osmanlı Devleti'nde arşivciliğe ve kayıt tutmaya çok önem verilmiş ve bunun gerçekleşmesinde temel malzeme olan kâğıdın da piyasada sürekli olarak bulunması için gerekli koşullar sağlanmıştır. Bu bağlamda, devlette kullanılan kâğıtların büyük çoğunluğu ithal edildiği için kâğıtların alım satım, dağıtım ve taksiminin yanı sıra kâğıt ihtilatına yönelik kâğıtçı esnafının ticari faaliyetlerine ilişkin düzenlemeler de yapılmıştır[130].

3.4.2. Mücellid (Cilt) Esnafı

Cilt kelimesi, dilimize Arapçadan geçmiştir." Deri" manasındadır ve "Mücellid" de bundan türemiştir[131]. Kitap kapları, korumak amacıyla genellikle deri malzemeden yapıldığı için cilt adını almıştır. Yapılan cilde "teclid", ciltleme işini yapanlara ise "mücellid" denir[132].

Kâğıdın bulunmasından önce balmumundan yapılan levha ve papirüsler üzerine yazılan yazıların muhafaza edilmesi için iplere bağlı olan tahtadan yapılmış kapaklar kullanılmıştır. Parşömen kullanmaya başlayınca da katlanıp forma elde edilmiş; cilt ve ciltçilik kâğıtla beraber gelişmiş[133].

Mücellidlerin cilt üzerinde imzalarının olmaması sebebiyle bilinen mücellid sayısı oldukça azdır. Mücellidler hem ebru sanatını icra etmeleri hem nakkaş ve müzehhip olmaları sebebiyle tespit edilmeleri zorlaşmıştır[134].

Osmanlı Devleti'nde ciltçilikle ilgili ilk teşkilat II. Beyazıt döneminde kurulmuştur[135]. Saray mücellitleri Cemaat-i Cildciyan-ı Hassa olarak anılmakta usta ya da hoca ve şakird olarak ikiye ayrılmıştır. Ustalar, kıdem ve becerilerine göre kendi aralarında

---

[129] Baykara, Tuncer, İzmir ve İstanbul'un XIX. Yüzyıl Ortalarında Esnaf Listesi, Ege Üniversitesi, Tarih İncelemeleri Dergisi, C.VII. S. 6, İzmir 1992, s. 1-15

[130] Somer, Şekibe Nihal, Osmanlı Arşiv Belgelerinin Günümüze Kadar Ulaşmasının Nedenleri, İstanbul Üniversitesi, Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, S.6, İstanbul 2014, ss. 241-249

[131] Çığ, Kemal, Türk Kitap Kapları, YKK, Doğan Kardeş Matbacılık, İstanbul 1971, s. 8

[132] Özen Esiner, Mine, Türk Cilt Sanatı, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara 1998, s. 9

[133] Özen Esiner, Mine, a.g.e. s. 9

[134] Arıtan, Saim Arıtan, TDV. İslam Ansiklopedisi, C. 7 İstanbul 1993, s. 553

[135] Arıtan, Saim Arıtan, a.g.e. s. 553

rütbe ve mevkiler almışlardı. Saray ciltçilerinin yöneticisine sermücellid, mücellid başı ya da ciltçibaşı denilirdi. Bu örgüt 16. Yüzyıl itibari ile elli kişiden oluşmaktadır[136].

Ehl-i Hiref teşkilatına bağlı olarak çalışan mücellidler dışında serbest olarak iş yapan mücellidler de bulunmaktaydı. Evliya Çelebi İstanbul'da 100 adet dükkânın bulunduğu ve 300 mücellidin çalıştığını aktarmaktadır[137].

19. yüzyılın başından itibaren mimari de olduğu gibi ciltçilikte de ustalar, Batıdan gelen süsleme tekniklerinin etkisiyle eserler ortaya koymuşlar ve barok, rokoko kıvrımlarından etkilenerek ciltlere uygulamışlardır[138].

3.4.3. Nakkaş Esnafı

Sözlükte" birden fazla renkte boyamak, özel aletler ve iğne ile işleme yaparak süslemek" anlamındaki nakş kökünden türeyen nakkaş bu iş ile uğraşanlara verilen unvandır. Daha çok hakkâk, oymacı, tezhip ustaları için kullanılan bu unvan "ressam, minyatür ressamı "anlamında da kullanılmıştır. Kumaş ve bez üzerine iğneyle işleme yapanlar ile motif deseni yapanlara de nakşbend denilmiştir[139].

Osmanlı devleti, saray içinde Ehl-i Hiref adı ile sanatçı topluluğu oluşturmuş. Bu teşkilat içerisinde el yazmalarındaki minyatürleri yapan sanatçılar başta olmak üzere müzehhipler, çini ve kalemişi süslemelerinin desenlerini çizen sanatçılar bulunmaktaydı. Maaş alan bu topluluk devletin zengin olduğu dönemde kalabalık bir kadroya sahip olmuştur[140].

Osmanlı sarayındaki kitap sanatçıları (musavvir, müzehhip, mücellid) Ehl-i Hiref olarak adlandırılan[141] sanatkârlar, nakkaşların ve kâtiplerin oluşturduğu bölüklere ayrılıyordu ve teşkilattaki diğer sanatçılar gibi üç ayda bir maaş alıyorlardı[142].

Müzehhib, mücellid ve çırak gibi musavvirlere de verilen maaşlar terakki defterlerine yazılıyordu. Sanatçıların eser üretim işlerinin yoğun olduğu dönemlerde ya da

---

[136] Özen Esiner, Mine, a.g.e. s. 31
[137] Kahraman, Seyit Ali- Dağlı, Yücel, Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi, Y.K.Y. İstanbul 1991, C.1, S. 2, s. 614
[138] Tanındı, Zeren "Osmanlı Sanatında Cilt" Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt:11, Ankara 1999, s. 106.
[139] Bozkurt, Nebi, TDV. İslam Ansiklopedisi, C.32, İstanbul 2006, s. 33
[140] Tanındı, Zeren, Osmanlı Saray Teşkilatı İçinde Nakkaşların Yeri, Yeni Türkiye, Özel Sayı IV. Kültür Ve Sanat, C.34, İstanbul 2000, s. 657
[141] Derman, Çiçek, Osmanlı Asırlarında Üslup Ve Sanatkârlarıyla Tezhip Sanatı, Yeni Türkiye, İstanbul 2000, s. 625
[142] Mahir, Banu, II. Beyazıt Dönemi Nakkaşhanesinin Osmanlı Tezhip Sanatına Katkıları, İstanbul 1990, s. 212

yapılacak işe Ehl-i Hiref içerisinde yetenekli kişi bulunmadığında ücreti karşılığında çarşı esnafından saraya yeterli sayıda usta çağrılmıştır[143].

Sanatkârlar, aylıklarını, malzemelerini, görevlerini ve padişahın arzularını da hazinedar başından alırlardı. Sanatkârların yevmiyeleri de yeteneklerine, pozisyonlarına ve kıdemlerine göre idi[144].

3.4.4. Sahaf Esnafı

Sahaf kelimesi Arapça suhuf (kâğıt parçaları) kelimesinden geliyor. Sahaf esnafı, eskiden beri, yazma ve değerli kitaplar satan, ilmi bilgisi olan, müşterisinin ihtiyacını gideren, kitap konusunda insanlara yol gösteren ticaret erbabıdır[145].

Sahaflar, diğer esnaflar gibi loncaya mensuptular. Kendilerine has tellal ve kâhyaları vardı. Sahaf esnafının başı sahaf şeyhiydi. Zaruri ihtiyaç maddelerini sağlayan esnaf teşkilatından farklı olarak devletin sahaf esnafına müdahalesi, her ne kadar gerçekleştirilmesi mümkün olmasa da kâr oranının tespiti, kitap müzayedelerinin usulüne uygun biçimde yapılması ve esnaf teşkilatının idarecilerini tayin gibi birkaç konuyla sınırlı bulunmaktaydı[146].

Sahaf esnafı; kitapları nadirliğine, hat kalitesine ve süslemedeki tezyine göre değerlendirme yapabilen kişilerdi. 19. yüzyılın ikinci yarısında kitapçı ve sahaf aynı meslekler haline gelmiştir. Sahaf esnafı; kitap alı- satımı ile uğraşırken, kitapçılar ise yeni basımlarla uğraşmışlardır. Sahaflar çarşıda iş yaparken, kitapçılar ise İstanbul'un diğer bölgelerinde yayılmaya başlamışlardır[147].

3.5. Taşımacılık ile İlgili Esnaflar

3.5.1.Araba ve Arabacı Başı Esnafı

Atların ve büyükbaş hayvanların çektiği hem insan hem eşya taşımaya yarayan iki ve dört tekerlekli arabalar uzun yıllar insanlığa hizmet ettiler. Evliya Çelebi bu esnafın 3000 kadar olduğunu, bütün seyishaneleri, semerlerini renk renk çiçeklerle diba, sırmalı

---

[143] Tanındı, Zeren, a.g.e. s. 657
[144] Gelturan, Melek, Dünden Bugüne Nakkaşhane Ve Küpeli Atölyesi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 2013, s. 63
[145] Erünsal, E. İsmail, Osmanlılarda Sahaflık Ve Sahaflar, Timaş Yayınları, İstanbul 2013, ss. 214-125
[146] Erünsal, E. İsmail, a.g.e. s. 215
[147] Özburun, Serkan, a.g.e. s. 177

kumaş örtüler ile süsleyip yüzlerce zil ve çan ile atlarını süsleyip geçerler diye nakletmektedir[148].

İhtiyaca göre araba çeşitleri ortaya çıkmış ve yapıldıkları bölgelere göre de farklı adlar almışlardır. Koçu ve kağnı iki tekerlekli olup öküz ve mandayla çekilirdi. Koçu arabası İstanbul'a özgü üstü örtülü bir tür binek arabasıdır. XIX. yüzyılın sonlarına kadar kullanılmıştır[149].

Osmanlı'da Tanzimat dönemine kadar yalnızca padişah ve şeyhülislamlar binek aracı olarak fayton ve london kullanmışlardır. Fayton iki yanı açık, tek körüklü, dört tekerlekli tek ya da çift atla çekilirdi. Londonlar daha gösterişli ve dört tekerlekli, üstü önden ve arkadan açılır-kapanır geniş arabalardır[150].

İstanbullular ilk otomobili 1895 yılında görmüşlerdir. Meşrutiyetin ilanıyla yaygınlaşmaya başlar. İstanbul'da XX. yüzyıl başlarında kullanılan arabalar; saray, konak ve kira arabaları olarak üçe ayrılmıştır[151].

Arabayı kullanan kişiye "ispir" denilmiştir. İstanbul arabacılarının kamçıları, uzunluğuyla meşhurdu; kamçının gelip geçenlere değdiği, bazen de yağmurlu havalarda, şemsiyelere sarılıp sürüklendiği olurdu[152].

3.5.2. Kayıkçı Esnafı

İstanbul'daki iskelelerde işleyen deniz vasıtaları kayık, pereme ve mavna idi. Peremeler 16. yüzyıl ve 17. yüzyılda hâkim vasıta olarak dikkat çekmektedir. Kayık, 17. yüzyıl ikinci yarısından sonra İstanbul denizinde kullanılmaya başlanmıştır. Bunların yolcu taşıyanına olduğu gibi eşya ile zahire taşıyanına da kayık denmekteydi. Mavna ise daha çok eşya ve zahire taşımacılığında kullanılmaktaydı[153].

Tüm pereme ve kayıklar bir iskeleye bağlıydı ve bağlı oldukları iskelenin yolcuları ile yükü taşımak zorundaydı. Bağlı bulunmadığı iskelelerden yolcu ve yük alan vasıtalar o iskelenin hâsılatının dolayısı ila gümrük mahsulünün düşmesine sebep olacağı için, bu

[148] Kahraman, Seyit Ali - DAĞLI, Yücel, a.g.e. İstanbul 1991, C.1, S. 2, s. 478
[149] Diyarbakırlıoğlu, Mehmet Ali, Kaybolan Meslekler Ve Son Ustalar 2, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul 2013, s. 57
[150] Diyarbakırlıoğlu, Mehmet Ali, a.g.e. s. 58
[151] Koçu, Reşat Ekrem, Tarihte İstanbul Esnafı, Doğan Kitapçılık, İstanbul 2002, s. 112
[152] Koçu, Reşat Ekrem, a.g.e. s. 58
[153] Orhonlu, Cengiz, Osmanlı Türkleri Devrinde Kayıkçılık Ve Kayık İletmeciliği, C. XVI. S.2, İstanbul 1966, ss. 10-11

kaide sıkı denetim altında idi. Kayıkçılık yapacak kimsenin meslek ehli olması gerekiyordu. Kayıkçılık yapacak kişinin bir yere kefilli olarak bağlı olmaları gerekmekteydi[154].

Kefilsiz olanları zabitlerine teslim edildiği gibi, kayığı olanların kayıkları kethüdaları vasıtasıyla kefilli kayıkçılara satılmaktaydı. Vefat eden bir kayıkçının yerini alacak olan yeni kayıkçıyı, iskele kethüdası deftere kaydettirmek zorundaydı[155].

18. yüzyılda artan nüfusun etkisiyle kayık ve kayıkçı sayısında da artış görülmüştür. Esnaf grupları arasında en kalabalık gruplardan birini teşkil eden kayıkçıların işleyişi, İstanbul genelinde kaç kişi oldukları, kayık sayıları, kaçının müslim kaçının gayrimüslim olduğu kayıkçı esnafı sayım defterlerinde bildirilmiştir[156].

3.6. Yapı Esnafları

3.6.1. Taşçı ve İnşaat Esnafı

Osmanlı esnaf yapılanması içinde inşaat ve taşçı esnafını diğerlerinden ayıran en önemli unsur, malzeme ve özne ilişkisinin inşaat alanında birbiriyle bağlantılı olmasıydı[157].

İnşaat esnafının örgütlenmesini ve çalışma biçimini diğer esnaf gruplarından ayıran en önemli unsur; bu esnaf grubunun yönetim yapısıyla alakalıdır. Çoğu esnaf grubunun yönetiminde Şeyh-i Seb'a veya Ahi Baba yer alırken, inşaat esnafının yönetiminde hassa baş mimarı görev alıyordu[158].

Taş malzemeyle bağlantılı çalışan gruplar genel manada tüccar kesiminden olan hamamcı, dülger, duvarcı, sıvacı, neccarlardı. Her taşçı grubunun başında bir taşçıbaşı bulunuyordu. İstanbul'da bulunan bütün taşçı esnaflarından sorumlu taşçı başı (sertaşciyan) olabilmek için, taş ocağında yaklaşık 30 sene çalışmış olmak gerekiyordu. Taşçıbaşılar, kendilerine taşçıbaşılık görevini gösteren ve Hatt-ı Hümayunla verilen beratlarını gerekli açıklamayı yaptırarak deftere kaydettiriyorlardı[159].

---

[154] Orhonlu, Cengiz, a.g.e. s. 12
[155] Cevdet BLD. no: B.8
[156] Mazak, Mehmet, Boğaziçi ve Kayık Kültürü, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2010, ss. 160-161
[157] Şenyurt, Oya, Onsekizinci Yüzyıl Osmanlı Başkentinde Taşçı Örgütlenmesi, O.D.T.Ü. Journal Of The Faculty Architecture, S. 2, Ankara 2009, s. 104
[158] Genç, Mehmet, Osmanlı Esnafı Ve Devlet İlişkileri, Ahilik ve Esnaf Konferanslar ve Seminer Metinler Tartışmalar, İstanbul Esnaf Ve Sanatkârlar Birliği Yayınları, İstanbul 1986, s. 115
[159] Şenyurt, Oya, a.g.e. s. 111

Taşçı başı olmaya hak kazanmak için ise taşçıların, devlete ait olan saray, türbe gibi yapılarda yararlılık göstermiş olmak gerekliydi [160].

3.6.2. Dülger Esnafı

Dülger; yapıların kapı, pencere dışındaki kaba tahta ve ağaç işlerini yapan ustalara verilen isimdir.[161]

Osmanlı döneminde konut mimarisinin ağırlıklı olarak ahşaba dayanması ve değişik tarihlerde sık sık yangınların ve büyük depremlerin yaşanması bu mesleğin önemini arttırmıştır. Hemen her şehirde bulunan mimarların görevleri arasında inşaat yapımında çalışan zanaatkârların denetlenmesi de bulunuyordu. İnşaata başlamak için mimarın onayını almak gerekiyordu. Şehir mimarları bazen inşaat malzemelerine de belirli ölçüler koyardı, ancak bu uygulama devlet tarafından yaptırılan yapılar dışında nadir rastlanan kâgir yapılar için geçerliydi. Şehir mimarı, yapı ve inşaat ile ilgili herhangi bir anlaşmazlık durumunda da çözüm için kadıya yardımcı olurdu[162].

Şehir mimarlarından başka İmar işleriyle ilgili olarak suyolcu, çeşmeci, neccar, usta ve işçilerden oluşan bir ekip bulunuyordu. Şehirdeki konutları Hassa Mimamrlar Ocağı mimarları değil, mal sahibiyle beraber çalışan duvarcı ya da dülger yapardı. Sarrabeler ise şehir ve kasabalardaki evlere ve iş yerlerine su getirmek, pis suyu akıtmak için kanal açarlardı. Dülgerlerin işledikleri ahşap malzemeyi cila yapan esnafa ise perdahçı denilirdi. Bu bağlamda perdahçılar dülgerlerin işledikleri malzemeyi albenisi olan şekle getiriyorlardı[163].

3.7. Diğer Esnaf Grupları

3.7.1. Berber Esnafı

16. yüzyıl başlarında Osmanlı Türkçesi'nde berber şeklinde kullanılmaya başlanan ve saç- sakal kesimi ile uğraşan meslek sahipleri için "barbiere" kelimesi, İtalyanca sakal anlamına gelen "barba" kelimesinden türetilmiştir[164].

---

[160] C. BLD., Dosya no:39
[161] Kubbealtı Lügatı, Dülger Mad. www.lugatım.com
[162] Öntuğ, M. Murat, XVII. Yüzyılda Balıkesir Şehrinin Fiziki, Demografik Ve Sosyo- Ekonomik Yapısı, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Doktora Tezi, Konya 2003, s. 6
[163] Öntuğ, M. Murat, a.g.e. s. 63
[164] Bilge, Sadık Müfit, Osmanlı İstanbul'unda Esnaf ve Ticaret , Kitabevi Yayınları, İstanbul 2018, s. 77

Berberler, Galata, Eyüp ve Üsküdar'da ayrı loncalara sahiptiler. Berber esnafının da aralarından seçtikleri şeyhleri, kethüdaları, duacı, çavuş/yiğitbaşı adı verilen yöneticileri bulunmaktaydı. Bu heyetin; narhın uygulanmasını sağlamakla beraber subaşı gibi beledi ve adli yöneticiler karşısında esnafı temsil etmek, berberler arasındaki meseleleri ve anlaşmazlıkları çözmek, çırakların kalfalığa, kalfaların ustalığa geçişleri için sınavlarını yapmak ve icazetlerini vermek gibi çeşitli görevleri bulunuyordu[165].

Osmanlı İstanbul'unda berberler, dükkân sahibi olan berberler (esnaf-ı berberan-ı sünnetçiyan) ve seyyar berberler (berberan-ı piyadegan, ayak berberi) olmak üzere ikiye ayrılırdı. Berberler devlete "ihtisab" vergisi denilen dükkân yevmiyesi öderlerdi. Seyyar berberler sadece saç kesip tıraş etmiyorlar aynı zamanda sünnet, hacamat, diş çekimi gibi işlerde yapıyorlardı[166].

Sultan II. Abdülhamid zamanında Avrupa tarzı berber dükkânları açıldı ve kendilerini eski usul berberlerden ayırmak için" perükâr" adını aldılar[167] .

3.7.2. Mumcu Esnafı

Mumcu esnafı, kasap esnafından aldıkları hayvan iç yağlarından mum imalatı yapıyorlardı. Evlerin, camilerin, hanların ve pek çok sosyal yapının aydınlatılmasında mum kullanılıyordu[168].

Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesinde aktardığı bilgiye göre 17. yüzyılda Eminönü'nde büyük bir mumhanenin bulunuyordu. Mumhanede yüz kişiden oluşan bir ekip bulunuyordu ve İstanbul'daki büyük camilere, devlet ileri gelenlerinin konaklarına giden mumlar burada imal ediliyordu. Mumhanede, balmumu ve iç yağdan olmak üzere iki çeşit mum yapılmaktaydı. Saf balmumundan yapılanlar daha kaliteli olmakla beraber yanma sırasında iyi ve güzel kokmaları için farklı malzemeler ilave edilirdi[169].

İstanbul'da tüketilen mumların adileri kasaplık mumların iç yağından, orta kalite de olanlar iç yağı ve balmumu karışımından, iyi mumlar ise balmumu ve diğer katkı maddelerinden yapılırdı. Mumcular, piyasada ucuz elde ettikleri sığır yağı kullanarak mum yapıyorlardı. Bu da üretilen mumun kalitesini düşürüyordu. Bu nedenle üretilen mumlarını

[165] Bilge, Sadık Müfit, a.g.e. s. 79
[166] Bilge, Sadık Müfit, a.g.e. s. 80
[167] Koçu, Reşat Ekrem, a.g.e., s. 49
[168] Öntuğ, M. Murat, a.g.e. s. 253
[169] Ahilik Ansiklopedisi, Mum mad. Ankara 2014, s. 129

sığır yağı değil koyun iç yağından yapmaları ve eksik dirhemli olmaması konusunda mumcu esnafı muhtesip tarafından sürekli uyarılıyordu[170].

3.7.3. Sabuncu Esnafı

İstanbul'da sabuncu olarak tanımlanan esnafı tarafından sabun imalatının yapıldığı çok sayıda sabunhane bulunuyordu. Sabuncu esnafı olarak tanımlanan esnafında birçoğu bizatihi üretim de yapıyordu. Sabuncu esnafı hem sabunu üretmekte hem de bu sabunun satışını yapmaktaydılar. 18. yüzyılın ortalarında İstanbul'un farklı yerlerinde bulunan dükkân sahibi 36 sabuncu esnafı vardı. Dükkânları şehrin farklı yerlerinde ve İstanbul'un ihtiyacını karşılayacak kapasiteye sahipti[171].

Osmanlı coğrafyasında sabun imalatının yapıldığı muhtelif bölgelerdeki sabuncu esnafını, belirlenen kalitede sabun imal ederek, istenilen miktardaki sabunu, tespit edilen fiyatlarla, zamanında İstanbul'a göndermekle yükümlü tutmuşlardır. Bu suretle sabunun imalatına ve ticaretine müdahale edilerek İstanbul'a nakli sağlanmaya çalışılmış, İstanbul'a getirilen sabun belli yerlerde toplanarak, belirlenen narh üzerinden satılmıştır[172].

Sabunun kalitesini kullanılan malzemenin niteliği, bu malzemenin birbirine olan oranı, pişirmede kullanılan suyun temiz ve ölçüsü nisbetinde olması, sabuncu ustasının mahareti gibi pek çok unsur belirlerdi. Sabuncu esnafı imalat esnasında bunlara uymak zorundaydı[173].

3.7.4. Duhan (Tütüncü) Esnafı

Duhan Arapça tütün anlamına gelmektedir**.** Tütün Osmanlı İmparatorluğu'na 1560'larda Akdeniz üzerinden girdi. İlk olarak Milas kazasında ekime başlandı[174].

Tütüncü esnafı, bu sektörün diğer kollarında olduğu gibi, 16. yüzyılın sonlarında başlayan bir süreçten geçerek zamanla profesyonel bir zümre olarak ortaya çıktı. Tütün üretimi ve tüketiminin yayılmasına ve çoğalmasına paralel olarak her bir kaza ve şehirde çoğalan bu grup, zamanla kendi aralarında oluşan adet ve ilişkiler çerçevesinde, kendine

---

[170] Öntuğ, M. Murat, a.g.e. s. 253

[171] Tabakoğlu, Ahmet, Kal'a, Ahmet, a.g. e, C. 1, s. 280

[172] Sarıyıldız, Gülden, İstanbul Sabun Tahsisatı Ve Bu Tahsisatta Sabuncu Esnafının Yükümlülükleri, Osmanlı Öncesi İle Osmanlı Ve Cumhuriyet Dönemlerinde Esnaf Ve Ekonomi Semineri, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırmaları Merkezi, İstanbul 2002, s. 364

[173] Sarıyıldız, Gülden, a.g.e. s. 369

[174]Yılmaz, Fehmi, İstanbul'da Tütüncü Esnafı, Osmanlı İmparatorluğu'nda Tüttün: Sosyal, Siyasi ve Ekonomik Tahlili (1600-1883), Yayımlanmış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2005, s. 15

has kanun ve nizamları olan lonca sistemi içinde teşkilatlanabilecek kadar ilerleme kaydetti. 18. yüzyıl ortalarından itibaren bu sektörü meydana getiren tarım ve ticaret kollarının devlet nazarında ayrıcalıklı hale gelmesi, tütüncü esnafını da ayrıcalıklı hale getirmiş oldu. İstanbul'daki tütüncü esnafı Galata, Üsküdar, Sur içi ve Eyüp kazalarında faaliyet göstermekteydi[175].

[175] Yılmaz, Fehmi, a.g.e. ss. 101-104

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KATALOG

Katalog No: 1

Tarihi: H. 900 /M. 1495

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: -

Cinsiyet: Erkek

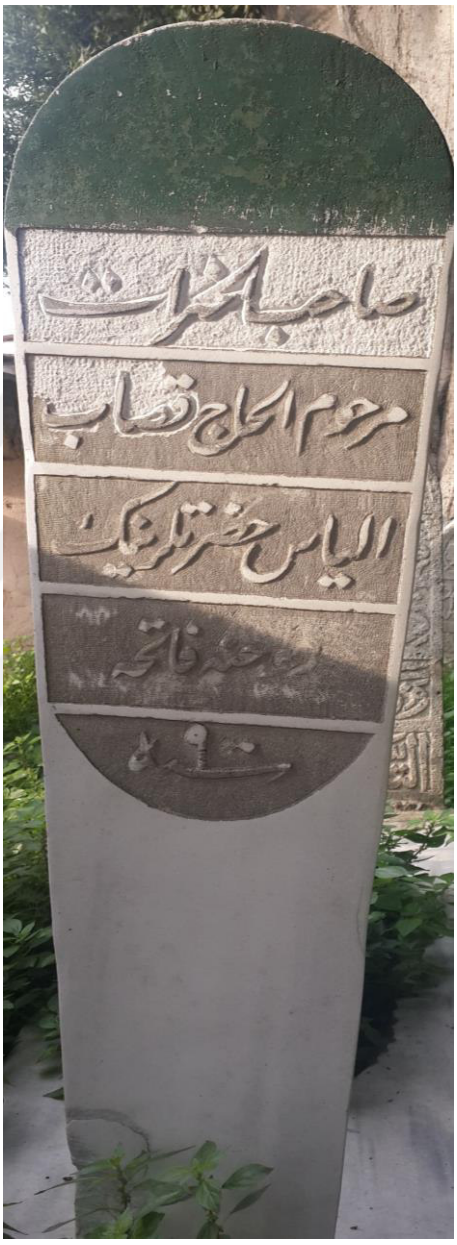
Meslek: Kasap

Ölçüleri: Baş Taşı: 120x 27

Malzemesi: Mermer

Tespit tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Kasap İlyas Bey Camii Haziresi

Resim 4.1. Kat. No 1: Kasap Başucu Taşı

Kitabe

Sahibu'l- hayrat

Merhum el-Hac Kasab

İlyas hazretlerinin

Ruhuna Fatiha

Sene 900

Tanım

Kapak taşlı mezar başucu ve ayakucu taşları sağlam durumdadır. Başucu taşı muhtemelen sonraki dönemlerde yapılmıştır. Yukarıdan aşağıda daralan düşey dikdörtgen prizmal gövdelidir. Yuvarlak tepelikli taşın kitabesi alçak kabartma olarak yazılan 5 satırdan oluşmaktadır. Satır araları silme profillerle ayrılarak yazı kartuşlar içine alınmıştır.

Katalog No: 2

Tarih: H. 888/ M.1484

Yazı Türü: Sülüs

Başlık:-

Cinsiyet: -

Meslek: -

Ölçüleri: Baş Taşı: 110x40 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Kasap İlyas Bey Camii Haziresi

Resim 4.2. Kat. No 2: Başucu Taşı

Kitabe

Ya Allah

Kullü nefsin

żâlikatu'lmevt

Ve şefî-i mahlukan

Et-tarihü'l- hicri 888/ 1484

Tanım

Kapak taşlı mezara ayak taşı olarak yerleştirilen taş, yazı, malzeme ve form olarak erken dönemlere ait olduğu anlaşılmaktadır. Ayak taşı olarak yerleştirilen taşın kitabesi alçak kabartma olarak Arapça 5 satırdan oluşmaktadır. Düşey dikdörtgen gövdeli şahide sivri kemerli tepelikle sonlanmıştır.

Katalog No: 3

Tarih: H. 1151/ M. 1739

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Paşalı

Cinsiyet: Erkek

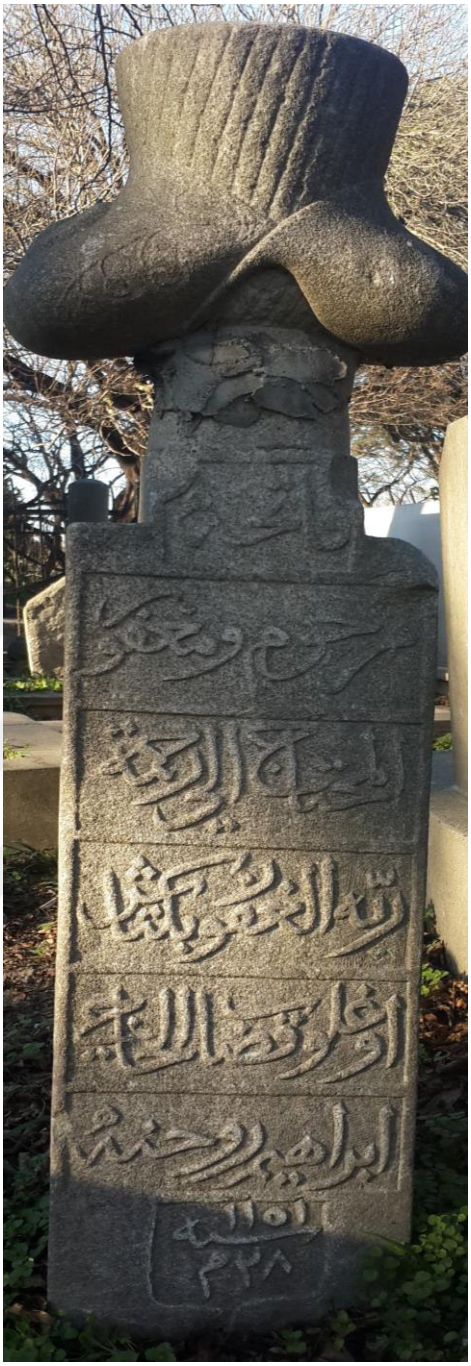
Meslek: Kasap

Ölçüleri: Baş Taşı: 128x30 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit tarihi: Kasım 2019

Yer Aldığı Hazire: Yedikule Mezarlığı

Resim 4.3. Kat. No 3: Kasap Başucu Taşı

Kitabe

Fatiha

Merhum ve mağfur

El muhtaç ila Rahmet

Rabb'ul- Gafur Bektaş

-oğlu Kasab el- Hac

İbrahim ruhuna

28 Muharrem sene 1151

Tanım

Toprak mezarın baş şahidesi sağlam durumdadır. Şahidenin başlığı orijinal değil, sonradan eklenmiştir. Düşey dikdörtgen gövdeye sahip şahidenin kitabesi kartuşlar içine yazılmıştır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 7 satırdan oluşmaktadır. Şahide üzerinde süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 4

Tarihi: H.1162/ M.1749

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Paşalı

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Kahveci Başı

Malzemesi: Mermer

Ölçüleri: Baş Taşı: 153x29 cm.

Tespit Tarihi: Mayıs 2018

Yer Aldığı Hazire: Vefa Molla Gürani Haziresi

Resim 4.4. Kat. No 4: Kahveci Başı Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l-Hakk'ul-Baki

Merhum ve mağdur

El-muhtaç ila rahmet Rabb'ul

Gafur sabık

Dar'ulsaadet Ağası

Kahveci başısı el-Hac

İbrahim Ağa ruhuna

El-Fatiha

15 Şaban sene 1162

Tanım

Onarımdan sonra kare bir kaide üzerine yerleştirilen baş şahide sağlam durumdadır. Düşey dikdörtgen gövdeli şahidenin kitabesi alçak kabartma olarak yazılan 8 satırda oluşmaktadır. Kartuşlar içerisine yazılan yazı silme profillerle ayrılmaktadır. Serlevha bölümü kenarları kıvrımlı kartuş içine yazılmıştır. Beyaz mermer malzeme ile yapılan şahidenin üzerinde süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 5

Tarih: H. 1188/ M. 1774

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: -

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Sığır Kasabı

Ölçüleri: Baş Taşı: 118x47 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit tarihi: Kasım 2019

Yer Aldığı Hazire: Yedikule Mezarlığı

Resim 4.5. Kat. No 5: Sığır Kasabı Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l Hayy'ul- Baki

Merhum ve mağfur

Sığır kassabı

İbrahim Ağa ruhuna

El-Fatiha

5 Şevval sene 1188

Tanım

Toprak mezarın baş şahidesi sağlam durumdadır. Yüksek kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerin ayırdığı kartuşlar içerisine yazılan 6 satırdan oluşmaktadır. Başlıksız olan şahidenin tepelik kısmında kare şeklinde bir oyuk bulunmaktadır. Taş malzeme ile yapılan şahidenin kitabe kısmında çatlaklar oluşmuştur. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 6

Tarih: H. 1210 / M. 1796

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Dardağan

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Turşucu

Ölçüleri: Baş Taşı: 96x32 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Kasımpaşa Kulaksız Mezarlığı

Kitabe

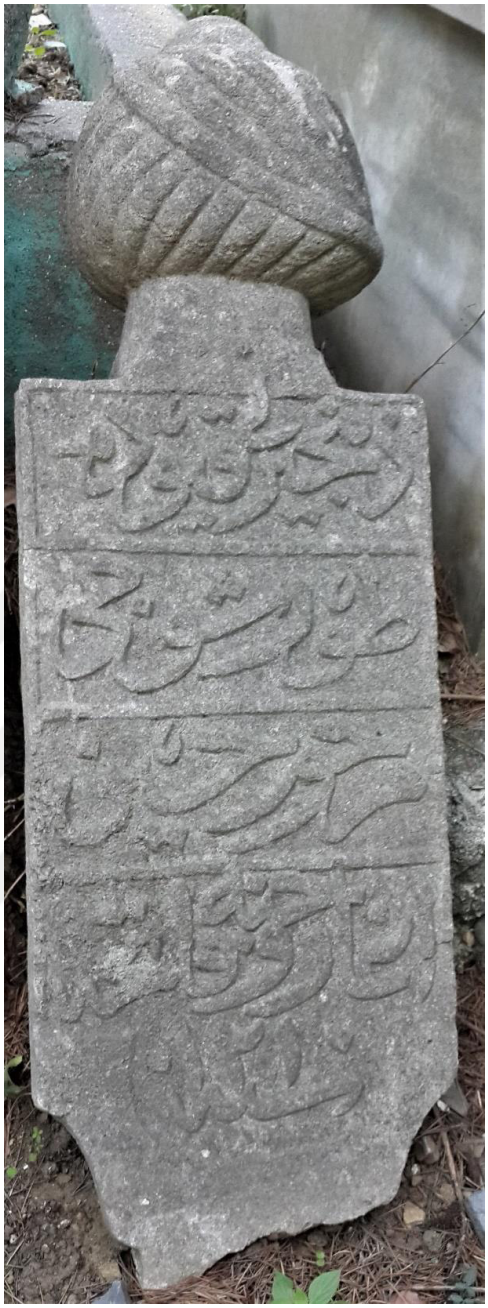
Zincirlikuyu'da

Turşucu

Merhum Hüseyin

Ağa ruhuna Fatiha

Sene 1210

Resim 4.6. Kat. No 6: Turşucu Başucu Taşı

Tanım

Yalnızca baş şahidesi mevcut durumdadır. Yol kenarımda yatık halde bulunmuştur. Şahide dikdörtgen formlu gövdeye sahiptir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe düz silme profillerin ayırdığı kartuşlar içerisine yazılan 5 satırdan oluşmaktadır. Şahidenin uç kısmı kırılmış vaziyettedir. Süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 7

Tarih: H. 1215/ M. 1801

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Kalafat

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Manav

Ölçüleri: Baş Taşı: 140x32.5 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Mayıs 2018

Yer Aldığı Hazire: Sokullu Mehmet Paşa Camii Haziresi

Resim 4. 7. Kat. No 7: Manav Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l-Baki

Merhum ve mağfur-leh

Kadırga limanında Manav

On beş cemaatin

İbrahim odabaşı

Ruhuna Fatiha

Sene 1215

Tanım

Toprak mezarın yalnızca baş şahidesi mevcuttur. Taşın gövdesi dikdörtgen formundadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 7 satırdan oluşmaktadır. Her bir satır kartuşlar içerisine yazılmıştır. Kalafat başlıklı şahidenin tarih satırının altında yeniçeri ortasına ait On beşinci cemaatin remzi olan tuğ bulunmaktadır. Taş üzerinde tuğ dışında süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 8

Tarihi: H.1221/ M.1806

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Dardağan

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Kahveci

Ölçüleri: Baş Taşı: 112 x29,5 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Yer Aldığı Hazire: Sünbül Sinan Camii Haziresi

Kitabe

Huve'l-Hayy'ul-Baki

Merhum ve mağfur ila

Rahmet Rabb'ul- Gafur

Kahveci kuru Mustafa

Beşir ruhu içün el-Fatiha

….sene 1221

Resim 4.8. Kat. No 8: Kahveci Başucu Taşı

Tanım

Sağlam durumdaki baş şahide, onarımdan sonra mermer bir kaide üzerine yerleştirilmiştir. Yüksek kabartma olarak yazılan kitabe düz silme profillerle ayrılan 6 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuşlar içerisine yazılmıştır. Kitabenin serlevha ve tarih satırı yarım yuvarlak kartuşlar içerisine yazılmıştır. Beyaz mermerden yapılan şahide dikdörtgen gövde formuna sahiptir. Dardağan başlıklı şahidenin süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 9

Tarih: H. 1224 /M. 1809

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Dolama Destar

Cinsiyet: Erkek

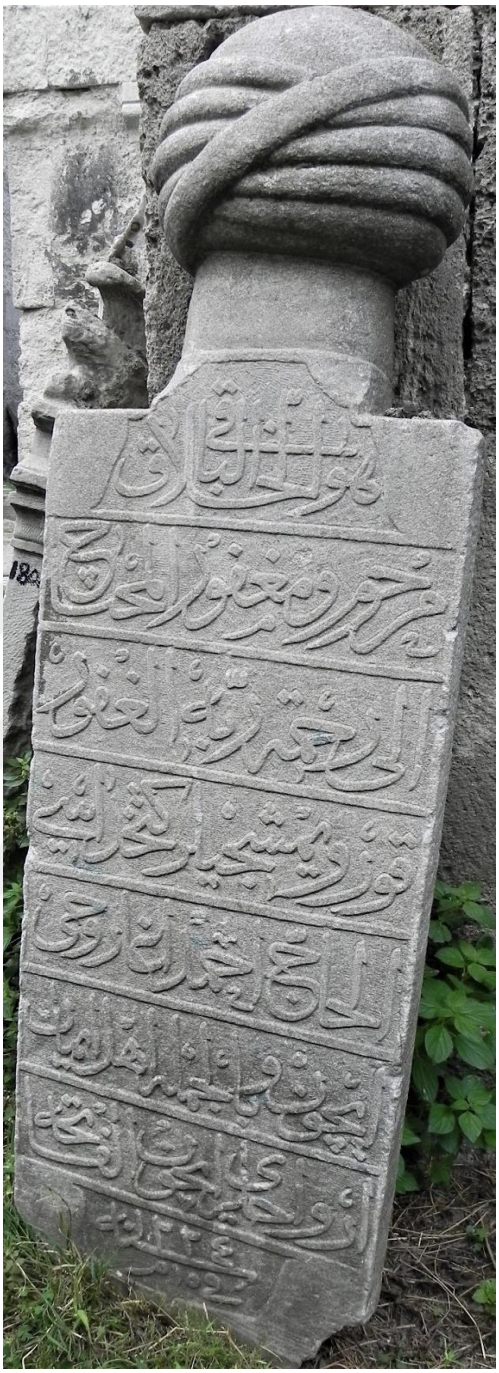
Mesleği: Kuruyemişçiler Kethüdası

Ölçüleri: Baş Taşı: 125x36 cm

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: İnşaat Müzesi
(Köprülü Amcazade Hüseyin Paşa Medresesi)

Resim 4.9. Kat. No 9: Kuruyemişçiler Kethüdası Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'-Hallak'ul-Baki
Merhum ve mağfur el-muhtaç
İla-Rahmet Rabb'ul-Gafur
Kuruyemişçiler Kethüdası
El-Hac Ahmed Ağa ruhu
İçün ve bi'l-cümle ehl-i iman
Ervahları içün el-Fatiha
15 Muharrem sene 1224

Tanım

İnşaat müzesi envanterinde olup müze bahçesinde bulunmaktadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe kısmı silme profillerin ayırdığı kartuşlar içerisine 8 satır olarak yazılmıştır. Dikdörtgen gövde formuna sahip taşın başlığı dolama destardır. Müze bahçesinde duvara yaslı olarak sergilenen mezar taşı üzerinde süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 10

Tarihi: H.1225 / M. 1810

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Nezkep

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Attar

Ölçüleri: Baş Taşı: 180x32 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit tarihi: Mayıs 2018

Yer Aldığı Hazire: Vefa Molla Gürani Haziresi

Kitabe

Hüve'l Baki

Beni kıl mağfiret Rabbi Yezdan

Bi Hakk-ı arş-ı azam nur-u Kur'an

Gelip kabrimi ziyaret eden ihvan

İdeler ruhuma bir Fatiha ihsan

Merhum ve mağfur kudatdan

İmamzade Attar İbrahim

Âdem Efendinin ruhu içün Fatiha

21 Rebiul-evvel sene 1225

Resim 4.10. Kat. No 10: Attar Başucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın baş şahidesi sağlam durumdadır. Onarım sonrası eklenen ayakucu taşı, başka bir mezara ait başucu taşıdır ve malzeme olarak da farklıdır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 9 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içine yazılmıştır. Mermer malzeme ile yapılan taşın gövdesi dikdörtgen formundadır. Taş üzerinde süsleme mevcut değildir.

Katalog No: 11

Tarihi: H. 1277/ M. 1859

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Oval Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Meslek: Yoğurtçu Başı (Halilesi-Eşi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 154x34 / Ayak Taşı: 154x 35 cm.

Malzeme: Mermer

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Eyüp Defterdar Nazlı Mehmet Paşa Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l- Baki
Sabık Yoğurtçubaşı
El-Hac İbrahim Ağanın
Halilesi merhume ve mağfur-leha
Şerife Esma Hanım
Ruhuna ve kâfi ehli içun
Ervahlar içün el-Fatiha
5 Recep 1277

Resim 4.11. Kat. No 11: Yoğurtçu Başı Başucu Taşı

Resim 4.12. Kat. No 11: Yoğurtçu Başı Ayakucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın baş ve ayak şahideleri sağlam durumdadır. Baş şahide iri yapraklarla çevrili ortasında gül motifinin yer aldığı oval üçgen tepelikle son bulmaktadır. Taş tepelik ve kitabe olmak üzere iki kısma ayrılmıştır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe yukarı mail kesim 8 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içine alınmıştır. Oval tepelikli ayak şahidesi üzerinde kurdeleyle bağlı kıvrık dalları ile bezemelidir. Her iki şahide de yukarıdan aşağıya doğru daralan dikdörtgen gövdelidir

Katalog No: 12

Tarihi: H.1228 / M.1813

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Dardağan

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Kabakçı

Ölçüleri: Baş Taşı: 112 x26,5 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Eyüp Pir Ahmet Edirnevi Türbe Haziresi

Kitabe

Hüve'l-Hakk'ul-Baki

Fenadan bekaya ideler rıhlet

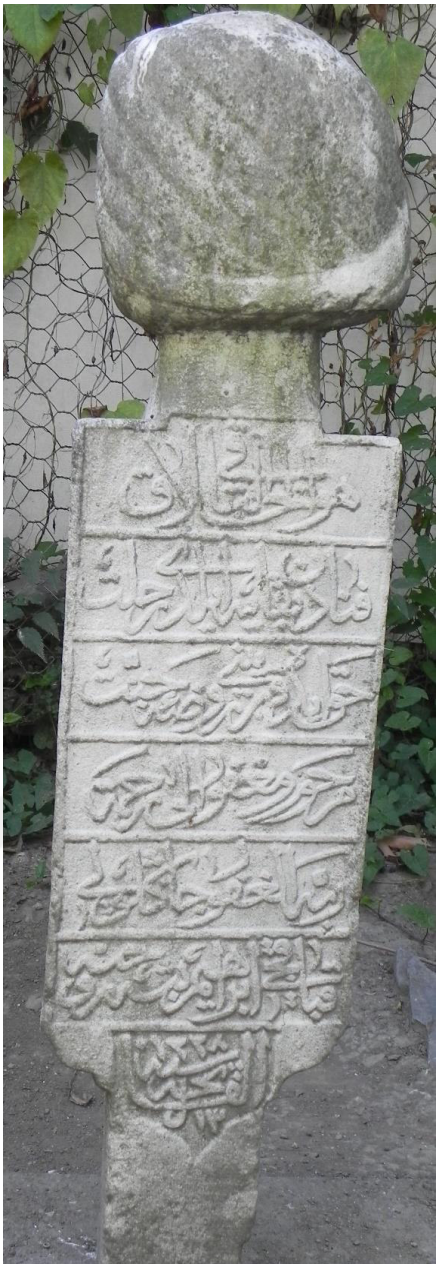
Hak ide kabrini ruz-i cennet

Merhum ve mağfur ila rahmet

Rabb'ul-Gafur ….

Kabakçı İbrahim Beşir ruhuna

El Fatiha 13 Şevval sene 1228

Resim 4.13. Kat. No 12: Kabakçı Başucu Taşı

Tanım

Çerçeveli mezarın yalnızca baş şahidesi sağlam durumdadır. Taş dikdörtgen gövde formuna sahiptir. Yüksek kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 7 satırdan meydana gelmektedir. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Dardağan başlıklı şahide üzerinde süsleme yoktur.

Katalog No: 13

Tarihi: H.1228 / M. 1813

Yazı Türü: Talik

Başlık: Dolama Destar

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Kahveci (Damadı)

Ölçüleri: Baş Taşı:162x 34 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Şeyh Ebu'l Vefa Camii Haziresi

Resim 4.14. Kat. No 13: Kahveci Damadı Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l-Baki

Hasreta kim ruz-i şeb etmektedir hep ah-zar

Cümle cürmün affede perverdigar

Felekten almadan kamın mat'un uhraya

Vefadar olmayıp ömrü yetişti dar-ı ukbaya

Kahveci es-Seyyid Abdullah Efendi'nin

Damadı merhum Süleyman Ağa ruhuna

El- Fatiha sene 1228

Tanım

Toprak mezarın sağlam durumdadır. Şahide dikdörtgen formlu gövdeye sahiptir. Kartuşlar içerisine alınan ve alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 8 satırdan oluşmaktadır. Şahidenin dolama destarlı başlığında gül motifi yer almaktadır. Başlık dışında şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 14
Tarih: H. 1237/ M. 1822
Yazı Türü: Ta'lik
Başlık: -
Cinsiyet: Kadın
Mesleği: Attar
(Kerimesi-Kızı)
Ölçüleri: Baş Taşı: 83x23
Ayak Taşı: 78x20 cm.
Malzemesi: Mermer
Tespit Tarihi: Mayıs 2018
Yer Aldığı Hazire: Vefa Molla Gürani Haziresi

Kitabe
El Baki
Gonca gülüm uçtu cennet bağına
……önünde Attar
Seyyid Hasan Efendi'nin
Kerimesi
Merhume Şerife Ümmü
Hanım
Ruhuna Fatiha
Sene 1287

Resim 4.15. Kat. No 14: Attar Kerimesi Başucu Taşı

Resim 4.16. Kat. No 14: Attar Kerimesi Ayakucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın baş ve ayak şahideleri sağlam durumdadır. Alçak kabartama olarak yazılan yazı silme profillerle ayrılan 7 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Baş şahide de yer alan başlık onarımlardan sonra yerleştirilmiş olup erkek mezarına aittir. Her iki şahide de yukarıdan aşağıya daralan gövde formuna sahiptir. Ayak şahidesinin sivri uçlu tepelik kısmı kısmen kırılmış durumdadır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 15

Tarih: H. 1240/ M. 1825

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Nezkep

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Yağcı

Ölçüleri: Baş Taşı: 142x31 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit tarihi: Kasım 2019

Yer Aldığı Hazire: Beyazıt Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l-Baki

Okuyalar bir Fatiha

Rahmet'el- Alemin

Durağı cennet ola

Fi makamı emin

Yağcı İzmitli

Osman Efendi

Ruhu içün el- Fatiha

21 Şevval fi sene 1240

Resim 4.17. Kat. No 15: Yağcı Başucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın yalnız baş şahidesi sağlam durumdadır. Taş dikdörtgen formlu gövdeye sahiptir. Kartuşlar içerisine alınan kitabe yüksek kabartma olarak yazılan ve silme profillerle ayrılan 9 satırdan oluşmaktadır. Taş malzeme ile yapılan şahide üzerinde süsleme detayı bulunmamaktadır**.**

Katalog No: 16

Tarih: H. 1242 / M. 1827

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Kâtibi

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Soğancı

Ölçüleri: Baş Taşı: 138x33 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Şeyh Ebu'l Vefa Camii Haziresi

Resim 4.18. Kat. No 16: Soğancı Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l-Baki

Bakıp geçme ricam budur ey Muhammet ümmeti

Ölünün diriden heman bir Fatihadır minneti

Kabrimi ziyaret eden ey Rasulün ümmeti

Bize bir Fatiha ihsan iden bulur cenneti

Hattap kapısı tüccarlarından merhum

Ve mağfur Soğani Salih

Ağanın ruhu içün el-Fatiha

27 Cemaziyel-ahir sene 1242

Tanım

Toprak mezarın baş şahidesi sağlam durumdadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan kartuşlar içerisine yazılan 8 satırdan oluşmaktadır. Taş dikdörtgen formlu gövde yapısına sahiptir. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 17

Tarih: H. 1329 / M. 1911

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Hamidi Fes

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Muhallebici

Ölçüleri: Baş Taşı: 166x41 cm./ Ayak Taşı: 157x37 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Mayıs 2018

Yer Aldığı Hazire: Eski Kozlu M.

Kitabe

Hüve'l-Hallak'ul-Baki

Bakıp geçme ricam budur ey Muhammed ümmeti

Mevtanın diriden bir Fatiha'dır minneti /Gelüp kabrimi ziyaret eden ey Muhammed ümmeti/

Ruhuma bir Fatiha ihsan iden bulur cenneti /Lalelide muhallebici esnafından /El-Hac Muhammed Ağa merhumun /Ruhu içün Fatiha

14 Cemaziye'l-ahir sene /1329 Pazartesi

Resim 4.19. Kat. No 17: Muhallebici Başucu Taşı

Resim 4.20. Kat. No 17: Muhallebici Ayakucu Taşı

Tanım

Toprak mezarın başucu ve ayakucu şahideleri sağlam durumdadır. Her iki şahide de dikdörtgen gövelidir. Baş şahide de alçak kabartma şeklinde 9 satırlık kitabe yer almaktadır. Kitabenin etrafını içinde bitkisel motiflerin olduğu bordür çevrelemektedir. Bu bordur dışında kalan köşeler yine çiçek motifleriyle doldurulmuştur. Ayak şahidesi yaprak bezemeli oval üçgen tepeliklidir. Şahidenin dış yüzeyinde vazo içerisinde uzanan açmış ve tomurcuk halindeki gül ağacı motifi yer almaktadır.

Katalog No: 18

Tarih: -

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Kıvrımlı Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Kuruyemişçi (Yakını)

Ölçüleri: Baş Taşı: 57x38 cm

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Kasımpaşa Kulaksız Mezarlığı

Kitabe

Kuru yemişçi

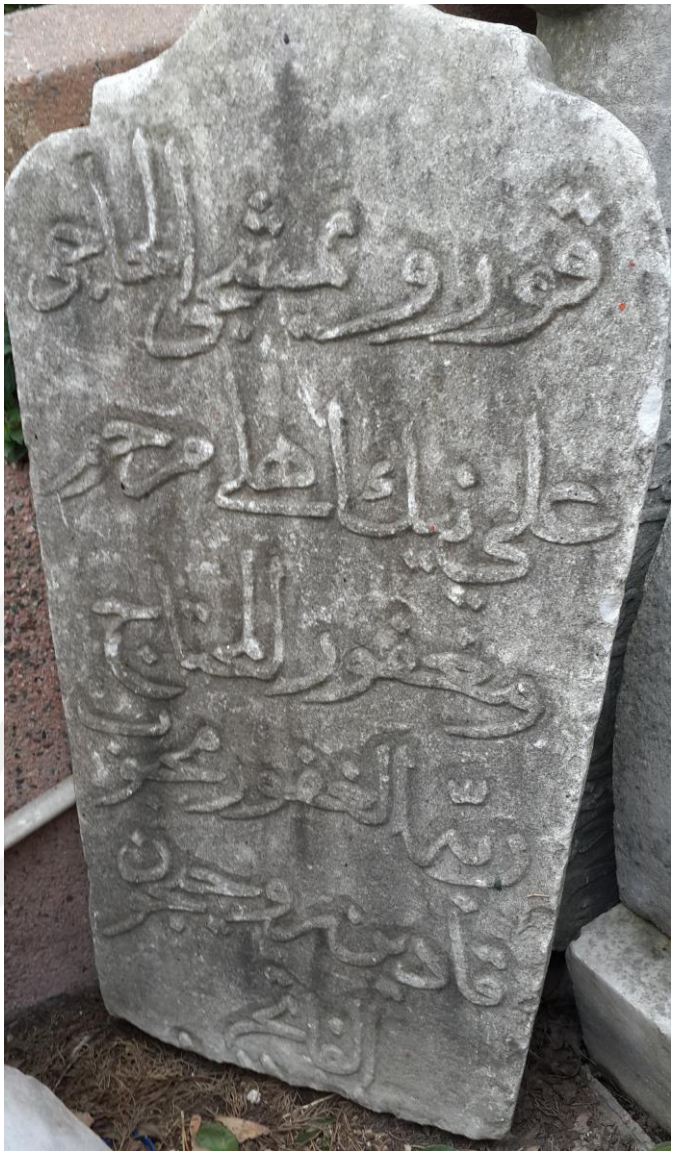
Ali'nin ehli merhum

Ve mağfur el-muhtaç

Rabb'ul-Gafur Mahbub

Kadın ruhu içün

El-Fatiha

Resim 4.21. Kat. No 18: Kuruyemişçi Yakını Başucu Taşı

Tanım

Yerinde bulunmayan mezar taşı başka bir mezar taşına yaslatılmıştır. Baş şahidenin tarih kısmı kırık durumdadır. Aşağıdan yukarıya genişleyen şahide yukarıda kıvrımlı üçgen tepelikle son bulmaktadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe 6 satırdan oluşmaktadır. Kitabe taş üzerine kartuşlar içine alınmadan yazılmıştır. Taş malzeme ile yapılan şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 19

Tarih: H.1022/ M.1614

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Nakşibendi

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Arakiyeci

Ölçüleri: Baş Taşı: 97x26 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit tarihi: Kasım 2019

Yer Aldığı Hazire: Arakiyeci Ahmet Çelebi Camii Haziresi

Resim 4.22. Kat. No 19: Arakiyeci Başucu Taşı

Kitabe

Ya hu

Sahibu'l hayrat

Arakiyeci

Merhum el-Hac

……

Tanım

Toprak mezarın baş şahidesi sağlam durumdadır. Tarih ve isim satırları toprak altında kalmıştır. Fakat camii onarım kitabesinde ölüm tarihi ve caminin banisi olduğu yazmaktadır. Camii bahçesindeki tek mezar taşı olması ve taş üzerinde Arakiyeci yazması, baniye ait mezar taşı olduğunu doğrulamaktadır. Bu nedenle ölüm tarihi cami onarım yazısından alınmıştır. Taş dikdörtgen prizmal gövde formuna sahiptir. Toprak altında kalan satırlar hariç kartuş içerisine yüksek kabartma olarak yazılan 4 satırdan oluşmaktadır. Taş tamamen boyanmış vaziyettedir. Süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 20

Tarih: H. 1124/ M.1712

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Kâtibi

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Çorapçı oğlu

Ölçüleri: Baş Taşı: 110x16 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Yer Aldığı Hazire: Sünbül Sinan Camii Haziresi

Kitabe

Merhum Kahve

-cizade Ali

Ağanın damadı

Çorapçı Ali

Ağanın oğlu

Mustafa Ağa

Ruhuna Fatiha

Sene 1124

Resim 4.23. Kat. No 20: Çorapçı Oğlu Başucu Taşı

Tanım

Baş şahidesi sağlam durumda olan taş, onarım sonrası mermer kare bir kaide üzerine yerleştirilmiştir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe 8 satırdan oluşmaktadır. Beyaz mermerden yapılan mezar taşı düşey dikdörtgen gövdeye sahiptir. Süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 21

Tarihi: H.1159 / M.1746

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Çapraz Dilimli Sarık

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Kaftancı

Malzemesi: Taş

Ölçüleri: Baş Taşı: 158x29 cm.

Tespit Tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Şeyh Ebu'l Vefa Camii Haziresi

Resim 4.24. Kat. No 21: Kaftancı Başucu Taşı

Kitabe

Merhum ve mağfur ila
Rahmet Rabb'ul-Gafur
Kaftancı Hüseyin Çelebi
Ruhuna el-Fatiha
Sene 1159

Tanım

Toprak mezarın yalnızca baş şahidesi mevcuttur. Dikdörtgen gövde formdur. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe kartuşlar içine alınan 5 satırdan oluşmaktadır. Mermer malzeme ile yapılan şahide dikdörtgen formlu gövdeye sahiptir. Şahide üzerinde süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 22

Tarihi: H.1171 / M. 1758

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Kuka

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Çadırcı

Ölçüleri: Baş Taşı:97x25cm. /Ayak Taşı: 75x25 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Mayıs 2018

Yer Aldığı Hazire: Vefa Molla Gürani Haziresi

Kitabe

Merhum ve mağfur
Çadırcı Ahmet Çelebi
Ruhuna Fatiha
Sene 1171

Resim 4.25. Kat. No 22: Çadırcı Başucu Taşı

Resim 4.26. Kat. No 22: Çadırcı Ayakucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın başucu ve ayakucu taşları sağlam durumdadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 4 satırdan oluşmaktadır. Yazı kısmen boyanmış vaziyettedir. Kuka başlıklı şahide dikdörtgen gövdelidir. Ayak taşı dikdörtgen gövdeli ve sivri üçgen tepeliklidir. Her iki şahide de sade formda ve süsleme mevcut değildir.

Katalog No: 23

Tarih: H. 1193 / M. 1779

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Kâtibi

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Yağlıkçı

Ölçüleri: Baş Taşı: 144x31 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Mayıs 2018

Yer Aldığı Hazire: Vefa Molla Gürani Haziresi

Resim 4.27. Kat. No 23: Yağlıkçı Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l-Hayy'ul-Baki

Merhum ve mağfur

El muhtaç ila Rahmet

Rabb'ul-Gafur Yağlıkçı

Es-Seyyid el-Hac Mustafa

Ağanın ruhuna Fatiha

23 Muharrem sene 1193

Tanım

Sağlam durumda bulunan baş şahide yapılan onarım sonrası duvara monte edilmiştir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerin ayırdığı kartuşlar içerisine alınan 7 satırdan oluşmaktadır. Beyaz mermerden yapılan taş yukarıdan aşağıya daralan gövde formuna sahiptir. Kâtibi başlık üzerinde yer alan gül motifi dışında süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 24

Tarih: H.1216 / M.1802

Yaz Türü ı: Celi Ta'lik

Başlık: Azizi Fes

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Çadırcılar Kethüdası

Ölçüleri: Baş Taşı 110 x 26 cm / Ayak Taşı: 126x25cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Yer Aldığı Hazire: Seyit Nizam Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l-Baki

Beni kıl mağfiret ey Rabbi Yezdan

/Hak arş-ı azam nur-u Kur'an

/Gelip kabrimi ziyaret iden ihvan

/İdeler ruhuma bir Fatiha

ihsan/Merhum ve mağfur ila

rahmet /Rabb'ul-Gafur çadırcılar /

Kethüdası el-Hac Ahmed / ve kâfi

ehli imanın/ Ervahları içün rıza-i

lillah / Ağanın ruhu içün Teâlâ el-

Fatiha/ 20 Şaban sene 1216

Resim 4.28. Kat. No 24: Çadırcılar Kethüdası Başucu Taşı

Resim 4.29. Kat. No 24: Çadırcılar Kethüdası Ayakucu Taşı

Tanım

Başucu ve ayakucu taşı sağlam durumda olan çerçeveli mezarda aynı zamanda esnafın kız kardeşine ait olan mezar taşı da yer almaktadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 13 satırdan oluşmaktadır. Herhangi süsleme detayı baş taşında yer almamaktadır. Ayak taşında gül kabartmalı başlık yer almaktadır. Yukarıdan aşağıya doğru daralan dikdörtgen gövdeye sahiptir. Ayak taşı gül başlıklı ve vazodan çıkan ve her iki yana doğru açmış gül ağacı kabartmalı süslemeye sahiptir.

Katalog No: 25

Tarih: H. 1216/ M. 1802

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Kıvrımlı Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Meslek: Yağlıkçı (Cariyesi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 181x39 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Şeyh Ebu'l Vefa Camii Haziresi

Resim 4.30. Kat. No 25: Yağlıkçı Cariyesi Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l Baki

Yağlıkçı Hacı İbrahim

Ağanın cariyesi merhume

Ve mağfur-leha Nazike

Kalfanın ruhu içün

Rıza-en Allah el- Fatiha

19 Ramazan sene 1217

Tanım

Kapak taşlı mezarın yalnız baş şahidesi sağlam durumdadır. Şahide yukarıdan aşağıya doğru daralan formlu gövdeye sahiptir. Serlevha satırı yarım daire içerisine alınarak etrafı çiçekle süslenmiştir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerin ayırdığı kartuşlar içerisine yazılmıştır. Kitabe ta'lik hatla yazılan 7 satırdan oluşmaktadır. Tepelik kısmı ile kitabe kısmını içerisinde çiçek bezemeleri olan bordür ayırmaktadır. Tepelik bölümünün de merkezinde daire içine alınan çiçek motifleri etrafında ise yaprak motifleri ile süslenmiştir.

Katalog No: 26

Tarih: H. 1219/ M. 1805

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Sivri Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Mesleği: Kaftancı (Kayınvalidesi)

Ölçüleri: Baş Taşı:119x40 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Mayıs 2018

Yer Aldığı Hazire: Sokullu Mehmet Paşa Camii Haziresi

Resim 4.31. Kat. No 26: Kaftancı Kayınvalidesi aşucu Taşı

Kitabe

Hüve'l-Baki

Kaftancı Ahmet Ağanın

Kayınvalidesi ve Emine

Hatunun validesi merhum

Mazlumşah Hatun

Ruhu içun el-Fatiha

Sene 1219

Tanım

Toprak mezarın baş şahidesi sağlam durumdadır. Şahide yukardan aşağıya daralan formdadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılmaktadır. Kartuşlar içerisine alınan kitabe 7 satırdan oluşmaktadır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 27

Tarih: H. 1222/ M. 1807

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Kâtibi

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Yorgancı (Mahdumu-Oğlu)

Ölçüleri: Baş Taşı:205x40/ Ayak Taşı: 183x38 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Murat Paşa Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l Hayy'ul Baki
El çeküp ta ….. itdim beka-yı rıhleti /Terk edip geriye mal-ı mülk-ü devleti/ Kim gelüp kabrimi ziyaret eyleyen ihvanın/ Okusunlar ruhum içün Kulhüvallahü ayeti Merhum ve mağfur-leh el muhtaç/ İla Rahmet Rabb'ül- Gafur yorgancı/ El- Hac es- Seyyid Mahmud Ağanın/Ruhu içün el-Fatiha/ 22 Ramazan sene 1222

Resim 4.32. Kat. No 27: Yorgancı Başucu Taşı

Resim 4.23. Kat. No 27: Yorgancı Ayakucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın başucu ve ayakucu şahideleri sağlam durumdadır. Baş şahide dikdörtgen gövde formundadır. Baş şahide de yer alan kitabe alçak kabartma olarak yazılan 10 satırdan oluşmaktadır. Ayak şahidesi yukarıdan aşağıya daralan prizmal gövde formundadır. Akant yapraklı tepelikle son bulmaktadır. Şahide üzerinde vazodan çıkan hurma ağacı motifi yer almaktadır.

Katalog No: 28

Tarih: H. 1223 / M. 1808

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Kâtibi

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Yorgancı

Ölçüleri: Baş Taşı: 225x35 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Basmacızade İbrahim Paşa Camii Haziresi

Resim 4.34. Kat. No 28: Yorgancı Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l-Hakk'ul-Baki

Merhum ve mağfur

El muhtaç ila-Rahmet

Rabb'ul-Gafur Yorgani

Es-Seyyid el-Hac

Halil Ağanın

Ruhu içün ve külle fi ahali

İman ervahı içün

Bi-hürmet'il-Fatiha

10 Şaban 1223

Tanım

Kapak taşlı mezarın yalnız baş şahidesi sağlam durumdadır. Ayak şahidesi yerinde değildir. Yüksek kabartma olarak yazılan yazı bölümü silme profillerin ayırdığı kartuşlar içerisinde yazılan 10 satırdan oluşmaktadır. Taş dikdörtgen formlu gövde yapısına sahiptir. Kâtibi başlıklı şahide üzerinde süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 29

Tarih: H. 1231/ M. 1816

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Kâtibi

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Yorgancı

Ölçüleri: Baş Taşı: 170x40 /Ayak Taşı: 135x33 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit tarihi: Kasım 2019

Yer Aldığı Hazire: Beyazıt Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l- Baki

Beni kıl mağfiret ey Rabb-i Yezdan

Bi Hakk-ı Arş-ı azam nur-u Kur'an

Gelüp kabrimi ziyaret iden ihvan

İdeler ruhuma Fatiha ihsan

Merhum ve mağfur Yorgani

El- Hac Muhammed Said

Ağa ruhuna El- Fatiha/ 23 Cemaziyyel evvel Fi sene 1231

Resim 4.35. Kat No 29: Yorgancı Başucu Taşı

Resim 4.36. Kat. No 29: Yorgancı Ayakucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın baş ve ayak taşları sağlam durumdadır. Başucu taşı kâtibi başlıklı ve dikdörtgen formlu gövdeye sahiptir. Yüksek kabartma olarak yazılan kitabe kartuşlar içerisine alınan 8 satırdan oluşmaktadır. Ayakucu taşı bombe tepeliklidir Tepeliği gövdeye bağlayan kısım yuvarlatılmış formdadır ve taşın üzerinde kurdela ile bağlanmış kıvrım dallar ile süslenmiştir. Her iki şahide de dikdörtgen gövde formuna sahiptir.

Katalog No: 30

Tarih: H.1233/ M. 1739

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Kâtibi

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Yorgancı

Ölçüleri: Baş Taşı: 122x42 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Ekmekçizade Ahmet Çelebi Türbe Haziresi

Resim 4.37. Kat. No 30: Yorgancı Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l Hayy'ul Baki

Elhi ruz-i mahşerde bana gün-a gün

Ecir eyle medet…… hemen

Öldüm şehidlerle nişan eyle

Sana kurban idüp canda

Eyledim turab meskenim hemen

Ab-ı rahmetinle küll-i isyanım afeyle

Merhum ve mağfur yorgancı

Genç el-Hac İbrahim

Ağanın ruhuna el-Fatiha

11 Rebiül-ahir fi sene 1233

Tanım

Toprak mezarın baş şahidesi sağlam durumdadır. Dikdörtgen gövdeli taşın başlığı katibidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerin ayırdığı kartuşlar içine yazılan 11 satırdan oluşmaktadır. Şahide üzerinde süsleme bulunmuyor.

Katalog No: 31

Tarih: H.1233/ M. 1739

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Sivri Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Meslek: Yorgancı (Zevcesi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 114x35 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Şeyh Ebu'l Vefa Camii Haziresi

Resim 4.38. Kat. No 31: Yorgancı Zevcesi Başucu Taşı

Kitabe

El-Baki

Genç iken göçtü cihandan

Böyle bir Hak halim dilerim

Kabrini pür nur eyleye Rabb'il- Kerim

Ispartalı yorgancı

Mahmud Ağanın zevcesi merhum

Fatma Hatun ruhuna Fatiha

Sene 1233

Tanım

Toprak mezarın baş şahidesi sağlam durumdadır. Yukarıdan aşağıya daralan gövde formlu taş, sivri üçgen tepelikle son bulmaktadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe kartuşlar içine alınan 8 satırdan oluşmaktadır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 32

Tarihi: H. 1237/ M. 1822

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Hotoz

Cinsiyet: Kadın

Meslek: Yağlıkçı (Kerimesi -Kızı)

Ölçüleri: Baş Taşı: 67x22 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Şeyh Ebu'l Vefa Camii Haziresi

Resim 4.39.Kat. No 32: Yağlıkçı Kerimesi Başucu taşı

Kitabe

Gonca gülüm gitti cennet bağına
Firakı kaldı validesinin canına
Yağlıkçı el- Hac es- Seyyid
İsmail Efendi'nin Kerimesi
Merhume Şerife Fatma Hanım
Ruhuna Fatiha
5 Rebiül-ahir sene 1237

Tanım

Toprak mezarın baş şahidesi sağlam durumdadır. Hotoz başlıklı şahide dikdörtgen formlu gövdeye sahiptir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerin ayırdığı kartuşlar içine yazılan 7 satırdan oluşmaktadır. Hotoz başlık kısmen kırılmış vaziyettedir. Kitabe bölümünde de çatlaklık oluşmuş durumdadır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 33

Tarihi: H. 1237/ M. 1822

Hattın Türü: Ta'lik

Başlık: Sivri Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Meslek: Yağlıkçı (Zevcesi-Eşi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 117x30 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Şeyh Ebu'l Vefa Camii Haziresi

Resim 4.40.Kat. No 33: Yağlıkçı Zevcesi Başucu taşı

Kitabe

Hüve'l- Hallak'ul-Baki

Vefalı yağlıkçı Seyyid el-Hac

Mustafa Ağanın zevcesi

Merhume ve mağfur-leha

Nefise Hatun ruhu içün

Ve geçmiş akraba talaka tabiri

Ervahı içün Fatiha

13 Şevval sene 1237

Tanım

Kapak taşlı mezarın yalnız baş şahidesi sağlam durumdadır. Yukarıdan aşağıya doğru daralan gövde formludur. Yüksek kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan kitabe 8 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 34

Tarih: H. 1243/ M. 1828

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Kâtibi

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Yağlıkçı (Mahdumu- Oğlu)

Ölçüleri: Baş Taşı: 191x26 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Yavaşça Şahin Mehmet Ali Paşa Camii Haziresi

Resim 4.41.Kat. No 34: Yağlıkçı Mahdumu Başucu taşı

Kitabe

El -Baki

Cihan bağını terk iden

Peder bağrını hun iden

Kanat açıp Hakk'a giden

Yağlıkçı Hacı Efendinin

Mahdumu es-Seyyid Muhammed Halid

Efendinin ruhuna Fatiha

10 Receb sene 1243

Tanım

Onarım sonrası kare bir kaide üzerine yerleştirilen baş şahide sağlam durumdadır Kâtibi başlıklı taş dikdörtgen gövde formuna sahiptir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerin ayırdığı kartuşlar içine alınan 8 satırdan oluşmaktadır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 35

Tarih: H. 1244/ M. 1829

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Oval Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Mesleği: Fesci (Zevcesi-Eşi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 118x31 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Yavaşça Şahin Mehmet Ali Paşa Camii Haziresi

Resim 4.42. Kat. No 35: Fesci Zevcesi Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l- Baki

Ziyaretten murad duadır

Bugün bana ise yarın sanadır

Fesci Ömer Bin Halil Seyyid

Zevcesi merhume Hadice

Hatun ruhuna Fatiha

15 Recep 1244

Tanım

Taş kaide üzerine yerleştirilen baş şahide sağlam durumdadır. Şahide yukarıdan aşağıya daralan gövde formludur. Oval üçgen tepelik kısmı akantus yapraklarıyla bezelidir. Tepeliğin merkezinde sepet içerisinde meyve bulunmaktadır. Tepelikle kitabe bölümünü ayıran silme profilin altında akant yaprağı motifi ve her iki yanında ise çiçek bezemeleri vardır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 7 satırdan oluşmaktadır**.**

Katalog No: 36

Tarih: H. 1248/ M. 1833

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Dolama Destar

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Yorgancı

Ölçüleri: Baş Taşı: 155x31

Ayak Taşı: 136x32 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Murat Paşa Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l- Baki

Çün ecel geldi ona onulmaz eman

Ceresi af eyleye ya Rabb'il Mennan

Mağfiret kıl olmasın ca-i iman

Mazhar nur-i şefaat kıl her zaman

Yorgancı merhum el-Hac

Süleyman Ağanın

Ruhuna el-Fatiha

15 Ramazan 1248

Resim 4.43.Kat. No 36: Yorgancı Başucu Taşı

Resim 4.44. Kat. No 36: Yorgancı Ayakucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın başucu ve ayakucu şahideleri sağlam durumdadır. Baş şahide ve ayakucu şahidesi dikdörtgen formlu gövdeye sahiptir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerin ayırdığı kartuşlar içerisine alınan 8 satırdan oluşmaktadır. Ayak şahidesi oval üçgen tepelikle son bulmaktadır. Her iki şahide üzerinde süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 37

Tarihi: H.1250/ M. 1835

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Sivri Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Meslek: Kemhacı (Kerimesi- Kızı)

Ölçüleri: Baş Taşı: 110x 33 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Yer Aldığı Hazire: Sünbül Sinan Camii Haziresi

Kitabe

Bad-ı ecel erişti bu gence geldi….
Hiç göz açtırmayıp ermeden maksuduna
Nev civan gitti bağı cennet sarayına
Bu imiş halim ilahi razı oldum
Emine Suzan oğlu Kemhacı
Salih Ağanın kerimesi
Merhume Emine Hanım ruhuna Fatiha
15 Rebiul-ahir 1220

Resim 4.45. Kat. No 37: Kemhacı Kerimesi Başucu Taşı

Tanım

Onarım sonrası mermer kaide üzerine yerleştirilen şahide sağlam durumdadır. Yukarıdan aşağıya daralan gövde formludur. Tepelik üzerinde tarikat sembolü olan yıldız yer almaktadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitebe kartuşlar içine alınan 8 satırdan oluşmaktadır. Beyaz mermerden yapılan şahide de tepelik bölümünde yer alan yılsız motifi dışında süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 38

Tarih: H. 1252/ M. 1837

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: -

Cinsiyet: Kadın

Meslek: Ketenci (Zevcesi-Eşi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 68x21 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Yavaşça Şahin Mehmet Ali Paşa Camii Haziresi

Resim 4.46. Kat. No 38: Ketencı Zevcesi Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l- Baki

Bir kuş idim uçtum yuvadan

Ecel ayırdı beni anadan babadan

Unutmayın her an hayır duadan

Şefaat dilerim sizlere Huda'dan

Ketenci Mahmud Efendinin kerimesi

Emine hanımın ruhu içün Fatiha

15 Rebiül-evvel fi sene 1252

Tanım

Başlıksız olan taş onarım sonrası kare kaide üzerine yerleştirilmiştir. Gövde, dikdörtgen formundadır. Taşın kenarları dalgalı formdadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan kartuşlar içine yazılan 8 satırdan oluşmaktadır. Taş üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 39

Tarih: H. 1252/ M. 1837

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Dolama Destar

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Yağlıkçı (Mahdumu-Oğlu)

Ölçüleri: Baş Taşı: 85x21 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Yavaşça Şahin Mehmet Ali Paşa Camii Haziresi

Resim 4.47. Kat. No 39: Yağlıkçı Mahdumu Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l- Baki
Emir etti Hallak eyledi …..
Erişti ecel vermedi eman
Yağlıkçı el-Hac Hüseyin
Efendinin mahdumu merhum
Es- Seyyid Ali Monla ruhu içün
El- Fatiha 20 Rebiül-evvel fi sene 1252

Tanım

Şahide onarımdan sonra mermer kaide üzerine yerleştirilmiştir. Dolama destarlı şahide dikdörtgen gövde formundadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe kartuşlar içine alınmıştır ve 7 satırdan oluşmaktadır. Taşın kenarı kısmen kırılmıştır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 40

Tarih: H. 1256/ M. 1840
Yazı Türü: Sülüs
Başlık: Dolama Destar
Cinsiyet: Erkek
Meslek: Yağlıkçı
Ölçüleri: Baş Taşı: 173x30cm.
Malzemesi: Taş
Tespit Tarihi: Temmuz 2018
Yer Aldığı Hazire Yavaşça Şahin Mehmet Ali Paşa Camii Haziresi

Resim 4.48. Kat. No 40: Yağlıkçı Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l Hallak'ul Baki
Sahibu'l hayrat ve'l hasenat
Ve ragibu'l cenneti ve'd-deracat
Merhum ve mağfur el-muhtaç
İla Rahmet Rabbü'l Gafur
Uzunçarşılı pencereci
Merhum Ali Ağazade yağlıkçı
El Hac İsmail Efendi'nin
Ruhu içün el-Fatiha
19 Rebiül-evvel fi sene 1256

Tanım

Onarımdan sonra mermer kaide üzerine yerleştirilen şahide dikdörtgen gövde formludur. Alçak kabartma olarak sülüs hatla yazılan kitabe kartuşlar içine alınan 10 satırdan oluşmaktadır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 41

Tarih: H.1256/ M. 1840

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Oval Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Meslek: Yorgancı (Validesi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 122x42 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Ekmekçizade Ahmet Çelebi Türbe Haziresi

Resim 4.49. Kat. No 41: Yorgancı Validesi Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l- Baki

Yorgancı Ali Osman

Efendi'nin validesi

Merhume Zeynep Hatun

Ruhuna el-Fatiha

7 Rebiül-evvel fi sene 1256

Tanım

Toprak mezarın baş şahidesi bulunmaktadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe kartuşlar içine alınan 6 satırdan oluşmaktadır. Serlevha satırı oval tepelik gibi yarım daire içine alınmıştır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 42

Tarih: H.1262/ M. 1846
Yazı Türü: Sülüs
Başlık: Hamidi Fes
Cinsiyet: Erkek
Meslek: Yorgancı (Mahdumu- Oğlu)
Ölçüleri: Baş Taşı: 94x25 cm.
Malzemesi: Taş
Tespit tarihi: Temmuz 2018
Yer Aldığı Hazire: Ekmekçizade Ahmet Çelebi Türbe Haziresi

Resim 4.50. Kat. No 42: Yorgancı Mahdumu Başucu Taşı

Kitabe

Ah Mine'l Meft

Bu cihan bağına geldim

Bir mürüvvet görmedim

Derdime derman aradım

Bir ilacın bulamadım

Yorgancı Ömer Efendi'nin

Mahdumu merhum Hüseyin

Efendi'nin ruhuna Fatiha

25 Ramazan sene 1262

Tanım

Toprak mezarın baş şahidesi bulunmaktadır. Taş dikdörtgen gövdeli ve taşın kenarları dalgalı formdadır. Sülüs hatla alçak kabartma olarak yazılan kitabe kartuşlar içerisine alınan 9 satırdan oluşmaktadır. Süsleme bulunmamaktadır**.**

Katalog No: 43

Tarih: H. 1264/ M. 1848

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Akant Yapraklı Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Mesleği: Fesçi (Zevcesi-Eşi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 143x35 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Şeyh Ebu'l Vefa Camii Haziresi

Resim 4.51. Kat. No 43: Fesci Zevcesi Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l-Baki
Beni kıl mağfiret ey Rabb-i Yezdan
Gelüp kabrimi ziyaret iden ihvan
İdeler ruhuma Fatiha ihsan
Fesci Necib Ağanın zevcesi
Kasım Ağanın validesi merhume
Emine Hatun ruhuna Fatiha
4 Şevval sene 1264

Tanım

Kapak taşlı mezarın yalnız baş şahidesi sağlam durumdadır. Yukarıdan aşağıya daralan şahide dikdörtgen prizmal gövdelidir. Şahidenin tepelik kısmı akant yapraklıdır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe kısmı silme profillerle ayrılan 8 satırdan oluşmaktadır. Kitabenin serlevha kısmı yarım yuvarlak kartuş içerisine alınmıştır. Şahide de akant yapraklı tepelik dışında süsleme mevcut değildir.

Katalog No: 44

Tarih: H.1264/ M. 1848
Yazı Türü: Sülüs
Başlık: Çelenk Tepelik
Cinsiyet: Kadın
Meslek: Yorgancı (Zevcesi-Eşi)
Ölçüleri: Baş Taşı: 175x37,5cm.
Malzemesi: Taş
Tespit tarihi: Temmuz 2018
Yer Aldığı Hazire: Ekmekçizade Ahmet Çelebi Türbe Haziresi

Kitabe

Hüve'l Hayy'ul Baki

Ah kim bu alem içre bende şadân olmadım

Çaresiz derde düştüm def'e imkân bulmadım

Geçti ömrüm görmedim sıhhat yüzün dünyada ben

Bir misafir geldim mihman bulmadım

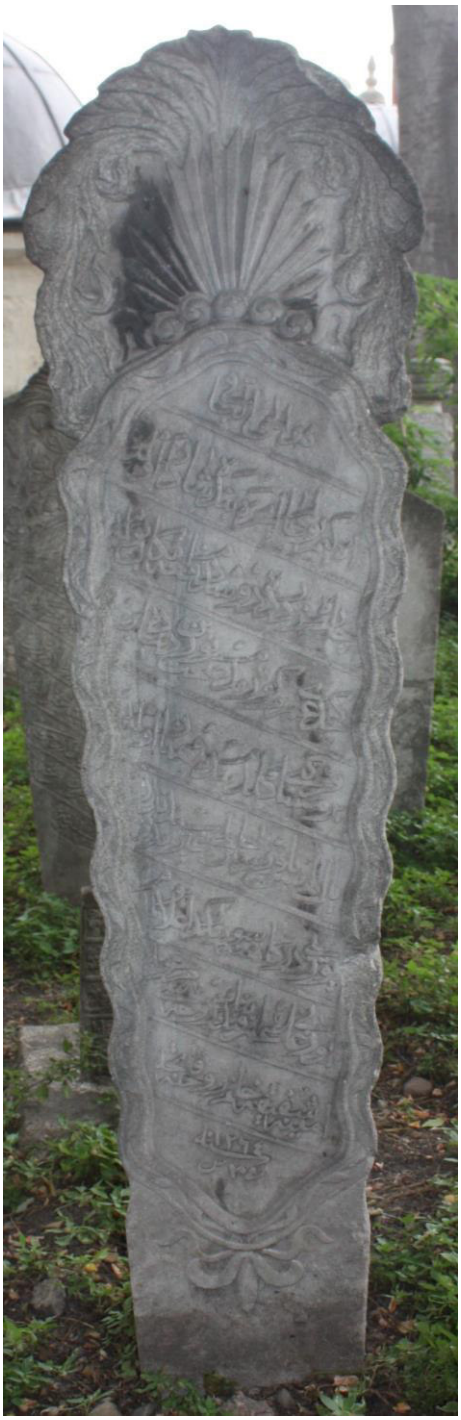
Ya ehli sen halime gayrı medet sendedir

Yüzümü dergâhına sürmekten … bulmadım

Yorgani Ömer Efendi'nin zevcesi merhume

Emine Şefika Hatun ruhuna Fatiha

3 Şaban sene 1264

Resim 4.52. Kat. No 44: Yorgancı Zevcesi Başucu taşı

Tanım

Toprak mezarın baş şahidesi bulunmaktadır. Dikdörtgen gövdeli şahide çelenk tepelikle son bulmaktadır. Taşın kenarları dalgalıdır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe kartuşlar içerisinde ve yukarı mail kesimdir. Kitabe 10 satırdan oluşmaktadır. Kitabenin etrafını taşın dalga formuna uygun altta kurdela şeklinde bordür dolanmaktadır.

Katalog No: 45

Tarihi: H. 1275/ M. 1859

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Oval Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Meslek: Yağlıkçı (Halilesi- Eşi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 137x33 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Yavaşça Şahin Mehmet Ali Paşa Camii Haziresi

Resim 4.53. Kat. No 45: Yağlıkçı Halilesi Başucu taşı

Kitabe

Hüve'l-Baki

Sahib'ul- hayrat yağlıkçı el-Hac

İsmail Efendi'nin halilesi

Merhume ve mağfur-leha el-Hac

İla rahmet Rabb'ul-Gafur

Şerife Hanife Hatunun

Ruhuna rıza-i Allah-u Teala'l- Fatiha

7 Safer 1274

Tanım

Onarımdan kare bir kaide üzerine yerleştirilen baş şahide sağlam durumdadır. Yukarıdan aşağıya daralan prizmal gövde formdaki şahidenin kitabesi yukarı mail kesim yazılan 6 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuşlar içerisine alınmıştır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 46

Tarih: H. 1278 / M. 1862

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Dolama Destar

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Yağlıkçı

Ölçüleri: Baş Taşı: 133x30 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Yavaşça Şahin Mehmet Ali Paşa Camii Haziresi

Kitabe

Ya Hu

Allah Subhanehu ve Teâlâ

Yağlıkçı Ahmed Dede

Kuluna ve bi'l-cümle müminin

Müminata rahmet eyleye

Bi hürmeti sureti

El-Fatiha 19 Cemaziyel-ahir sene 1278

Resim 4.54. Kat. No 46: Yağlıkçı Başucu Taşı

Tanım

Baş şahide onarımdan sonra mermer bir kaide üzerine yerleştirilmiştir. Dolama destarlı şahide dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 7 satırdan oluşmaktadır. Farklı olarak serlevha kısmı daire içine alınmıştır. Süslemeye yer verilmemiştir.

Katalog No: 47

Tarih: H. 1280/ M. 1864

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Oval Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Mesleği: Boyacı (Kerimesi- Kızı)

Ölçüleri: Baş Taşı: 90x29 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Atik Ali Paşa Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l- Baki

Çün ecel geldi ona onulmaz aman

Cürmünü af eyle ya Rab heman

Mazhar-ı nur-u şefaat kıl her zaman

Merhum Boyacı Hasan Ağanın

Kerimesi merhume Hanife Hanım

Ruhuna Fatiha

4 Cemaziyel-ahir sene 1280

Resim 4.55. Kat. No 47: Boyacı Kerimesi Başucu taşı

Tanım

Toprak mezarın yalnızca baş şahidesi bulunmaktadır. Yukardan aşağıya daralan prizmal gövdeye sahip taş, oval üçgen tepelikle sonlandırılmıştır. Oval tepelik içinde akantus yapraklı bitkisel bezeme yer almaktadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe yukarı mail kesimli olup silme profillerle ayrılan 8 satırdan oluşmaktadır. Şahide de tepelik dışında süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 48

Tarih: H.1294 / M. 1877

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Azizi Fes

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Simkeş

Ölçüleri: Baş Taşı: 150x34 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Yer Aldığı Hazire: Seyit Nizam Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l-Baki
Ya ehl-i ol mübarek ismi pakin izzeti
Hem Rasulün fahri alem şahının hürmeti
İde kabrimi ruz-i cennet ya İlah'el-âlemin
Gece gündüz eylesunlar hor gamın hürmeti
Merhum ve mağfur-leh Hasköylü
Simkeş Muhammed Ağanın ruhu içün
Rıza-i Allahu Teala'el-Fatiha
2 Muharrem sene 1294

Resim 4.56. Kat. No 48: Simkeş Başucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın baş şahidesi sağlam durumdadır. Şahide altında kalan kapak taşı kırılmış ve üçgen biçiminde kalmıştır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe yukarı mail kesim silme profillerle ayrılan 9 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuşlar içine yazılmıştır. Süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 49

Tarih: H.1307/ M. 1890

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Hamidi Fes

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Fesciler Kethüdası

Ölçüleri: Baş Taşı: 113 x32 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Merkezefendi Mezarlığı

Resim 4.57. Kat. No 49: Fesciler Kethüdası Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l-Baki

Beni kıl mağfiret ey Rabb-i Yezdan

Bi Hakk-ı arş-ı azam nur-u Kur'an

Gelüb kabrimi ziyaret iden ihvan

İdeler ruhuma bir Fatiha ihsan

Fesciler kethüdası es- Seyyid Ahmed

Latif Efendi'nin ruhuna Fatiha

7 Cemaziyel-evvel fi sene 1307

Tanım

Mezarı olmayan baş şahide, yeni mezar yapısının üzerine yerleştirilmiştir. Yukarıdan aşağıya doğru daralan prizmal gövde formundadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 8 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 50

Tarih: H. 1314/ M. 1897

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Oval Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Mesleği: Çadırcılar Kethüdası (Hemşiresi- Kız Kardeş)

Ölçüleri: Baş Taşı: 114x34/ Ayak Taşı: 97x26 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Yer Aldığı Hazire: Seyit Nizam Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l-Baki

Beni kıl mağfiret ey Rabbi Yezdan/ Hak arş-ı azam nur-u Kur'an/ Gelip kabrimi ziyaret iden ihvan / İdeler ruhuma bir Fatiha ihsan/ Çadırcılar Kethüdası el-Hac/ Ahmet Ağanın hemşiresi/ Fatma Zehra Hanım'ın ruhuna Fatiha 11 Muharrem sene 1314

Resim 4.58. Kat. No 50: Çadırcılar Kethüdası Hemşiresi Başucu Taşı

Resim 4.59. Kat. No 50: Çadırcılar Kethüdası Hemşiresi Ayakucu Taşı

Tanım

Çerçeveli mezarın baş ve ayak şahideleri sağlam durumdadır. Baş şahide oval üçgen tepelikli olup tepelik içinde akant yapraklı bezeme yer almaktadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabesi silme profillerle ayrılan 9 satırdan oluşmaktadır. Her iki şahide de yukardan aşağıya daralan prizmal gövde formunda ve oval üçgen tepeliklidir. Tepelik içinde iri akant yapraklı bezeme yer almaktadır. Ayak şahidesi üzerinde gül ağacı kabartması yer almaktadır.

Katalog No: 51

Tarih: H.1317-1318/M.1900-1901

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Hamidi fes

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Çadırcı Esnafı

Ölçüleri: Baş Taşı: 110x26 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Mayıs 2018

Yer Aldığı Hazire: Eski Kozlu Mezarlığı

Resim 4.60. Kat. No 51: Çadırcı Esnafı Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l- Baki

Beni kıl mağfiret ey Rabbi Yezdan

Hak arş-ı azam nur-u Kur'an

Gelip kabrimi ziyaret eden ihvan

İdeler ruhuma Fatiha ihsan

Seyyid Halife mahallesinde çadırcı

Esnaflarından Yusuf

Ağanın ruhu içün Fatiha

Sene 1317 / 1318

Tanım

Toprak mezarın yalnızca baş şahidesi mevcuttur. Mezar taşı yukardan aşağıya daralan dikdörtgen prizmal bir gövdeye sahiptir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan yukarı mail kesim 9 satırdan oluşmaktadır. Son satırda iki ayrı tarih yer almakta fakat alt kısımdaki yazılar okunamamaktadır. Süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 52

Tarih: H. 1335/ M. 1917

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Hamidi Fes

Cinsiyet: Erkek

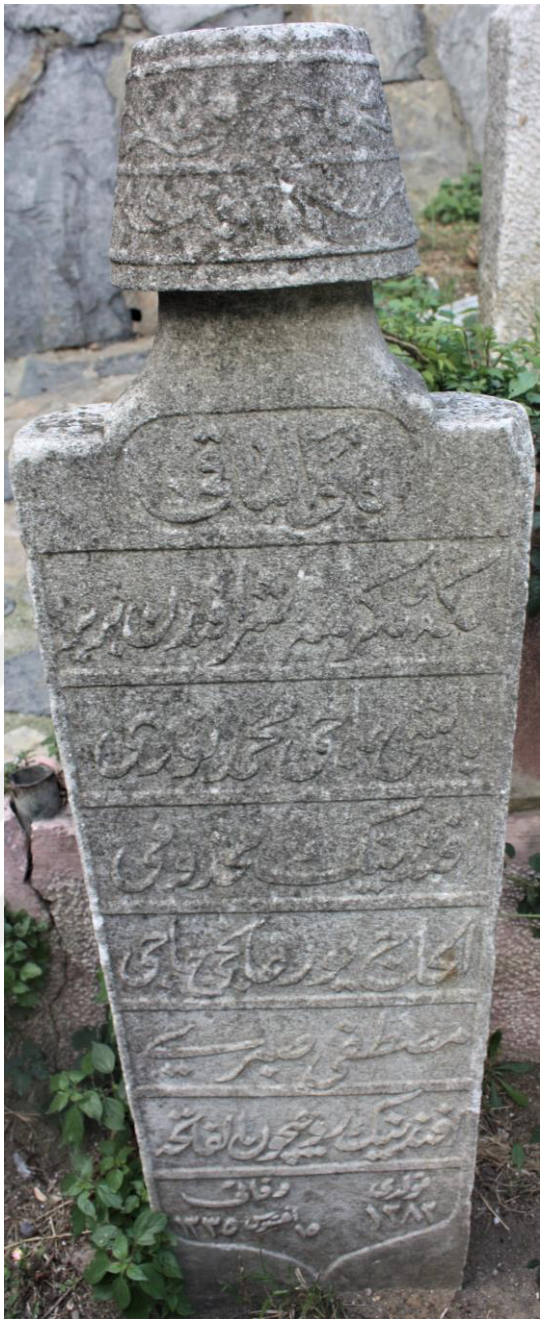
Meslek: Yorgancı

Ölçüleri: Baş Taşı: 97x30,5 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Kasımpaşa Kulaksız Mezarlığı

Resim 4.61. Kat. No 52: Yorgancı Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l- Baki

Mekke-i Mükerreme eşrafından berber

Başı Hacı Mehmed Nuri

Efendi'nin mahdumu

El Hac Yorgancı Hacı

Mustafa Sabri

Efendi'nin ruhu içün el-Fatiha

Mevlidi 1282/ vefatı 15 Ağustos 1335

Tanım

Asıl yerinde olmayan taş, duvar dibine yerleştirilmiştir. Yukarıdan aşağıya daralan prizmal gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 8 satırdan oluşmaktadır. Bitkisel bezemeli Hamidi fes dışında süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 53

Tarih: -

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Dardağan

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Fesci Oğlu

Ölçüleri: Baş Taşı: 56x23 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Kasımpaşa Kulaksız Mezarlığı

Kitabe

Merhum ve mağfur

İla Rahmet Rabb'ul Gafur

Fesçi oğlu

İsmail ruhuna

El Fatiha

Resim 4.62. Kat. No 53: Fesci Oğlu Başucu Taşı

Tanım

Toprak mezarın baş şahidesi bulunmaktadır. Dardağan başlıklı taş dikdörtgen gövdeye sahiptir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 5 satırdan oluşmaktadır. Taşın tarih satırı toprak altında kalmıştır. Satırlar kartuş içine alınmıştır. Süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 54

Tarihi: -

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Sivri Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Meslek: Yorgancı (Kerimesi-Kızı)

Ölçüleri: Baş Taşı: 95x50 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Mayıs 2018

Yer Aldığı Hazire: Vefa Molla Gürani Haziresi

Kitabe

Hüve'l-Hallak'ul-Baki

Yorgancı Mahmud Ağanın

Kerimesi irtihali dar-ı beka iden

Merhume ve mağfur-leha el-Hac

İla Rahmet Rabb'uhel- Gafur

El-Hac Fatma Hatun

Ruhu içün rıza-i Allah

El Fatiha

Resim 4.63. Kat. No 54: Yorgancı Kerimesi Başucu Taşı

Tanım

Sonradan başka bir mezar taşının yerine yerleştirilmiştir. Şahidenin tarih kısmı konulduğu kapak taşlı mezarın içinde kalmıştır. Yukardan aşağıya daralan prizmal gövde formundaki şahide sivri üçgen tepeliklidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 8 satırdan oluşmaktadır. Beyaz mermerden yapılan taş üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 55

Tarih: H. 1156 / M. 1743

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Sivri Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Mesleği: Haffaf (Yakını)

Ölçüleri: Baş Taşı: 145x39 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Mayıs 2018

Yer Aldığı Hazire: Vefa Molla Gürani Haziresi

Resim 4.64. Kat. No 55: Haffaf Yakını Başucu Taşı

Kitabe

Ah Minel-Mevt

Haffaf el-Hac Hüseyin Ağanın

Ehli merhume ve mağfure

Aişe Hatun ruhuna

Fatiha sene 1156

Tanım

Onarımdan sonra kare kaide üzerine yerleştirilen baş şahide yukarıdan aşağıya daralan dikdörtgen gövdelidir. Şahide sivri üçgen tepeliklidir ve tepelik iri palmet ve rumi bezemelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 5 satırdan oluşmaktadır. Kitabenin serlevha satırı dalgalı hatla tamamlanan kartuş içerisindedir. Dalgalı hattın üst iki yanı çiçek motifiyle bezenmiştir Şahidenin kitabe kısmının iki yanı burmalı kum saati sütunceler ile çevrelenmiştir.

Katalog No: 56

Tarih: H. 1157 /M. 1744

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Köşegenli Üstüvane

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Haffaf

Ölçüleri: Baş Taşı: 135x25 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Mayıs 2018

Yer Aldığı Hazire: Vefa Molla Gürani Haziresi

Resim 4.65. Kat. No 56: Haffaf Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l-Baki

Merhum ve mağfur

Haffaf el-Hac

Hüseyin Ağa

Ruhuna Fatiha

10 Muharrem sene 1157

Tanım

Köşegenli üstüvane formda yapılan baş şahide onarımdan sonra mermer bir kaide üzerine yerleştirilmiştir. Yukarıdan aşağıya doğru daralan gövde formludur. Şahidenin, alt tarafında yer alan köşegende ters lale motifi yer almaktadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerin ayırdığı kartuşlar içerisine alınan 6 satırdan oluşmaktadır.

Katalog No: 57

Tarih: H.1169/ M.1756

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Paşalı

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Debbağ

Ölçüleri: Baş Taşı: 148x29 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Eyüp Pir Ahmed Edirnevi Türbesi Yanı

Kitabe

Hüve'l-Baki

Merhum ve mağfur

Debbağ Abdulkadir

Ağa ruhu içün

El fatiha

Sene 1169

Resim 3.66. Kat. No 57: Debbağ Başucu Taşı

Tanım

Büyük çoğunluğu tahrip olan çerçeveli mezarın yalnızca baş şahidesi bulunmaktadır. Taş dikdörtgen gövdelidir. Yüksek kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 6 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Başlıkta zamanla kırılma meydana gelmiştir. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 58

Tarih: H. 1184 /M. 1771

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Nezkep

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Haffaflar Kethüdası

Ölçüleri: Baş Taşı: 165x32 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Mayıs 2018

Yer Aldığı Hazire: Vefa Molla Gürani Haziresi

Kitabe

Hüve'l- Baki

Merhum ve mağfur

Haffaflar Kethüdası

El-Hac Ebubekir Ağa

Ruhu içün rıza-i

Allah el-Fatiha

Sene 1186

Resim 4.67. Kat. No 58: Haffaflar Kethüdası Başucu Taşı

Tanım

Yalnızca baş şahidesi mevcut olan mezar taşı, yapılan onarım sonrasında kare bir kaide üzerine yerleştirilmiştir. Gövde, dikdörtgen formdadır. Alçak kabartma olarak ta'lik hatla yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 7 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Sağlam durumdaki mezar taşında süsleme bulunmamaktadır

Katalog No: 59

Tarih: H. 1224/ M. 1809

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Oval Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Mesleği: Haffaf (Halilesi-Eşi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 118x40 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Nişancı Feridun Paşa Türbe Haziresi

Kitabe

Hüve'l-Baki

Merhum ve mağfur el-muhtaç

İla rahmet Rabb'ul-Gafur

Haffaf el-Hac Ömer Ağanın

Halilesi merhume ve mağfur-leha

Hace Hanife Hatun

Ruhuna el Fatiha

21 Cemaziyel-evvel sene 1224

Resim 4.68. Kat. No 59: Haffaf Halilesi Başucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın yalnız baş şahidesi sağlam durumdadır. Oval üçgen tepelikli şahide yukarıdan aşağıya doğru daralan gövdeye sahiptir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe 8 satırdan oluşmaktadır. Şahide üzerinde süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 60

Tarihi: H. 1235/ M. 1820

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Sivri Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Meslek: Yemenici (Zevcesi- Eşi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 82x33 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Kasımpaşa Kulaksız Mezarlığı

Resim 4.69. Kat. No 60: Yemenici Zevcesi Başucu Taş

Kitabe

El-Baki

Yemenici Kadir Ağanın

Zevcesi merhume

Ve mağfure Ümmü Gülsüm

Hatunun ruhuna

Allah-ul- Fatiha

27 Rebiul-evvel sene 1235

Tanım

Duvara yaslatılmış olan baş şahide sağlam durumdadır. Kısmen kırılmış sivri üçgen tepeliklidir. Yukardan aşağıya daralan gövde formundadır. Şahidenin alçak kabartma olarak yazılan kitabesi silme profillerle ayrılan 7 satırdan oluşmaktadır.

Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 61

Tarih: H. 1252 /M. 1837

Yazı: Ta'lik

Başlık: Düz Dolama Sarık

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Kavaf (Haffaf)

Malzemesi: Taş

Ölçüleri: Baş Taşı: 62x38 cm.

Tespit Tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Murat Paşa Camii Haziresi

Resim 4.70. Kat. No 61: Kavaf Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l Hakku'l-Baki

Merhum ve mağfur-leh

İla Rahmet Rabb'ul-Gafur

Kavaf Recep Ağa

Ruhu içün el- Fatiha

10 Ramazan sene 1252

Tanım

Toprak mezarın baş şahidesi bulunmaktadır. Gövde, dikdörtgen formdur. Düz dolama sarıklı başlık ile son bulmaktadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabesi silme profillerle ayrılan 6 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Şahide üzerinde herhangi bir süsleme mevcut değildir.

Katalog No: 62

Tarih: H. 1260 /M. 1844

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Dolama destar

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Pabuçcu

Ölçüleri: Baş Taşı: 130x25/

Ayak Taşı: 85x25 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Yer Aldığı Hazire: Hadım İbrahim Paşa Camii Haziresi

Kitabe

Beni kıl mağfiret ey Rabb-i Yezdan
Hak arş-ı azam nur-u Kur'an
Gelip kabrimi ziyaret iden ihvan
İdeler ruhuma bir Fatiha ihsan
Bu camii şerifi ….
Pabuçcu Ahmed Efendinin
Ruhu içun el-Fatiha
3 Cemaziyel-evvel sene 1266

Resim 4.71. Kat. No 62: Papuççu Başucu Taşı

Resim 4.72. Kat. No 62: Papuççu Ayakucu Taşı

Tanım

Çerçeveli mezarın baş ve ayak şahideleri sağlam durumdadır. Gövde dikdörtgen formdur. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 8 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Ayak şahidesi de dikdörtgen gövde formundadır. Bombe tepelikle son bulmaktadır. Ayak şahidesinin üzeri ince kıvrım dallarla bezenmiştir.

Katalog No: 63

Tarih: H. 1272/ M. 1856

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Oval Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Mesleği: Haffaf (Zevcesi-Eşi)

Ölçüleri: Baş Taşı:124x36/
Ayak Taşı: 77x29 cm.

Malzemesi: Taş

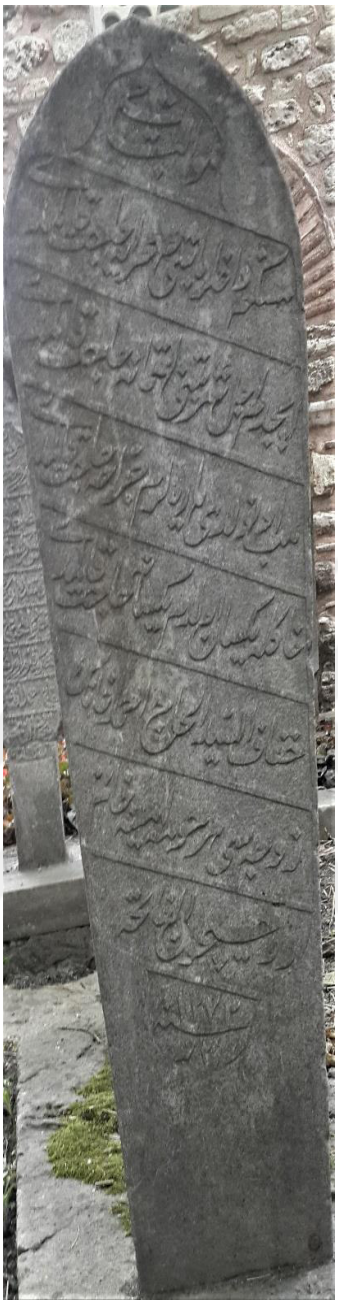
Tespit Tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Haseki Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l- Baki

Meskenim dağlar başı sahraya hacet kalmadı/ İçtim ecel şerbetini Lokmana hacet kalmadı/ Hep onuldu yarelerim cerraha hacet kalmadı/….Yeksan oldum yeksana hacet kalmadı/ Haffaf es- Seyyid El- Hac Ahmet Ağanın Zevcesi merhume Emine Hatun Ruhu içün el- Fatiha 2 Safer Sene 1272

Resim 4.73. Kat. No 63: Haffaf Zevcesi Başucu Taşı

Resim 4.74. Kat. No 63: Haffaf Zevcesi Ayakucu Taşı

Tanım

Çerçeveli mezarın baş ve ayak şahideleri sağlam durumdadır. Baş şahidesi yukardan aşağıya daralan formdadır. Kitabe yukarı mail kesim 9 satırdan oluşmaktadır. Ayak şahidesi de oval üçgen tepelikli ve baş şahideye göre daha kısa yapılmıştır. Her iki şahide üzerinde süsleme mevcut değildir.

Katalog No: 64

Tarih: H. 1287 /M. 1870

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Düz dolama sarık

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Haffaf

Ölçüleri: Baş Taşı: 62x38 cm.

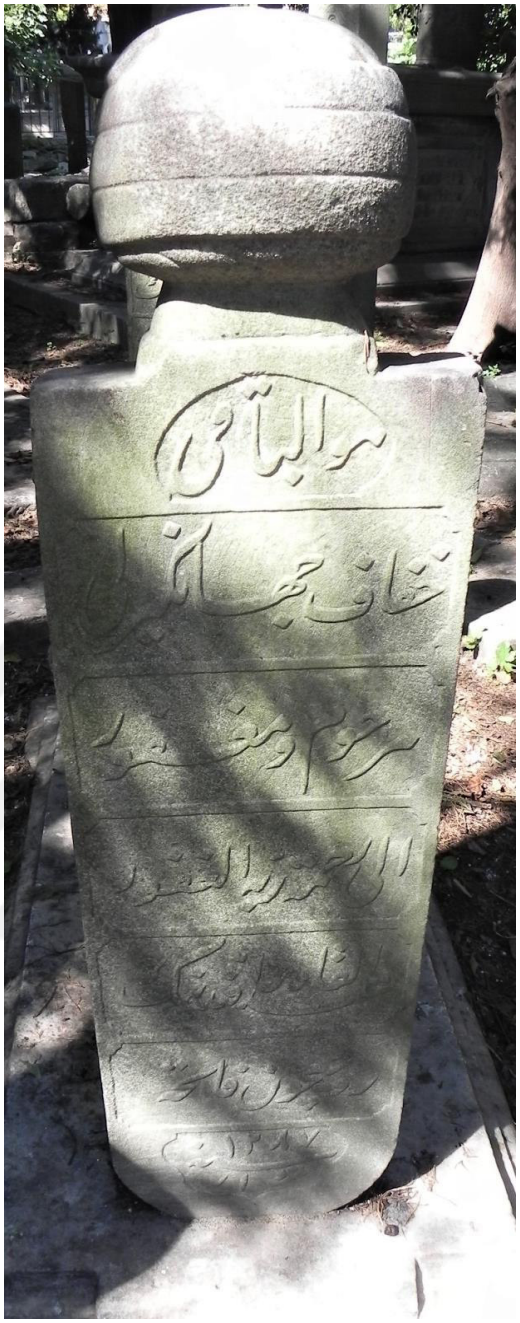
Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Eyüp Nişancı Feridun
Paşa Türbe Haziresi

Kitabe

Hüve'l-Baki
Haffaf Cihangirli
Merhum ve mağfur
İla Rahmet Rabb'ul-Gafur
Abdulkadir Efendi'nin
Ruhu içün Fatiha
1 Rebiül-ahir sene 1287

Resim 4.75. Kat. No 64: Haffaf Başucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın baş şahidesi sağlam durumdadır. Taş, yukarıdan aşağıya doğru daralan gövdelidir. Alçak kabartma ılarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 7 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Serlevha satırı yarım daire şeklinde kartuş içerisine alınmıştır. Şahide de herhangi bir süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 65

Tarih: H. 1295 /M. 1878

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Mahmudi Fes

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Debbağ Kethüdası

Ölçüleri: Baş Taşı: 145x31 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Yer Aldığı Hazire: Yedikule Mezarlığı

Resim 4.76. Kat. No 65: Debbağ Kethüdası Başucu Taşı

Kitabe

Beni kıl mağfiret ey Rabb-i Yezdan

Bi Hakk-ı arş-ı azam nuru- Kur'an

Gelüp kabrimi ziyaret iden ihvan

İdeler ruhuma Fatiha ihsan

Yedikule debbağlar kethüdası

Merhum ve mağfur el-Hac

Mustafa Ağa ruhuna Fatiha

15 Cemaziyel-evvel sene 1295

Tanım

Kapak taşlı mezarın baş şahidesi bulunmaktadır. Kapak tamamen tahrip olmuş durumdadır. Taş, dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme ptofillerle ayrılan 8 satırdan oluşmaktadır. Tarih satırının altında hattat imzası yer almaktadır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 66

Tarih: H. 1313/ M. 1896

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Oval Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

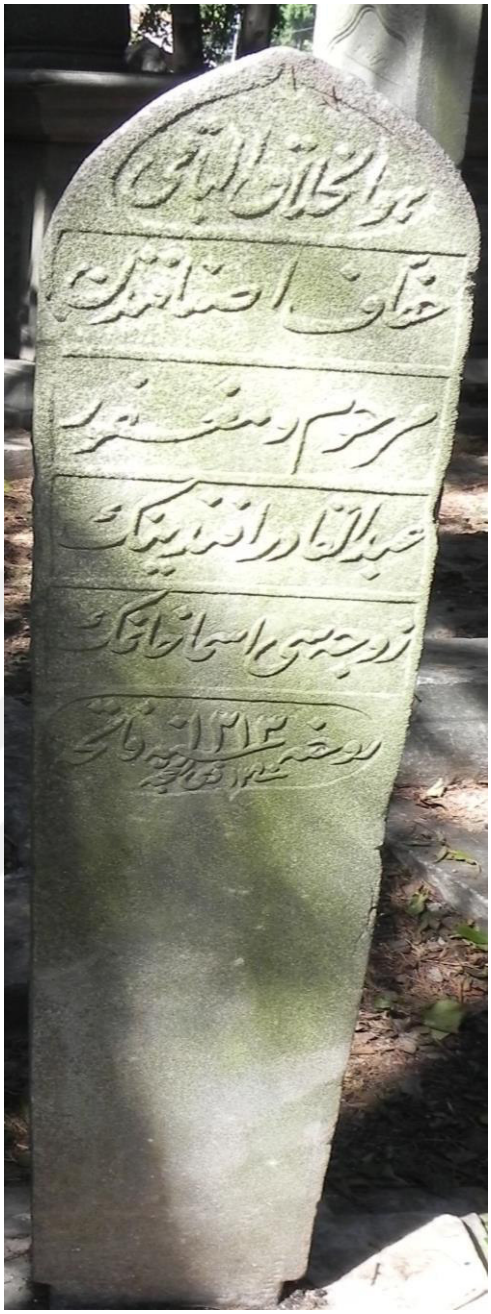
Mesleği: Haffaf (Zevcesi-Eşi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 116x24 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Eyüp Nişancı Feridun Paşa Türbe Haziresi

Resim 4.77. Kat. No 66: Haffaf Zevcesi Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l Hakk'ul Baki

Haffaf esnafından

Merhum ve mağfur

Abdulkadir Efendi'nin

Zevcesi Esma Hanım'ın

Ruhuna Fatiha 13 Zilhicce sene 1313

Tanım

Kapak taşlı mezarda iki ayrı başucu şahidesi yer almaktadır. Bu mezar taşı Haffaf esnafı Abdülkadir Efendi'in ayak taşı olarak yerleştirilmiştir. Dikdörtgen prizmal gövdelidir. Oval üçgen tepelikle son bulmaktadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 6 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Serlevha satırı yarım daire şeklinde kartuş içerisine alınmıştır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 67

Tarih: H. 1346/ M. 1927

Yazı Türü: Celik Ta'lik

Başlık: Hamidi Fes

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Debbağlar Kethüdası

Malzemesi: Taş

Ölçüleri: Baş Taşı: 132x34/ Ayak Taşı 109x31 cm.

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Yer Aldığı Hazire: Yedikule Mezarlığı

Kitabe

Hüve'l- Baki
Beni kıl mağfiret ey Rabb-i Yezdan
Bi Hakk-ı arş-ı azam nur-u Kur'an
Gelüp kabrimi ziyaret iden ihvan
İdeler ruhuma bir Fatiha ihsan
Debbağlar kethüdası Hacı
Hasan Sabri Efendi'nin ruhuna
Fatiha /Tarih sene 1346 Receb-i
şerifin… haftası, defn 15 Kanuni
Sani pazartesi sene 1927

Resim 4.78. Kat. No 67: Debbağlar Kethüdası Başucu Taşı

Resim 4.79. Kat. No 67: Debbağlar Kethüdası Ayakucu Taşı

Tanım

Çerçeve mezarın başucu ve ayakucu şahideleri sağlam durumdadır. Her iki şahide de yukarıdan aşağıya doğru daralan gövde formludur. Baş şahide de yer alan kitabe alçak kabartma olarak yazılmıştır. Silme profillerle ayrılan kitabe kartuşlar içerisine yazılan 8 satırdan oluşmaktadır. Son satırda iki ayrı tarih yazılmıştır. Ayak şahidesi oval üçgen tepeliklidir. Şahide üzerinde açmış vaziyette gül ağacı motifi yer almaktadır.

Katalog No: 68

Tarih: -

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Mahmudi Fes

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Debbağ

Ölçüleri: Baş Taşı: 145x31 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Yer Aldığı Hazire: Yedikule Mezarlığı

Kitabe

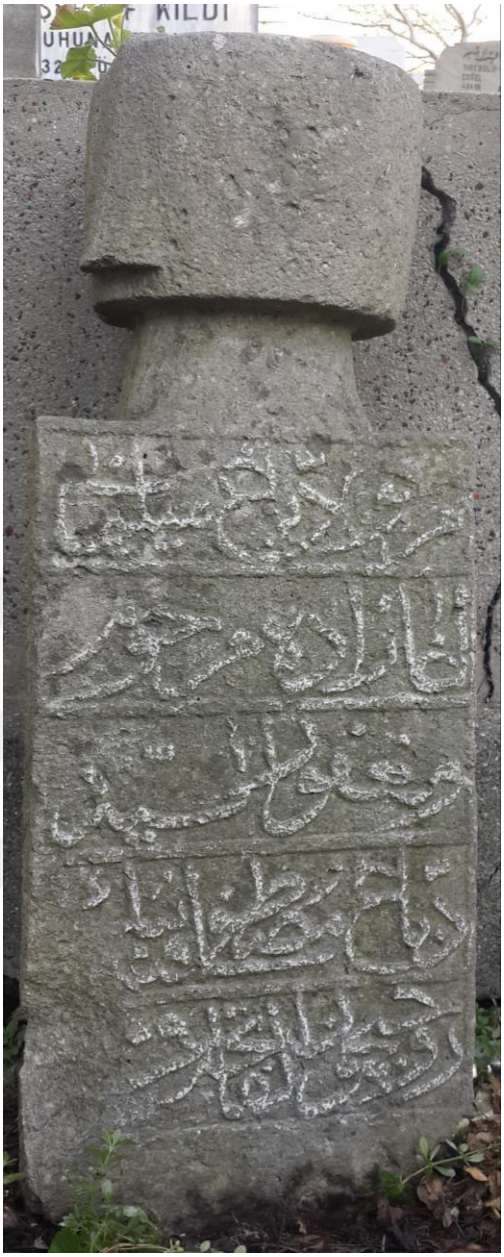
Merhum debbağ İsmail

Ağazade merhum

Ve mağfur Seyyid

Debbağ Mustafa Efendi'nin

Ruhu içün el-Fatiha

Resim 4.80. Kat. No 68: Debbağ Başucu Taşı

Tanım

Toprak mezarın baş şahidesi sağlam durumdadır. Mahmudi fesli şahidesi dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 5 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 69

Tarih: -

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Nezkep

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Saraç

Ölçüleri: Baş Taşı: 123x30 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Murat Paşa Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l-Hayy'ul- Baki

Merhum ve mağfur-leh

El- muhtaç ila rahmet

Rabb'ul-Gafur

Saraç Halil

Efendinin ruhu içün

El Fatiha

Resim 4.81. Kat. No 69: Saraç Başucu Taşı

Tanım

Toprak mezarın yalnızca başucu şahidesi mevcuttur. Gövde dikdörtgen formdur. Kısmen kırık durumda olan başlık üzerinde gül motifi bulunmaktadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe düz silme profillerle ayrılan 7 satırdan oluşmaktadır. Tarih satırı toprak altında kalmış durumdadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 70

Tarih: H. 1157 /M. 1744

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Paşalı

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Kitapçı

Ölçüleri: Baş Taşı: 140x25/ Ayak Taşı: 95x39 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Şeyh Ebu'l Vefa Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l- Hallak'ul- Baki
Ziyaretten murad olan duadır
Bugün bana ise yarın sanadır
Merhum ve mağfur ila
Rahmeti'l-Gafur
Kitapçı el-Hac Osman
Ağa ruhuna Fatiha
Sene 1157

Resim 4.82. Kat. No 70: Kitapçı Başucu Taşı

Resim 4.83. Kat. No 70: Kitapçı Ayakucu Taşı

Tanım

Çerçeveli mezarın baş ve ayak taşı sağlam durumdadır. Baş şahidenin yüzeyi yeşil boya ile boyanmıştır. Alçak kabartma olarak yazılan Kitabe silme profillerle ayrılan 7 satırdan oluşmaktadır. Oval üçgen tepelikle son bulan ayak şahidesi, yukarıdan aşağıya doğru daralan gövde forludur. Baş şahideye göre daha kısa olan ayak şahidesinin iç yüzeyinde süsleme ögesi bulunmamaktadır.

Katalog No: 71

Tarih: H.1194 /M. 1780

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Nezkep

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Sahaflar Şeyhi

Ölçüleri: Baş Taşı: 118x21 / Ayak Taşı 95x33 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Cenderecizade Muhittin Çelebi Türbe Haziresi

Kitabe

Hüve'l-Hayy'ul-Baki
Sahaflar Şeyhi
Ahmed Efendi-
-zade merhum ve mağfur-leh
Es-Seyyit İbrahim Edhem
Monla ruhuna Fatiha
10 Zilkade sene 1194

Resim 4.84. Kat. No 71: Sahaflar Şeyhi Başucu Taşı

Resim 4.85. Kat. No 71: Sahaflar Şeyhi Ayakucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın baş ve ayak şahideleri sağlam durumdadır. Baş ve ayak şahidesi yukarıdan aşağıya doğru daralan gövde formludur. Baş şahidedeki kitabe alçak kabartma olarak yazılmıştır. Kitabe 7 satırdan oluşmaktadır. Ayak şahidesi sivri üçgen tepelikle son bulmaktadır. Süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 72

Tarih: H. 1238 / M. 1823

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Sivri Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Mesleği: Kâğıtçı (Zevcesi-Eşi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 82x30 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Ekmekçizade Ahmet Paşa Medresesi Haziresi

Kitabe

Hüve'l-Baki

Kâğıtçı el-Hac Mahmud

Efendinin zevcesi merhume

Ve mağfur Hatice Hatun

Ruhuna el-Fatiha

Sene 1238

Resim 4.86. Kat. No 72: Kağıtçı Zevcesi Başucu Taşı

Tanım

Toprak mezarın baş şahidesi sağlam durumdadır. Yukarıdan aşağıya doğru daralan dikdörtgen gövdelidir. Şahide Sivri üçgen tepelikle son bulmaktadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabesi silme profillerle ayrılan 6 satırdan oluşmaktadır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 73

Tarih: H.1255 /M. 1839

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Dolama Destar

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Sahaf

Ölçüleri: Baş Taşı: 132x31 / Ayak Taşı 89x26 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Yer Aldığı Hazire: Seyit Nizam Mezarlığı

Resim 4.87. Kat. No 73: Sahaf Başucu Taşı

Resim 4.88. Kat. No 73: Sahaf Ayakucu Taşı

Kitabe

Beni kıl mağfiret ey Rabb-i Yezdan
Hak arş-ı azam nur-u Kur'an
Gelüb kabrimi ziyaret iden ihvan
İdeler ruhuma bir Fatiha ihsan
Merhum mağfur Sahaf
Es-Seyit Ali Efendi'nin
Ruhu içün Fatiha
12 Rebiül-evvel sene 1255

Tanım

Toprak mezarın baş ve ayak şahideleri sağlam durumdadır. Yazı alçak kabartma şeklinde silme profillerle ayrılan 8 satırdan oluşmaktadır. Her iki şahide de yukarıdan aşağıya daralan gövde formunda yapılmıştır. Ayak şahidesinin tepelik kısmı kırılmış durumdadır. Her iki şahide de süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 74

Tarih: H.1258 /M. 1842

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Dolama Destar

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Sahaf

Ölçüleri: Baş Taşı: 134x29 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Ekmekçizade Ahmet Paşa Medresesi Haziresi

Kitabe

Hüve'l-Hakk'ul-Baki
Cennet mekân Firdevs Aşiyan
Merhum ve mağfur el muhtaç
İla rahmet Rabb'ul-Gafur
Pir Çelebizade Trabzoni
Sahaf es-Seyyid Ali Efendi'nin
Ruhu içün rıza-i Allah el-Fatiha
5 Safer sene 1258

Resim 4.89. Kat. No 74: Sahaf Başucu taşı

Tanım

Toprak mezarın yalnız başucu şahidesi bulunmaktadır. Taşın gövdesi, dikdörtgen formundadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe düz silme profillerle ayrılan 8 satırdan oluşmaktadır. Sülüs hatla yazılan kitabenin satırları kartuş içerisine alınmıştır. Süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 75

Tarih: H.1272/M. 1856

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Hamidi Fes

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Kalemtıraş

Ölçüleri: Baş Taşı: 117x25

Ayak Taşı: 92x33 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Kasım 2019

Yer Aldığı Hazire: Beyazıt Camii

Kitabe

Hüve'l-Baki

Ah kim bu alem içre ben de şâdân olmadım/ Çaresiz derde düştüm def'e imkân bulmadım/ Geçti ömrüm görmedim sıhhat yüzün/ Bir misafir gibi geldim ben de mihman olmadım

Ya İlahi sen bilirsin gayrı sendedir medet/ Yüzümü dergahına sürmekten a'la bulmadım / Merhum ve mağfur kalemtıraşçı/ El- Hac Mustafa Medhi Efendi/ Ruhu içün el-Fatiha 19 Şevval fi sene 1272

Resim 4.90. Kat. No 75: Kalemtıraş Başucu Taşı

Resim 4.91. Kat. No 75: Kalemtıraş Ayakucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın baş ve ayakucu şahideleri sağlam durumdadır. Baş şahide dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan yukarı mail kesim 10 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Ayak şahidesi, yukarıdan aşağıya daralan dikdörtgen gövdelidir. Sivri üçgen tepelikle son bulmaktadır. Üzerinde tepelikten aşağıya doğru sarkan kurdela ile bağlı kıvrım dalların olduğu motif ile süslenmiştir.

Katalog No: 76

Tarih: H. 1283/ M. 1867

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Azizi fes

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Mücellidler Kethüdası

Ölçüleri: Baş Taşı: 128x34/Ayak Taşı:106x30 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Mezarlık Adı: Seyit Nizam Camii Haziresi

Kitabe

Merhum ve mağfur
El-muhtac ila Rahmet
Rabb'ul-Gafur sabıka
Mücellidler kethüdası
Ahmet Şakir Efendinin
Ruhu içün Fatiha
Sene 1283

Resim 4.92. Kat No 76: Mücellidler Kethüdası Başucu Taşı

Resim 4.93. Kat. No 76: Mücellidler Kethüdası Ayakucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın baş ve ayak şahideleri sağlam durumdadır. Her iki şahide de yukarıdan aşağıya doğru daralan dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 6 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içine alınmıştır. Kitabenin üst kısmında mevlevi sikkesi yer almaktadır. Ayak taşı sivri üçgen tepeliklidir. Kitabenin üzerinde Mevlevi tacı bulunmaktadır. Üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 77
Tarihi: H. 1284 / M. 1868
Yazı Türü: Ta'lik
Başlık: Hançer Yapraklı Tepelik
Cinsiyet: Kadın
Meslek: Mücellid (Validesi)
Ölçüleri: Baş Taşı: 135x35 cm.
Malzemesi: Mermer
Tespit Tarihi: Ocak 2019
Yer Aldığı Hazire: Sünbül Sinan Camii Haziresi

Kitabe
Hüve'l-Baki
Ya ehl-i ismi pakin izzeti
Ol Rasul muhteremin hürmeti
Eyle ihsan bu kuluna cenneti
Hor gaman eylesunlar hürmeti
Mücellid Muhammed Efendi'nin validesi
El-Hac İbrahim Efendi'nin zevcesi
Merhume ve mağfure Beykozlu
Hadice Hanımın ruhu için Fatiha
Sene 1284

Resim 4.94. Kat. No 77: Mücellid Validesi Başucu Taşı

Tanım
Onarımdan sonra kare mermer bir kaide üzerine yerleştirilen baş şahide sağlam durumdadır. Dikdörtgen gövde formundadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 10 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Şahide üzerinde hançer yapraklı tepelik dışında süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 78

Tarih: H. 1310/ M. 1893

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Azizi Fes

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Nakkaş

Ölçüleri: Baş Taşı: 100x32 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Kasımpaşa Kulaksız Mezarlığı

Kitabe

Ah Mine'l-Mevt
Bahriye mektubi kaleminden
Necib Efendi'nin pederi
Merhum ve mağfur Kayserili
Hatipçioğlu Nakkaş
Şakir Efendinin ruhu içün
El Fatiha 30 Rebiul-Ahir sene 1310

Resim 4.95. Kat. No 78: Nakkaş Başucu taşı

Tanım

Mezar taşı, mezarlıkta yol kenarında bulunmaktadır. Şahide aşağıdan yukarıya doğru genişleyen formdadır. Alçak kabarma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan yukarı mail kesim 7 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 79

Tarih: H. 1220/ M. 1806

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: -

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Nakkaş

Ölçüleri: Baş Taşı: 125x39 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Kasımpaşa Kulaksız Mezarlığı

Kitabe

Hüve'l-Hayy'ul-Baki
Merhum ve mağfur
El-muhtaç ila Rahmet Rabb'il-
Gafur Nakkaş Hüseyin
Ağanın ruhu içün
Allah-u Teâlâ Hazretlerinin
Rızası içün el- Fatiha
Safer sene 1220

Resim 4.96. Kat. No 79: Nakkaş Başucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın neredeyse tamamı toprakla kaplanmış durumdadır. Baş şahidesi sağlam durumda fakat başlık mevcut değil. Dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 8 satırdan oluşmaktadır. Yazıların üzeri sonradan yeşil boya ile boyanmıştır**.** Süsleme ögesi bulunmamaktadır.

Katalog No: 80

Tarihi: H.1224 / M.1809

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Nezkep

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Kayık Yapıcı

Malzemesi: Taş

Ölçüleri: Baş Taşı: 159x38 cm.

Tespit Tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Kasımpaşa Kulaksız Mezarlığı

Resim 4.97. Kat. No 80: Kayık Yapıcı Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l-Hayy'ul-Baki
Beni kıl mağfiret Ey Rabb-i Yezdan
Bi-Hak arş-ı azam nur-u Kur'an
Gelüp kabrimi ziyaret eden ihvan
Okuyalar ruhuma bir Fatiha ihsan
Merhum ve mağfur-leh kayık-
yapucu el -Hac Muhammed Ağa
Ruhu içün rızaen- lillah-i
Teâlâ el- Fatiha
Gurre-i Ra (Rebiu-levvel) 20 sene 1224

Tanım

Toprak mezarın yalnızca baş şahidesi bulunmaktadır. Dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 9 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Mezar taşında süsleme mevcut değildir.

Katalog No: 81

Tarih: H.1224 /M. 1819

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Dardağan

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Sandalcı

Ölçüleri: Baş Taşı: 138x33/

Ayak Taşı: 122x29 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Yer Aldığı Hazire: Hadım

İbrahim Paşa Camii Haziresi

Kitabe

Ah ile zar kılarak tazeliğime

-doymadım/ Çün ecel-i hanesi

-dolmuş murad almadım

Hasreta fani cihanda tul-i ömür

-sürmedim/ Firkata takdir bu

-imiş ta ezelden bilmedim

Altmış iki cemaatte ikinci

İken vefat iden merhum ve

-mağfur /Abdulkadir 'in oğlu

Sandalcı Muhammed Ali Ağanın

Ruhuna Fatiha

10 Ramazan sene 1234

Resim 4.98. Kat. No 81: Sandalcı Başucu Taşı

Resim 4.99. Kat. No 81: Sandalcı Ayakucu Taşı

Tanım

Çerçeveli mezarın başucu ve ayakucu şahideleri sağlam durumdadır. Baş şahide dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 9 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Ayak şahidesi yukarıdan aşağıya doğru daralan dikdörtgen gövdelidir. Sivri üçgen tepelikle sonlandırılmıştır. Şahide üzerinde servi ağacı bezemesi bulunmaktadır.

Katalog No: 82

Tarihi: H. 1234 /M. 1819

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Kâtibi

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Arabacı başı

Ölçüleri: Baş Taşı: 87x 28 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Murat Paşa Camii Haziresi

Resim 4.100. Kat. No 82: Arabacı Başı Başucu Taşı

Kitabe

Fenadan bekaya iden rıhlet

İde kabrini Hak ruz-i cennet

Merhum Arabacı başı

Süleyman Ağa ruhuna

Fatiha sene 1234

Tanım

Toprak mezarın yalnızca başucu şahidesi mevcuttur. Dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 5 satırdan oluşmaktadır.

Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 83

Tarihi: H. 1251 / M. 1836

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Bombe Tepelik

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Sandalcı (Kayınbiraderi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 150x35 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Yer Aldığı Hazire: Seyit Nizam Mezarlığı

Kitabe

Hüve'l- Baki

Ağaç kakan

……seyyid

Süleyman Efendi'nin kayın

Biraderi Sandalcı

Merhum es-Seyyid el-Hac

Muhammed Ağa ruhuna

Fatiha / sene 1251

Resim 4.101. Kat. No 83: Sandalcı Kayınbiraderi Başucu Taşı

Tanım

Kare kaide üzerine yerleştirilen baş şahide sağlam durumdadır. Yukarıdan aşağıya doğru daralan dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan kitabe 8 satırdan oluşmaktadır. Süslemeye yer verilmemiştir.

Katalog No: 84

Tarihi: -

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Düz Dolama Sarık

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Kayık Yapıcı

Ölçüleri: Baş Taşı: 65x32 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Kasımpaşa Kulaksız Mezarlığı

Resim 4.102. Kat. No 84: Kayık Yapıcı Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l-Baki

Kayık yapıcı esnafından

Merhum el-Hac

…… Ruhu

Tanım

Yarısı kırık olan mezar taşı, yol kenarında bulunmaktadır. Kırık olan taşın diğer kısmı bulunamamıştır. Yazı alçak kabartma olarak celi ta'lik hat ile yukarı mail şeklinde yazılmıştır. Mezar taşı üzerinde meslek bilgisi bulunmaktadır. Mermer malzeme ile yapılan mezar taşında süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 85

Tarihi: H.1207/ M. 1793

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Sivri Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Meslek: Kirişçi (Validesi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 99x39 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Yer Aldığı Hazire: Hadım İbrahim Paşa Camii Haziresi

Kitabe

Kirişçi es-Seyyid Ali Efendi'nin
Validesi derdine derman
Bulamayan merhum ve mağfur-leha
Şerife Hadice Hatun
Ruhu içün el-Fatiha
18 Cemaziyel-ahir sene 1207

Resim 4.103. Kat. No 85: Kirişçi Validesi Başucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın sadece başucu şahidesi bulunmaktadır. Yukardan aşağıya daralan dikdörtgen gövdeli taş sivri üçgen tepelikle son bulmaktadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe bölümü silme profillerle ayrılan 6 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 86

Tarih: H. 1224 / M. 1809

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Kâtibi

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Taşçı Başı

Ölçüleri: Baş Taşı: 170x37 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Kasımpaşa Kulaksız Mezarlığı

Kitabe

Hüve'l-Hayy'ul-Baki
Ya ehli olmayan ismi pakin
İzzeti hem Rasulün fahr-i âlimi-şan
Günün hürmeti ise kabirin ravzana
Cennet'ül….. âlemin gece gündüz
Eylesunlar hor gamın hürmeti
Merhum ve mağfur sabık ocak
Taşçı başlarından İskilipli taşçı Mustafa Ağa
Ruhu içün el-Fatiha
22 Rebiül-evvel sene 1224

Resim 4.104. Kat. No 86: Taşçı Başı Başucu Taşı

Tanım

Toprak mezarın yalnızca başucu şahidesi bulunmaktadır. Gövde, dikdörtgen formdur. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe düz silme profillerle 10 satıra ayrılmıştır. Taşın kitabe kısmı ile başlık kısmını ayıran kısmında yarısı kırılmış akant yaprağı motifi yer almaktadır. Kırık akant yaprağı dışında süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 87

Tarihi: H.1226 /M. 1811

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Kâtibi

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Kirişçi

Ölçüleri: Baş Taşı: 167x44 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Yer Aldığı Hazire: Hadım İbrahim Paşa Camii Haziresi

Resim 4.105. Kat. No 87: Kirişçi Başucu Taşı

Kitabe

Ziyaretten murad bir duadır
Bugün bana ise yarın sanadır
Azm-i Hicâz idup
Şam-ı Şerifte dar-ı beka
Rıhlet iden Kirişçi
Merhum ve mağfur el- muhtaç
İla rahmet Rabb'ul- Gafur el- Hac
Hayri Ağanın ruhu içün Fatiha
18 Ramazan sene 1226

Tanım

Onarım sonrası kare bir kaide üzerine yerleştirilen başucu şahide sağlam durumdadır. Dikdörtgen gövde formludur. Sülüs hat ile alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 9 satırdan oluşmaktadır. Mezar taşında süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 88

Tarih: H. 1238/ M. 1823

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Kâtibi

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Dülgerzade Şeyhi (Damadı)

Ölçüleri: Baş Taşı: 118x31 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Kasım 2018

Yer Aldığı Hazire: Beşiktaş Sinan Paşa Camii Haziresi

Kitabe

El-Baki

Beni kıl mağfiret ey Rabb-i Yezdan

Hak arş-ı azam nur-u Kur'an

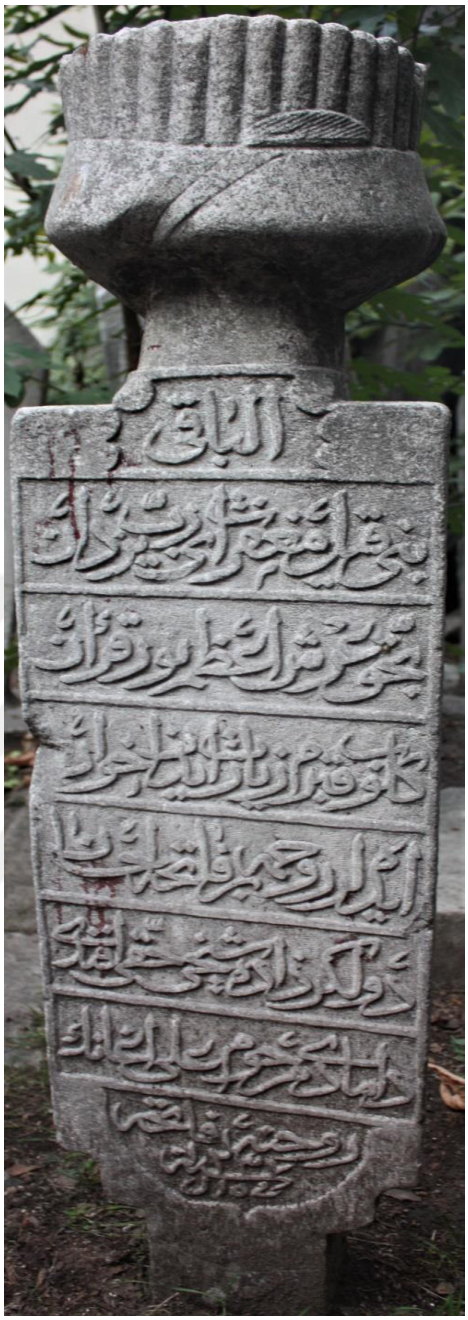
Gelüp kabrimi ziyaret iden ihvan

İdeler ruhuma bir Fatiha ihsan

Dülgerzade Şeyhi Hakkı Efendi

Damadı merhum Ali Ağanın

Ruhuna Fatiha / 15 Şevval sene 1238

Resim 4.106. Kat. No 88: Dülgerzade Şeyhi Başucu Taşı

Tanım

Toprak mezarın baş şahidesi sağlam durumdadır. Şahide yukarıdan aşağıya daralan dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe, silme profillerle ayrılan 9 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Şahide de süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 89

Tarihi: H. 1251/ M. 1836

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Sivri Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Meslek: Kirişçi (Zevcesi- Eşi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 108x27 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Yer Aldığı Hazire: Sünbül Sinan Camii Haziresi

Resim 4.107. Kat. No 89: Kirişçi Zevcesi Başucu Taşı

Kitabe

Razıyım emrine ya Rabbi geldim …..
Derdime derman bulmadım heman
Vere cennette muradım Hakk-ı cihan
Kirişçi Muhammed Nuri Ağanın
Zevcesi merhume Nefise Hatun
Ruhu içün el-Fatiha
15 Cemaziyel-evvel fi sene 1251

Tanım

Kapak taşlı mezarın başucu şahidesi sağlam durumdadır. Mermer şahide yukarıdan aşağıya daralan dikdörtgen gövdelidir. Sivri üçgen tepelikle sonlanmaktadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe, silme profillerle ayrılan 6 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 90

Tarih: H.1256 /M. 1840

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Kâtibi

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Pencereci

Ölçüleri: Baş Taşı: 150x38 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Yavaşça Şahin Mehmet Ali Paşa Camii Haziresi

Resim 4.108. Kat. No 90: Pencereci Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l-Baki

Ziyaretten murad olan bir duadır

Bugün bana ise yarın sanadır

Merhum ve mağfur ila-Rahmet

Rabb'ul-Gafur Uzunçarşılı

Pencereci Ali Ağazâde

El-Hac İsmail Efendi'nin

Ruhu içün el Fatiha

19 Rebiul-Ahir sene 1256/ ''Yağlıkçı''

Tanım

Onarımdan sonra mermer kaide üzerine yerleştiren başucu şahide kısmen kırılmış durumdadır. Dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe, silme profillerle ayrılan 9 satırdan oluşmakla birlikte ilave olarak son bir satır eklenip 'yağlıkçı' ibaresi yazılmıştır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 91

Tarih: H.1265 /M. 1849

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Sivri Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Mesleği: Su Yolcu (Validesi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 100x32 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Hekimoğlu Ali Paşa Camii Haziresi

Resim 4.109. Kat. No 91: Su Yolcu Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l- Baki

Su yolcu Ali Ağanın

Validesi merhume ve mağfure

Nefise Hatun ruhuna

El- Fatiha

12 Zilkade fi sene 1265

Tanım

Toprak mezarın başucu şahidesi sağlam durumdadır. Şahide yukarıdan aşağıya doğru daralan dikdörtgen gövdelidir. Sivri üçgen tepelikle sonlanmıştır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe, 6 satırdan oluşmaktadır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 92

Tarih: H. 1325 / M. 1907

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Bitkisel Bezemeli Fes

Mesleği: Taşçı Esnafı

Cinsiyet: Erkek

Ölçüleri: Baş Taşı: 170x36 /

Ayak Taşı: 160x34 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Eyüp Mezarlığı

Kitabe

Hüve'l-Hakk'ul-Baki

Kayseri sancağına tabi

Tavasun kariyesinden

Taşçı esnafı

Makberatdan sakallı

Oğlu el-Hac Âdem

Efendinin ruhu içün

Ve kâfi ehli iman

Ruhları içün

Rıza-i Allah-u Teâlâ el-Fatiha

Yevm-i Cuma 22… sene 1325

Resim 4.110. Kat. No 92: Taşçı Esnafı Başucu Taşı

Resim 4.111. Kat. No 92: Taşçı Esnafı Ayakucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın başucu ve ayakucu şahideleri sağlam durumdadır. Yazı alçak kabartma olarak silme profillerle ayrılan 11 satırdan oluşmaktadır. Kitabenin etrafını bitkisel bezemelerin doldurduğu bordür dolanmaktadır. Kitabenin üst sağ ve sol köşeleri gül motifi bezemelidir. Ayak şahidesi ise bombe tepelikli ve yukardan aşağıya daralan formdadır. Şahidenin yüzeyi saksıdan çıkan iri büyük yapraklı üzüm salkımı motifi yer almaktadır. Baş şahide de olduğu gibi etrafını bitkisel bezemeli bordür dolanmaktadır. Bordürün üst sağ ve sol kısımlarında kalan üçgen bölümlere gül motifi yerleştirilmiştir.

Katalog No: 93

Tarih: -

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Hamidi Fes

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Dökmeci Esnafı

Ölçüleri: Baş Taşı: 96x32 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Kasımpaşa Kulaksız Mezarlığı

Kitabe

Hüve'l-Hakk'ul-Baki

Rize sancağında ….

Ahalisinden Dökmeci

Esnafından

Kalenderli Ali Salih

Efendi merhumun

Ruhu içün Fatiha

Resim 4.112. Kat. No 93: Dökmeci Esnafı Başucu Taşı

Tanım

Toprak mezarın başucu şahidesi sağlam durumdadır. Dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 6 satırdan oluşmaktadır. Mezar taşının tarih kısmı toprak altında kaldığı için okunamamıştır. Süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 94

Tarihi: -

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: -

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Kirişçi

Ölçüleri: Baş Taşı: 82x30 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Yer Aldığı Hazire: Sünbül Sinan Camii Haziresi

Resim 4.113. Kat. No 94: Kirişçi Başucu Taşı

Kitabe

Derdime derman aradım bir ilacın bulmadım
Ah ile zar kılarak tazeliğime doymadım
Merhum ve mağfur el-muhtaç
İla Rahmet Rabb'ul- Gafur
Kirişçi es-Seyyid el-Hac
Halil Ağanın ruhu içün
Rıza-i Allah El-Fatiha
……son satır mermer kaide içinde kalmış

Tanım

Mermer kare kaide üzerine yerleştirilen başucu şahidenin başlığı bulunmamaktadır. Dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerin ayırdığı kartuşlar içine alınan 7 satırdan oluşmaktadır. Tarih satırı ise kaide içinde kalmıştır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 95

Tarih: -

Yazı Türü: Ta’lik

Başlık: Dolama Destar

Mesleği: Taşçı Başı

Cinsiyet: Erkek

Ölçüleri: Baş Taşı: 120x25 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Nişancı Mehmet Paşa Camii Haziresi

Kitabe

Hüve’l-Baki

Beni kıl mağfiret ey Rabb-i Yezdan

Hak arş-ı azam nur-u Kur’an

Gelüp kabrimi ziyaret iden ihvan

İdeler ruhuma Fatiha ihsan

Merhum taşçı başı İsmail

Ağazade merhum Muhammed Emin

Efendinin ruhu içün el-Fatiha

,

Resim 4.114. Kat. No 95: Taşçı Başı Başucu Taşı

Tanım

Toprak mezarın başucu şahidesi bulunmaktadır. Gövde, dikdörtgen formdur. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe, silme profillerle ayrılan 8 satırdan oluşmaktadır. Tarih satırı okunamamıştır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır

Katalog No: 96

Tarih: H. 1153 /M. 1741

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Sivri Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Mesleği: Hamamcı

Ölçüleri: Baş Taşı: 146x41 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Mayıs 2018

Yer Aldığı Hazire: Vefa Molla Gürani Haziresi

Kitabe

Hüve'l-Hayy'ul-Baki

Merhum ve mağfur-leh

Sultan Beyazıt hamamcısı

Aişe hatunun

Ruhuna el-Fatiha

Sene 1153

Resim 4.115. Kat. No 96: Hamamcı Başucu Taşı

Tanım

Onarımdan sonra kare kaide üzerine yerleştirilen başucu şahide sağlam durumdadır. Sivri üçgen alınlıkla biten baş şahide yukardan aşağıya doğru daralan bir forma sahiptir. Sivri tepelik palmet ve rumi motifleriyle bezelidir. Tepelik ile kitabe bölümünü mukarnas kısmı ayırmaktadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe, silme profillerle ayrılan 6 satırdan oluşmaktadır. Kitabe bölümünün üzerinde istiridye formu yer almaktadır. İstiridye formunun iki yanında kalan üçgen alan ise çiçek süslemeleriyle bezenmiştir. Taşın kitabe kısmının iki yanında burmalı kum saati sütunce yer almaktadır.

Katalog No: 97
Tarihi: H. 1154 / M. 1742
Yazı Türü: Ta'lik
Başlık: Sivri Üçgen Tepelik
Cinsiyet: Kadın
Meslek: Saatçi başı (Kerimesi -Kızı)
Ölçüleri: Baş Taşı: 112x30 cm.
Malzemesi: Mermer
Tespit Tarihi: Ocak 2019
Yer Aldığı Hazire: Sünbül Sinan Camii Haziresi

Kitabe
Merhum ve mağfur
-leha Saatçi başı
Abdulhamid Ağanın
Kerimesi Hadice Hatun
Ruhu içün el-Fatiha
Sene 1154

Resim 4.116**.** Kat. No 97: Saatçi Başı Kerimesi Başucu Taşı

Tanım
Onarımdan sonra kare kaide üzerine yerleştirilen başucu şahide sağlam durumdadır. Yukarıdan aşağıya daralan dikdörtgen gövdeli taş, sivri üçgen tepelikle sonlanmaktadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe, silme profillerin ayırdığı kartuşlar içerisine alınan 6 satırdan oluşmaktadır. Şahidenin süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 98

Tarih: H. 1180 /M. 1767

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Çatal Kalafat

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Hamamcı

Ölçüleri: Baş Taşı: 124x27.5cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Kasım 2018

Yer Aldığı Hazire: Beşiktaş Sinan Paşa Camii Haziresi

Resim 4.117**.** Kat. No 98: Hamamcı Başı Başucu Taşı

Kitabe

Merhum ve mağfur

İla Rahmet Rabb'ul-Gafur

Hamamcı el-Hac Ali

Ruhuna Fatiha

Sene 1180

Tanım

Toprak mezarın başucu şahidesi bulunmaktadır. Dikdörtgen gövde formdur. Şahidenin başlığı çatal kalafattır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe, silme profillerle ayrılan 5 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 99

Tarih: H. 1220 /M. 1806

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Kâtibi

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Kuşçu

Ölçüleri: Baş Taşı: 170x34 / Ayak Taşı: 120x30 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Mayıs 2018

Yer Aldığı Hazire: Sokullu Mehmet Paşa Camii Hazire

Kitabe

Hüve'l-Hayy'ul-Baki

Sağlığında ruz-i şeb ikram eder/di âleme hanesinde nice kimselere sunardı nimet

Emri Hakk'a karşı durmak

Olmaz kimseye mümkün değil

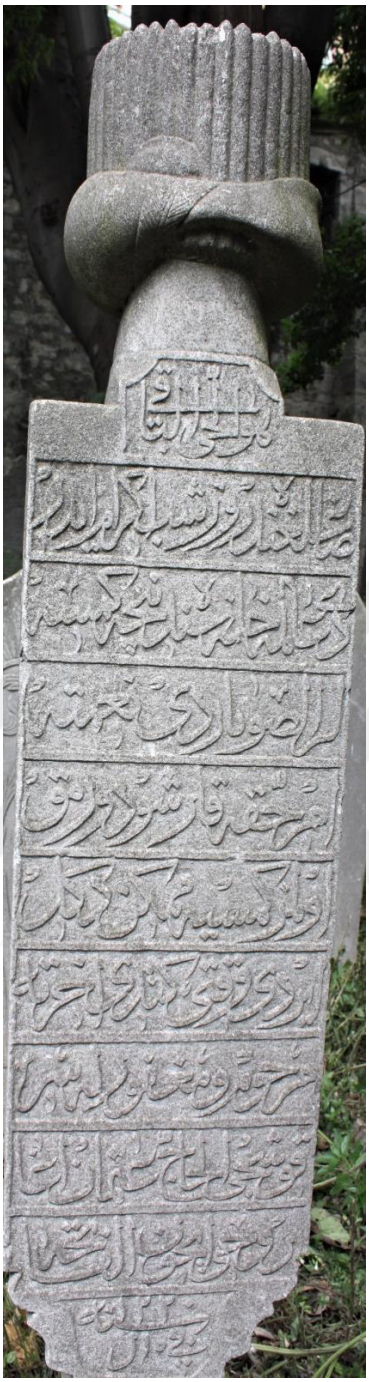
Erdi vakti gitti ahirete

Merhum ve mağfur-leh ser

Kuşçu el-Hac Osman Ağa

Ruhu içün el-Fatiha

15 Şevval sene 1220

Resim 4.118. Kat. No 99: Kuşçu Başucu Taşı

Resim 4.119. Kat. No 99: Kuşçu Ayakucu Taşı

Tanım

Toprak mezarın başucu ve ayakucu şahideleri sağlam durumdadır. Baş şahide dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan yazı kısmı düz silme profillerle ayrılan 11 satırdan oluşmaktadır. Ayak şahidesi yukarıdan aşağıya daralan dikdörtgen prizmal gövdelidir ve oval üçgen tepeliklidir. Şahidenin iç yüzeyi kurdele ile bağlı kıvrım dallar ile bezenmiştir.

Katalog No: 100

Tarihi: H.1221/ M. 1806

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Sivri Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Meslek: Kaşıkçı (Yakını)

Ölçüleri: Baş Taşı:137x 32 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Cambaziye Camii Haziresi

Resim 4.120. Kat. No 100: Kaşıkçı Yakını Başucu Taşı

Kitabe

Ah ile zar kılarak tazeliğime doymadım
Çün ecel peymanesi dolmuş murad almadım
Hasreta fani cihanda tul-i ömür sürmedim
Firkate takdir bu imiş ta ezelden bilmedim
Kaşıkçı Hüseyin Ağanın ehli
Şehide Şerife Aişe
Hatun ruhu içün el-Fatiha
5 Zilkade 1221

Tanım

Kapak taşlı mezarın başucu şahidesi sağlam durumdadır. Şahide gövdesi yukarıdan aşağıya doğru daralan formdadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 8 satırdan oluşmaktadır. Süsleme bulunmamaktadır**.**

Katalog No: 101

Tarihi: H.1226 / M.1811

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Mevlevi başlık

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Kaşıkçı

Malzemesi: Taş

Ölçüleri: Baş Taşı: 126 x 31 cm.

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Cambaziye Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l- Baki
Merhum ve mağfur-leh
El-muhtaç ila rahmet Rabb'ul-
Gafur kaşıkçı Es-Seyit
Ahmet Baba ruhu içün
Rıza-i Allah el-Fatiha
5 Şevval sene 1226

Resim 4.121. Kat. No 101: Kaşıkçı Başucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın yalnızca başucu şahidesi bulunmaktadır. Gövde, dikdörtgen formdur. Mevlevi tacı başlıklıdır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe, silme profillerle ayrılan 7 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 102

Tarih: H.1227/ M.1812

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Dolama Destar

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Duhancı

Ölçüleri: Baş Taşı: 92x30 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Kasım 2018

Yer Aldığı Hazire: Beşiktaş Sinan Paşa Camii Haziresi

Kitabe

Okuyalar Fatiha Rahmeti'l-âlemin
Durağı cennet olsun makamı emin
Dıraman kazalı…
Beşiktaş'ta duhancı
Merhum ve mağfur Ahmed Ağa
Ruhu içün Fatiha
Sene 1227

Resim 4.122. Kat. No 102: Duhancı Başucu Taşı

Tanım

Toprak mezarın yalnızca başucu şahidesi bulunmaktadır. Gövde dikdörtgen formdur. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe, silme profillerle ayrılan 6 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Süsleme unsuru bulunmamaktadır.

Katalog No: 103

Tarihi: H. 1232/ M. 1817

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Kâtibi

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Duhan

Malzemesi: Taş

Ölçüleri: Baş Taşı: 124x33

Ayak Taşı: 131x23 cm.

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Yer Aldığı Hazire: Seyit Nizam Mezarlığı

Resim 4.123. Kat. No 103: Duhan Başucu Taşı

Resim 4.124. Kat. No 103: Duhan Ayakucu Taşı

Kitabe

Ya Hu

Merhum ve mağfur

El muhtaç ila Rahmet

El Gafur Kovacı Mustafa

Paşada duhan el-Hac

Ahmet Ağanın

Ruhu içün el- Fatiha

6 Şaban fi sene 1232

Tanım

Başucu ve ayakucu şahideler sağlam durumdadır. İki şahide de ayrı ayrı kare kaideler üzerine yerleştirilmiştir. Taşların yan yana olması ve yakınında başka mezar taşı bulunmaması aynı kişiye ait baş ve ayak şahideleri olarak ele alınmıştır. Baş şahide dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 8 satırdan oluşmaktadır. Ayak şahidesinin gövdesi yukarıdan aşağıya doğru daralmaktadır ve bombe başlık ile sonlanmaktadır. Süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 104

Tarih: H.1236 /M. 1821

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Kâtibi

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Sabuncular Kethüdası

Ölçüleri: Baş Taşı: 173x36 /
Ayak Taşı: 140x36 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Yavaşça Şahin Mehmet Ali Paşa Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l-Hayy'ul-Baki
Uçub bu mürg-i canım azm-i gülistan Cinan itdim bu kabrim taşına tarih-i Salim/ Bir nişan itdim devasız bir bilinmez gizli/ Derde uğradım naçar bu mevtime/ Olub bais heman terk-i cihan itdim/ Merhum el-muhtaç ila Rahmet/ Rabb'ul-Gafur /Sabıkan Sabuncular Kethüdası /Niğdeli el-Hac es-Seyyid Halil Ağa ruhuna/ El Fatiha Rebiul-Ahir sene 1236

Resim 4.125. Kat. No 104: Sabuncular Kethüdası Başucu Taşı

Resim 4.126. Kat. No 104: Sabuncular Kethüdası Ayakucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın başucu ve ayakucu şahideleri sağlam durumdadır. Baş şahide dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan yazı silme profillerle ayrılan 10 satırdan oluşmaktadır. Ayak şahidesinin gövdesi yukarıdan aşağıya daralmaktadır ve sivri üçgen tepelikle son bulmaktadır. Taşın iç yüzeyinde servi ağacı motifi yer almaktadır.

Katalog No: 105

Tarih: H. 1237/ M. 1822

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Dardağan

Cinsiyet: Erkek

Meslek: İmameci

Ölçüleri: Baş Taşı: 156x31cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Yavaşça Şahin Mehmet Ali Paşa Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l Hayy'ul-Mevt
Ziyaretten muradım duadır
Bugün bana ise yarın sanadır
Gelüb kabrimi ziyaret iden ihvan
İde bir Fatiha ruhuma ihsan
Merhum ve mağfur Bartınlı
İmameci Karadede oğlu el-Hac
Feyzullah Ağa ruhu içün Fatiha
Sene 25 Ramazan 1237

Resim 4.127. Kat. No 105: İmameci Başucu Taşı

Tanım

Onarımdan sonra kare bir kaide üzerine yerleştirilen başucu şahide sağlam durumdadır. Dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe, silme profillerle ayrılan 9 satırdan oluşmaktadır. Satılar kartuş içerisine alınmıştır. Süsleme bulunmamaktadır

Katalog No: 106

Tarih: H. 1239 / M. 1824

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Dolama Destar

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: İmameci

Ölçüleri: Baş Taşı: 158x38 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Yavaşça Şahin Mehmet Ali Paşa Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l -Baki
Beni kıl mağfiret ey Rabbi Yezdan
Bi Hakk-ı arş-ı azam nur-u Kur'an
Gelüb kabrimi ziyaret iden ihvan
İdeler ruhuma bir Fatiha ihsan
İmameci Köse Ahmedağazâde
Merhum ve mağfur el-Hac Mustafa
Ağanın ruhuna Fatiha
15 Cemaziyel-ahir sene 1239

Resim 4.128. Kat. No 106: İmameci Başucu Taşı

Tanım

Başucu şahide onarımdan sonra kare bir kaide üzerine yerleştirilmiştir. Dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 9 satırdan oluşmaktadır. Dolama destarlı başlık üzerinde ters gül motifi yer almaktadır.

Katalog No: 107

Tarihi: H.1240 / M.1825

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Kâtibi

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Kavakçı

Malzemesi: Taş

Ölçüleri: Baş Taşı: 121x27 cm.

Tespit Tarihi: Ekim 2018

Yer Aldığı Hazire: Murat Paşa Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l-Baki

Merhum ve mağfur

El muhtaç ila rahmet

Rabb'ul-Gafur kavakçı

Es-Seyyid Muhammet Emin Ağanın

Ruhu içün el-Fatiha

Sene 1240

Resim 4.129. Kat. No 107: Kavakçı Başucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın yalnızca başucu şahidesi bulunmaktadır. Şahide gövdesi yukarıdan aşağıya daralan formdadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 7 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 108

Tarihi: H. 1242 / M. 1827

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Hotoz

Cinsiyet: Kadın

Meslek: Mumcu (Kerimersi- Kızı)

Ölçüleri: Baş Taşı: 124x32 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Şubat 2019

Yer Aldığı Hazire: Fevziye Küçük Efendi Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l- Baki

Bir kuş idim uçdum yuvadan

Ecel ayırdı anadan babadan

Efendim okumadan geçmeyin buradan

Şefaat iderim size Huda'dan

Mumcu el-Hac İsmail

Ağanın kerimesi merhume

Aişe Hanım ruhu içün Fatiha

20 Receb sene 1242

Resim 4.130. Kat. No 108: Mumcu Kerimesi Başucu Taşı

Tanım

Kare bir kaide üzerine yerleştiren baş şahide sağlam durumdadır. Dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 9 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Hotoz başlık altında gül bezemesi ile boyun kısmındaki takı, şahide üzerinde yer alan süsleme unsurlarıdır.

Katalog No: 109

Tarihi: H.1242 / M.1827

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Sivri Üçgen Tepeli

Cinsiyet: Kadın

Meslek: Oturakçı (Yakını)

Ölçüleri: Baş Taşı: 121x34 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Mayıs 2018

Yer Aldığı Hazire: Sokullu Mehmet Paşa Camii Haziresi

Resim 4.131. Kat. No 109: Oturakçı Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l-Baki

Gelüb kabrimi ziyaret iden ihvan

İdeler ruhuma Fatiha ihsan

Kadırga limanında Kastamonlu

Oturakçı Hasan Ağa ehli merhume

Aişe Hatun ruhuna

Fatiha / 10 Ramazan 1242

Tanım

Toprak mezarın yalnız başucu şahidesi bulunmaktadır. Gövde, yukarıdan aşağıya doğru daralmaktadır. Şahide sivri üçgen tepeliklidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 7 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 110
Tarihi: H. 1245 / M. 1830
Yazı Türü: Ta'lik
Başlık: Mevlevi
Cinsiyet: Erkek
Meslek: Mumcu (Mahdumu-oğlu)
Ölçüleri: Baş Taşı: 93x35/ Ayak Taşı: 71x25 cm.
Malzemesi: Taş
Tespit Tarihi: Şubat 2019
Yer Aldığı Hazire: Fevziye Küçük Efendi Camii Haziresi

Kitabe

Bir kuş idim uçtum yuvadan
Ecel ayırdı anadan babadan
Efendim okumadan geçmeyin buradan
Şefaat iderim size Huda'dan
Merhum Mumcu Emin Ağanın
Mahdumu merhum Muhammed Raif Efendinin ruhu içün el-Fatiha
3 Receb fi sene 1245

Resim 4.132. Kat. No 110: Mumcu Mahdumu Başucu Taşı

Resim 4.133. Kat. No 110: Mumcu Mahdumu Ayakucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın başucu ve ayakucu şahideleri sağlam durumdadır. Baş şahide Mevlevi başlıklıdır. Dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 7 satırdan oluşmaktadır. Ayak şahidesi de dikdörtgen gövdelidir ve bombe tepeliklidir. Şahide üzerinde taşı bütünüyle saran hurma ağacı yer almaktadır.

Katalog No: 111
Tarihi: H. 1247 / M. 1832
Yazı Türü: Ta'lik
Başlık: Dolama Destar
Cinsiyet: Erkek
Meslek: Tüccar
Ölçüleri: Baş Taşı: 100x24,5
Ayak Taşı: 76x 24 cm.
Malzemesi: Taş
Tespit Tarihi: Temmuzt 2018
Yer Aldığı Hazire: Şeyh Ebu'l Vefa Camii Haziresi

Kitabe
El- Baki
Çün ecel geldi ona olunmaz eman/ Cürmünü afeyle ya Rabb'ül-alemin/ Mağfiret kıl olmasın hali yaman/
Mazhar-ı nur-u şefaat kıl her zaman/ Trabzon tüccarlarından merhum el-Hac
Mustafa Ağa ruhuna Fatiha
7 Zilkade 1247

Resim 4.134. Kat. No 111: Tüccar Başucu Taşı

Resim 4.135. Kat. No 111: Tüccar Ayakucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın başucu ve ayakucu şahideleri sağlam durumdadır. Baş şahide dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe, silme profillerle ayrılan 8 satırdan oluşmaktadır. Ayak şahidesi yukarıdan aşağıya daralan gövde formdur. Sivri üçgen tepeliklidir. Üzerinde servi ağacı ve yapraklarıyla etrafını daire şeklinde dolanan üzüm salkımları ter almaktadır.

Katalog No: 112
Tarihi: H.1252 / M. 1837
Yazı Türü: Ta'lik
Başlık: Dolama destar
Cinsiyet: Erkek
Meslek: Berber
Ölçüleri: Baş Taşı: 106x25 cm.
Malzemesi: Taş
Tespit Tarihi: Ekim 2018
Yer Aldığı Hazire: Murat Paşa Camii Haziresi

Kitabe
Huve'l Baki
Merhum ve mağfur
İla rahmet Rabb'ul
Gafur Berber
Ahmet Ağanın
Ruhu içün
El Fatiha
Sene 1252

Resim 4.136. Kat. No 112: Berber Başucu Taşı

Tanım
Kapak taşlı mezarın başucu şahidesi sağlam durumdadır ve kapak taşı tamamen kırılmış durumdadır. Şahide öne doğru hafif eğim yapmıştır. Dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe süz silme profillerle ayrılan 8 satırdan oluşmaktadır. Şahide üzerinde süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 113

Tarihi: H. 1260 / M. 1844

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Mahmudi Fes

Cinsiyet: Erkek

Meslek: Tüccar

Ölçüleri: Baş Taşı: 174x33 cm.

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Şubat 2019

Yer Aldığı Hazire: Beşiktaş Yahya Efendi Haziresi

Kitabe

Hüve'l Hayy'ul Baki
Beni kıl mağfiret ey Rabb-i Yezdan
Bi Hakk-ı arş-ı azam nur-u Kur'an
Gelüb kabrimi ziyaret iden ihvan
İdeler ruhuma Fatiha ihsan
Kapan-ı dakik tüccarlarından
Hatibzade merhum ve mağfur
Es- Seyyid el-Hac Hasan Ağanın
Ruhu içün el-Fatiha
4 Zilhicce fi sene 1260

Resim 4.137. Kat. No 113: Tüccar Başucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın başucu şahidesi bulunmaktadır. Dikdörtgen gövdeli taşın kenarları dalga formundadır. Mahmudi fes başlıklıdır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 10 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 114

Tarihi: H. 1264 / M. 1848

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Sivri Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Meslek: Koltukçu (Validesi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 129x31

Ayak Taşı:83x26 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Hekimoğlu Ali Paşa Camii Haziresi

Kitabe

Gelüp kabrimi ziyaret iden ihvan
İdeler ruhuma bir Fatiha ihsan
Koltukçu es-Seyyid Göceli
Ağanın
Validesi merhum ve mağfur
Şerife hafız Hatun
Ruhu içün kâfi ehl-i iman
Ervahlar içün el-Fatiha
7 Rebiül-evvel fi sene 1264

Resim 4.138. Kat. No 114: Koltukçu Validesi Başucu Taşı

Resim 4.139. Kat. No 114: Koltukçu Validesi Ayakucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın başucu ve ayakucu şahideleri sağlam durumdadır. Her iki şahide de yukarıdan aşağıya doğru daralan gövde formundadır. Her iki şahide de sivri üçgen tepeliklidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 8 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Şahidelerde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 115

Tarih: H. 1265 /M. 1849

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Dolama Sarık

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: İmameci

Ölçüleri: Baş Taşı: 119x30 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Yavaşça Şahin Mehmet Ali Paşa Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l Gafur
Seyyid'ün-nesab İmameci Osman Efendi kim
Kılmış idi ziyaret-i beyt içun azm-i rah
Vardıkta Mısır Kahire'ye irişüb ecel
Hayfa ki merd-i kâmil idi eyledi tebah
Cismin garik-i rahmet ide ol kerim ilah
Üçler gelip vefatına tarih içün dedi
Osman Efendi eyleye firdevsi cayegah
2 Cemaziyel-ahir sene 1265

Resim 4.140. Kat. No 115: İmameci Başucu Taşı

Tanım

Onarımdan sonra kare kaide üzerine yerleştirilen başucu şahide sağlam durumdadır. Yukarıdan aşağıya daralan dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle yukarı mail kesim 10 satırdan oluşmaktadır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 116

Tarih: H. 1266 /M. 1850

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: -

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Tüccar

Ölçüleri: Baş Taşı: 95x24 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Temmuz 2018

Yer Aldığı Hazire: Şeyh Ebu'l Vefa Camii Haziresi

Resim 4.141. Kat. No 116: Tüccar Başucu Taşı

Kitabe

Hüve'l- Baki

Bu hastalık beni … etti

İnceltti razu etti

Ben bu dertten ölürsem

Felek kahır- etti

Trabzon tüccarlarından

Merhum Alizade Hacı

Muhammed Ağanın ruhuna Fatiha

23 Rebiül-ahir fi sene 1266

Tanım

Cami haziresi içinde duvar dibinde bulunan baş şahide sağlam durumdadır. Başlığı kırılmış durumdadır. Dikdörtgen gövde formludur. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 9 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 117

Tarih: H. 1271 /M. 1855

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Dolama Fes

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Çubukçu Esnafı

Ölçüleri: Baş Taşı: 80x27 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Kasım 2019

Yer Aldığı Hazire: Beyazıt Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l Hayy'ul Baki
Gelüp kabrimi ziyaret iden ihvan
Ruhuma Fatiha ideler ihsan
El merhum ve'l-Gafur el-muhtaç
İla Rahmet Rabb'ul-Gafur çubukçu
Esnafından es-Seyyid el-Hac Mehmed
Ağa ruhuna Fatiha sene 1271

Resim 4.142. Kat. No 117: Çubukçu Esnafı Başucu Taşı

Tanım

Kare kaide üzerine yerleştirilen başucu şahide sağlam durumdadır. Dikdörtgen gövde formludur. Yatay dolama sarık başlıklıdır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillere ayrılan 7 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 118

Tarih: H.1275 / M. 1859

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Dolama Destar

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Hurdakâr

Ölçüleri: Baş Taşı: 160x31 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Yavaşça Şahin Mehmet Ali Paşa Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l-Baki

Ecel geldi ona olmaz aman

Cürmünü af eyle ya Rabb'il-Mennan

Mağfiret kıl olmasın hali yaman

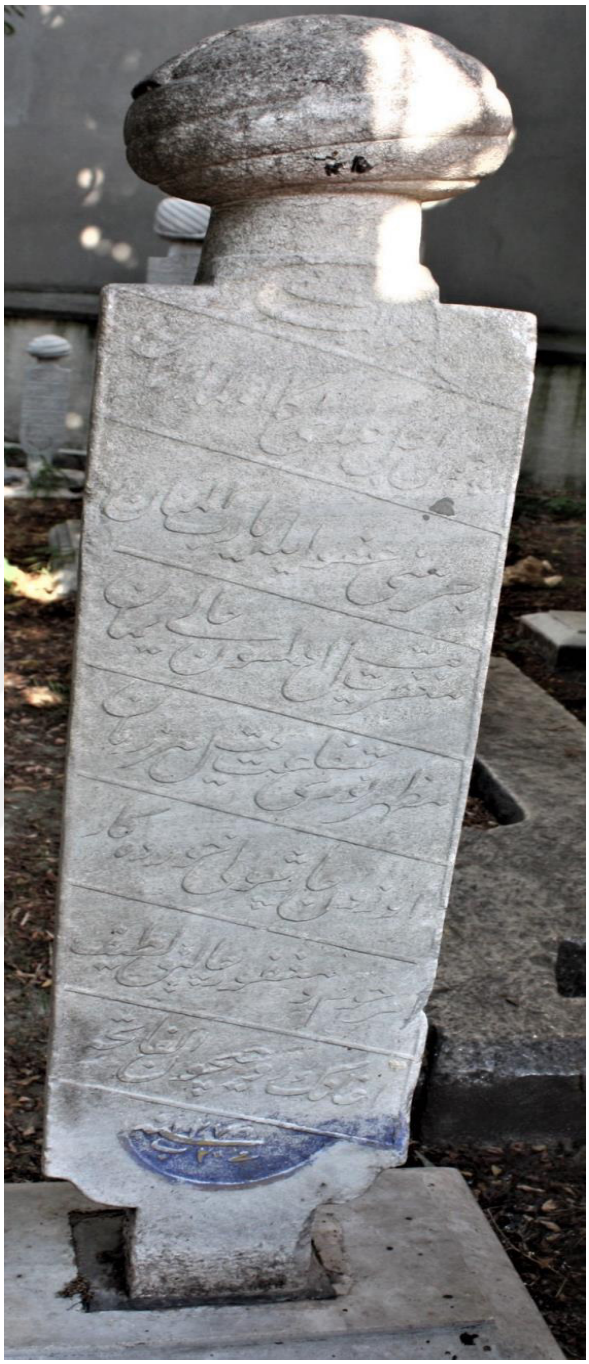
Mazhar-ı nur-u şefaat kıl her zaman

Uzunçarşılı Hurdakar

Merhum ve mağfur Çalık Latif

Ağanın ruhu içün el-Fatiha

20 Recep sene 1275

Resim 4.143. Kat. No 118: Hurdakar Başucu Taşı

Tanım

Onarımdan sonra mermer kare bir kaide üzerine yerleştirilen başucu şahide sağlam durumdadır. Dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe yukarı mail kesim 9 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 119

Tarih: H. 1277/ M. 1861

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Sivri Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Mesleği: Berber (Zevcesi- Eşi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 176x29 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Cambaziye Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l- Baki

Hasreta fani cihanda tul-i ömür sürmedim

Firkata takdir bu imiş ta ezelden bilmedim

Berber Mustafa Ağanın

Zevcesi merhum Münire Hanım

Ruhu içün el- Fatiha

Sene 1277

Resim 4.144. Kat. No 119: Berber Zevcesi Başucu Taşı

Tanım

Toprak mezarın sadece başucu şahidesi sağlam durumdadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 7 satırdan oluşmaktadır. Sivri üçgen tepelikli şahide yukarıdan aşağıya doğru daralan dikdörtgen gövdelidir. Şahide üzerinde süsleme detayı bulunmamaktadır.

Katalog No: 120

Tarih: H.1279 / M. 1863

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Azizi Fes

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Hırdavatçı

Ölçüleri: Baş Taşı: 170x 30 /Ayak Taşı:131x24 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Ağustos 2018

Yer Aldığı Hazire: Yavaşça Şahin Mehmet Ali Paşa Camii H.

Kitabe

Hüve'l Hayy'ul-Baki
Tüccarlık kastıyla İzmir'den Asitane'ye geldi/ Hikmet-i Huda hasta olup meğer/ turabına geldi
Derdine derman olmayıp/ Evvela dillerine tahassur eyledi/ Yedi gün hitamında ruhunu/ Hakk'a teslim eyledi/ İzmir tüccarı merhum ve mağfur/ El-muhtaç ila rahmet Rabb'ul-Gafur/Hırdavatçı Abdullah Efendi/Ruhuna rıza-i-Allah-u Teâlâ/ Fatiha 5 muharrem sene 1279

Resim 4.145. Kat. No 120: Hırdavatçı Başucu Taşı

Resim 4.146. Kat. No 120: Hırdavatçı Ayakucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın başucu ve ayakucu şahidesi sağlam durumdadır. Baş Şagide dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan yazı yukarı mail kesimlidir ve silme profillerle ayrılan 10 satırdan oluşmaktadır. Ayak şahidesi yukarıdan aşağıya daralan gövde formludur. Her iki şahidenin de kenar silmeleri dalgalı formdadır. Ayak şahidesinde yukarı doğru uzanan dallarda gül ağacı motifi kurdele ile birleştirilmiştir.

Katalog No: 121

Tarih: H. 1282 /M. 1866

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: Gül Demetli Tepelik

Cinsiyet: Kadın

Mesleği: Kaşıkçılar Kethüdası (Zevcesi-Eşi)

Ölçüleri: Baş Taşı: 160x38

Ayak Taşı: 113x32 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Kasım 2019

Yer Aldığı Hazire: Seyit Nizam M.

Kitabe

Ya hu Allah Muhammed

La ilahe İllallah Muhammed'en Rasullah/ Bakıp geçme ricam budur ey Muhammed ümmeti/ Ölünün diriden hemen bir Fatihadır minneti/ Kabrimi ziyaret iden ey Rasulün ümmeti/ Bize bir Fatiha ihsan iden bulur cenneti/ Kaşıkçılar kethüdası el-Hac Hüseyin Efendi'nin zevcesi merhum/ Şerife Hamide Hanım ruhu için Fatiha/ 18 Rebiül-evvel/Yevmi Cuma fi sene 1282

Resim 4.147. Kat. No 121: Kaşıkçı Kethüdası Zevcesi Başucu Taşı

Resim 4.148. Kat. No 121: Kaşıkçı Kethüdası Zevcesi A.T.

Tanım

Ayrı ayrı kaide üzerine yerleştirilen başucu ve ayakucu şahideleri sağlam durumdadır. Baş şahide gül demeti başlıklıdır. Taşların kenarları dalga formundadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 10 satırdan oluşmaktadır. Baş şahidenin kitabe bölümünün etrafını çiçekli bordür dolanmaktadır. Başlık ve kitabe bordürü arasında kalan üst kısımda da çiçek bezemesi vardır. Ayak şahidesinin başlığı kırılmış durumdadır. Şahide üzerinde saksı içinde yükselen gül ağacı vardır.

Katalog No: 122

Tarih: H. 1283 /M. 1867

Yazı Türü: Sülüs

Başlık: Azizi Fes

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Kaşıkçı (Mahdumu)

Ölçüleri: Baş Taşı: 64x20 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Şubat 2019

Yer Aldığı Hazire: Seyit Nizam Mezarlığı

Kitabe

Ah Mine'l-Mevt

Terk iden validenin bir gülü

Taze idi ola cennet bülbülü

Kaşıkçı Galip Efendi'nin mahdumu

Merhum Ali Beg ruhuna Fatiha

5 Rebiül-evvel 1283

Resim 4.149. Kat. No 122: Kaşıkçı Mahdumu Başucu Taşı

Tanım

Kapak taşlı mezarın başucu şahidesi sağlam durumdadır. Dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe, yukarı mail kesim 6 satırdan oluşmaktadır. Satırlar kartuş içerisine alınmıştır. Süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 123

Tarih: -

Yazı Türü: Ta'lik

Başlık: -

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Hasırcı başı

Ölçüleri: Baş Taşı:76x36 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Kasım 2018

Yer Aldığı Hazire: Beşiktaş Sinan Paşa Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l-Hakk'ul-Baki

Hasırcı başı merhum

Ve mağfur el-muhtaç ila

Rahmet Rabb'ul-Gafur

El Hac İbrahim Ağanın

Ruhu içün rıza-i Allah

Resim 4.150. Kat. No 123: Hasırcı Başı Başucu Taşı

Tanım

Toprak mezarın baş şahidesi sağlam durumdadır. Dikdörtgen gövdelidir. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerin ayırdığı kartuşlar içine alınan 6 satırdan oluşmaktadır. Başlıksız düz formdaki mezar taşının tarih kısmı toprak altında kalmıştır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 124

Tarih: H. 1314/ M. 1897

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Oval Üçgen Tepelik

Cinsiyet: Kadın

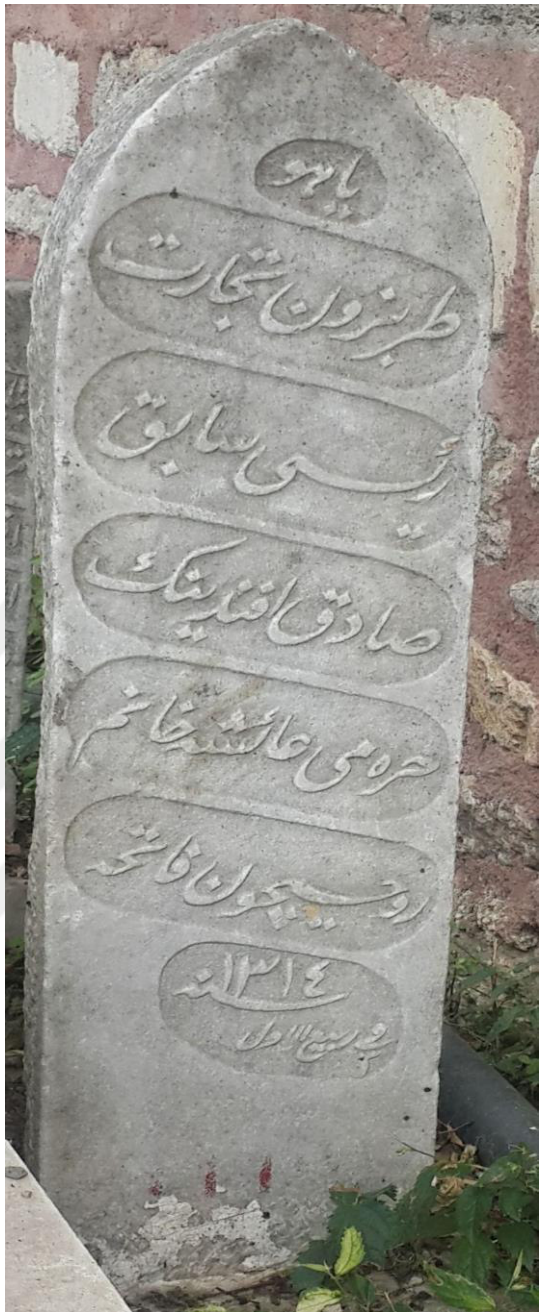
Mesleği: Tüccar (Eşi)

Ölçüleri: Baş Taşı:83x24 cm.

Malzemesi: Taş

Tespit Tarihi: Mayıs 2018

Yer Aldığı Hazire: Merkezefendi Camii Haziresi

Resim 4.151. Kat. No 124: Tüccar Eşi Başucu Taşı

Kitabe

Ya Hu

Reis-i Esbak

Sadık Efendi'nin

Haremi Aişe Hanım

Ruhu içün Fatiha

3 Rebiül-evvel fi sene 1314

Tanım

Toprak mezarın başucu şahidesi bulunmaktadır. Dikdörtgen gövdeli taş, oval üçgen tepelikle son bulmaktadır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe yukarı mail kesim 7 satırdan oluşmaktadır. Satırlar oval kartuşlar içerisine alınmıştır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

Katalog No: 125

Tarih: -

Yazı Türü: Celi Ta'lik

Başlık: Kâtibi

Cinsiyet: Erkek

Mesleği: Arzuhalci

Ölçüleri: Baş Taşı: 138x38 cm

Malzemesi: Mermer

Tespit Tarihi: Ocak 2019

Yer Aldığı Hazire: Sünbül Sinan Camii Haziresi

Kitabe

Hüve'l Hakk'ul Baki

Beni kıl mağfiret ey Rabb-i Yezdan

Bi Hakk-ı arş-ı azam nur-u Kur'an

Gelüp kabrimi ziyaret iden ihvan

İdeler ruhuma Fatiha ihsan

Arzuhalci …. Merhum

Ve mağfur el-Hac Muhammed

Resim 4.152. Kat. No 125: Arzuhalci Başucu Taşı

Tanım

Onarımdan sonra kare kaide üzerine yerleştirilen başucu şahide sağlam durumdadır. Dikdörtgen gövdeli ve kâtibi başlıklıdır. Alçak kabartma olarak yazılan kitabe silme profillerle ayrılan 7 satırdan oluşmaktadır. Tarih satırı üzerine yerleştirildiği kaidenin içinde kalmış durumdadır. Şahide üzerinde süsleme bulunmamaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME VE KARŞILAŞTIRMA

Hazirelerde yer alan mezar taşları, kitabe yazılarında meslekleri esnaf olan (paşa, din adamı, özel hizmetli olmayan) ve yazıları okunacak durumda olanlar çalışmaya dâhil edilmiştir. Toplamda 30 hazire incelenmiştir. Tarihi yarımada içindeki toplamda 18 hazirede esnaf mezar taşları bulunmuştur. Eyüp Sultan İlçesinde 5, Zeytinburnu İlçesinde 4 Beşiktaş İlçesinde 2 ve Beyoğlu İlçesinde 1 hazirede esnaf mezar taşları bulunmuştur.

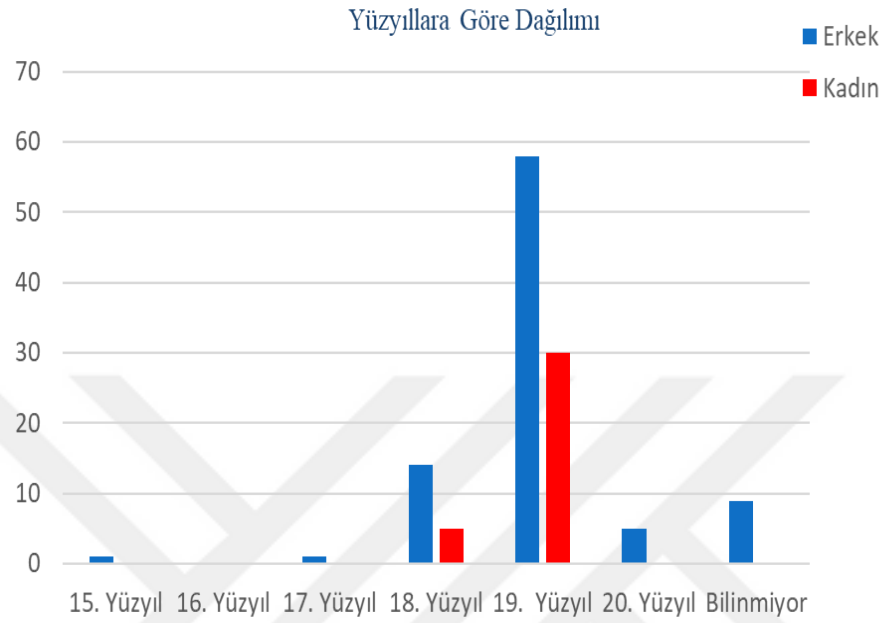
Harita üzerindeki işaretli alanlar hazirelerin dağılımını göstermektedir.

Resim 5.1. Tarihi Yarımada ve Çevresi[176]

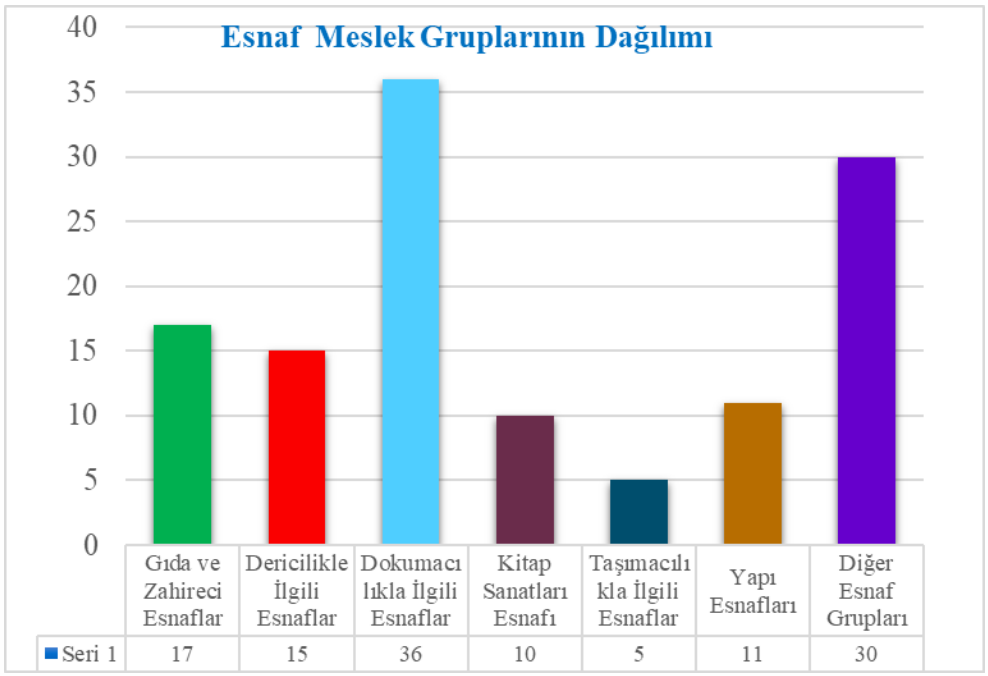
[176] sehirharitasi.ibb.gov.tr.

Toplamda hazirelerde 124 adet mezar taşı incelenmiştir. Bunların 88 adedi erkeklere, 36 adedi ise kadınlara ait mezar taşlarıdır. Esnaflara ait mezar taşı 76, esnafların aile bireylerine ait mezar taşları ise 48 adettir.

Tablo 5.1. Mezar Taşlarının Kronolojik Dağılımı

Her bir esnaf kolu içerisine dahil edilen meslekler gruplara ayrılarak tablo halinde verilmiştir.

Tablo 5.2: Esnaf Mesleklerinin Gruplara Göre Dağılışı

5.1. Mezar Tipleri

İncelenen mezar taşları kapak taşlı, toprak mezar ve çerçeveli mezar olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. Bunların dışında büyük çoğunluğunu onarımlar sonrasında mermer kare bir kaide üzerine yerleştirilmiş olan taşlar oluşturmaktadır. Bu tür taşlara herhangi bir mezar tipi sınıflandırması yapılamamıştır. (Kat. No; 4, 8, 20, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 45, 46, 54, 55, 56, 58, 77, 83, 87, 90, 94, 96, 97, 103, 105, 106, 108, 115, 118, 121, 125) Tez kapsamına aldığımız yol kenarında, müze envanterinde ve hazire içinde duvara monte edilen taşların da mezar tipi sınıflandırması yapılamamıştır. (Kat. No; 6, 9, 18, 23, 49, 52, 60, 78, 84, 116)

5.1.1.Toprak Mezar

Bu gruptaki mezarlar baş ve ayak taşları toprağa gömülü vaziyette bulunan örneklerdir. Bu mezarlarda baş ve ayak taşları birlikte toprağa gömülüdür ya da sadece baş taşları toprağa gömülüdür. İncelenen taşlar içinde 38 tane başucu taşı (Kat. No; 3, 5, 7, 13, 16, 17, 19, 21, 26, 30, 31, 32, 41, 42, 44, 47, 51, 53, 61, 68, 69, 72, 73, 74, 80, 82, 86, 88, 91, 93, 95, 98, 99, 102, 109, 119, 123, 124), 3 tane de başucu ve ayakucu taşının (Kat. No; 17, 73, 99) olduğu toprak mezar örneği bulunmaktadır.

5.1.2. Kapak Taşlı Mezar

Bu gruptaki mezarlar tek parça mermer kapak şeklindedir ve ortasında yuvarlak veya oval açıklık bulunur. Bu tipte olanlara kapak taşlı mezar denmiştir. Başucu ve ayakucu taşları bu tek parça mermer kapağın iki ucuna yerleştirilmiş olur. İncelediğimiz taşların çoğunda ayakucu taşları mevcut değildi. Baş şahidesi kapak taşı üzerinde yer alan 38 tane mezar taşı bulunmuştur. (Kat. No; 1, 2, 10, 11, 14, 15, 22, 25, 27, 28, 29, 33, 36, 43, 48, 59, 64, 65, 66, 71, 75, 76, 79, 85, 89, 92, 100, 101, 104, 107, 110, 111, 112, 113, 114, 117, 120, 122)

Başucu ve ayakucu taşları sağlam durumda olan 15 kapak taşlı mezar örneği bulunmuştur. (Kat. No; 11, 14, 22, 27, 29, 36, 71, 75, 76, 92, 104, 110, 111, 114, 120)

5.1.3. Çerçeveli Mezar

Kaba yontu kesme taşlarla yerden yükseltilerek, dikdörtgen biçiminde örülüp en üste kesme taşların dizilmesi sonucu oluşan mezar şeklidir. Baş ve ayak ucunda şahideler bulunmaktadır. Bu mezar grubunda 9 mezar taşı incelenmiştir. (Kat. No; 12, 24, 50, 57, 62, 63, 67, 70, 81)

5.2. Mezar Taşı Gövde Tipolojisi ve Başlıklar

Mezar taşları tipolojik olarak erkek ve kadın başucu taşları diye iki biçimde sınıflandırılmıştır. Gövde biçimlerine göre erkek mezar taşları üç gruba, kadın mezar taşları ise iki gruba ayırmak mümkündür. Ayak taşları ise erkek ve kadın mezar taşlarında tek bir grupta değerlendirilmektedir.

Düşey dikdörtgen gövdeye sahip erkek mezar taşları; bu grupta incelenen mezar taşları 61 tanedir. (Kat. No; 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 27, 28, 29, 30, 32, 34, 36, 39, 46, 48, 53, 57, 58, 61, 62, 65, 68, 70,74, 77, 79, 81, 82, 83, 86, 87, 88, 90, 93, 94, 95, 98, 99, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 108, 110, 111, 112, 116, 118, 122, 123, 124, 125). Düşey dikdörtgen gövdeye sahip kadın mezar taşları; bu grupta incelenen kadın mezar taşları 4 tanedir. (Kat. No; 32, 77, 94, 108).

Dikdörtgen prizmal gövdeli erkek mezar taşları; bu grupta 19 mezar taşı bulunmaktadır. (Kat. No; 1, 5, 23, 24, 40, 49, 51, 52, 56, 64, 67, 69, 71, 73, 76, 80, 92, 107, 115). Dikdörtgen prizmal gövdeli kadın mezar taşları; bu grupta incelenen kadın mezar taşları ise 30 adettir. (Kat. No; 11, 14, 18, 25, 26, 31, 33, 35, 37, 41, 43, 45, 47, 50, 54, 55, 56, 60, 63, 66, 72, 85, 89, 91, 96, 97, 100, 109, 114, 119).

Kareye yakın düşey dikdörtgen gövdeli erkek mezar taşları; bu grupta 3 adet mezar taşı bulunmaktadır. (Kat. No; 53, 68, 117). Yalnız bir örnekte armudi gövde formuna sahip erkek başucu taşı bulunmaktadır. (Kat. No; 78).

Bu gruplandırmaların dışında erkek ve kadın mezar taşlarında kenarları dalgalı formlu başucu taşları görülmektedir. (Kat. No; 16, 38, 42, 44, 75, 113, 120, 121).

Ayakucu taşlarında ise çoğunlukla dikdörtgen prizmal gövde formu görülmektedir. (Kat. No; 17, 22, 24, 50, 63, 67, 70, 73, 76, 81, 92, 99, 103, 104, 111, 114).

Hazirelerde yaptığımız incelemelerde 88 erkek baş taşından; 80 tanesinin başlıklı, 7 tane başlıksız mezar taşı tespit edilmiştir. 1 adet mezar taşı da köşegenli üstüvane biçimindedir. Kadın mezar taşlarında ise 36 tanesinden 2 tane başlıksız mezar taşı tespit edilmiştir.

5.2.1. Erkek Mezar Taşı

Osmanlı mezar taşlarının en belirgin unsuru başlıklardır**.** Erkek mezar taşlarında "serpuş" adı verilen başlıklar kullanılmıştır. Her dönemin beğenisini gösteren bu başlıklar aynı zamanda devlet adamlarının, askerlerin, esnafların, ulema ve tarikat ehlinin

birbirinden ayrılmasını da sağlamıştır. İncelediğimiz mezar taşlarında çok çeşitli başlıklar mevcuttur.

Sarıklar

Sarık**,** sözcüklerde genellikle börk, külah, takke, kavuk gibi başlıkların etrafına veya üzerine sarılan ince bez olarak geçmektedir[177]. Farsça "destar" olarak geçmektedir[178].

Oval sarıklar; bu türde sarılan başlığın sivrice tepesi görülür. Hafif kavisli ve yukarıdan aşayıya doğru sarılmışlardır[179]. İncelediğimiz mezar taşlarında bu gruba giren 20 örnek belirlenmiştir. (Kat. No: 9, 13, 36, 39, 40, 46, 61, 62, 64, 73, 74, 84, 95, 102, 106, 111, 112, 115, 117, 118)

Kat. No:13 Dolama Destar

Yatay sarılmış sarıklar; bu türde sarık, ortadaki başlığın etrafına yatay olarak düzün biçimde dolanır[180]

Kat. No: 46

[177] Çal, Halit, İstanbul Eyüp'teki Erkek Mezar Taşlarında Başlıklar, Tarihi, Kültürü ve Sanatıyla III. Eyüp Sultan Sempozyumu Tebliğler, İstanbul 1999, s. 209
[178] www.kubbealtılügati.org.tr
[179] Çal, Halit, a.ge. s. 209
[180]Sayılır, Burhan, Acıoğlu, Yusuf ve Diğerleri, Kumkale Tarihi Türk Mezarlığı, Çanakkale Valiliği, 2012, s. 20

Kâtibi Destarlar

Bu destar da içerideki başlığın üzerindeki basit geometrik şekillere ve çevresine sarığın sarılışına göre alt gruplara ayrılır[181]. İncelediğimiz mezar taşlarında bu tür destarların 2 alt gruba ayrılmaktadır.

Çubuklu başlıklı kısa sarıklı; bu tipte sarık sarılan başlık düşey çubuklar halinde bezenmiştir.

Kat. No: 23 Kâtibi

Çapraz kafes dilimli başlıklı taşkın sarıklar**;** bu tür başlıklar düşey çubuklar halinde olup, sarık kısmı yanlarda taşkındır.

Kat. No: 20

Fesler

Fes, Fas şehrinde icat edilmiş kırmızı renkli baş kisvesidir[182]. Fes kullanıldıkları kalıba isme ve padişah dönemlerinin değişen tasarımlara göre isim almıştır. İncelediğimiz mezar taşlarında bu gruba giren 3 farklı fes çeşidi tespit edilmiştir.

[181] Sayılır, Burhan, Acıoğlu, Yusuf, a.g.e. s. 20

Mahmud-i Fes; bu fes türünde alt kısım dar, üst kısmı ise geniştir. Üzeri ipek püsküllüdür. Püskülün arkası kısa önü uzun ve geniştir. (Kat. No: 65, 68)

Kat. No: 113 Mahmudi Kalıplı Fes

Azizi-i Fes; bu grupta incelenen fesler, alt kısmı üst kısmına göre daha geniş ve boyu kısadır. Bu gruba giren 7 başlık incelenmiştir. (Kat. No: 24, 46, 76, 78, 93, 120, 122)

Kat. No: 76 Azizi Kalıplı Fes

Hamid-i Fes; bu fes türü diğerlerine göre boyu daha uzun ve üst kısmı alt kısmına göre daha dardır. Bu gruba giren 8 başlık incelenmiştir. (Kat. No: 17, 42, 49, 51, 52, 67, 75, 92)

Kat. No: 78 Hamidi Kalıplı Fes

[182] Sami, Şemsettin, Kamus-i Türkî, s. 995

Yeniçeri Başlıkları

Yeniçeri mezar taşlarının tespit edilmesinde önemli bir yere sahiptir. Börk dışında, özellikle yeniçeri ocağının kaldırılmasıyla görülmeye başlanmıştır. Bu grupta yer alan Dardağan Başlıklı 6 örnek (Kat. No: 6, 8, 12, 53, 81, 105), Kalafat / Çatal Kalafat 2 örnek (Kat. No: 7, 98), Kuka başlık ta 1 örnek incelenmiştir. (Kat. No: 22)

Kat. No: 98 Çatal Kalafat

Kat. No: 8 Dardağan

Kat. No: 22 Kuka

Diğer Erkek Başlıkları

Mezar taşlarında diğer başlık çeşitlerinden farkı olarak 4 başlık türü incelenmiştir. Bunlar; Paşalı (3, 57, 70), Nezkep (10, 15, 58, 69, 71, 80), Mevlevi Tacı (101, 110), Nakşibendi Tacı (19), Bombe Tepelik (83) ve 1 örnekte Üstüvane (56) olarak tespit edilmiştir.

Kat. No: 101 Mevlevi Tacı

Kat. No: 80 Nezkep

Erkek ayakucu mezar taşları 22 adet tespit edilmiştir. Bunlardan Sivri Üçgen Tepelikli 8 adet (Kat. No: 2, 22, 36, 71, 75, 76, 81, 104, 111), Bombe Tepelikli 4 adet (Kat. No: 29, 62, 92, 103), Yuvarlak (Oval) Tepelikli 4 adet (Kat. No: 67, 70, 110, 120), Bitkisel Tepelikli 3 adet (Kat. No: 17, 24, 27, 99) tespit edilmiştir. Bu taşlardan 1 tane ayakucu taşı tepelik kısmı kırıktır. (Kat. No: 73)

5.2.2. Kadın Mezar Taşı

Kadın mezar taşları daha süslü ve gösterişlidir. Kadını simgeleyen gerdanlık, çiçek demetleri çok sık görülür. İncelediğimiz mezar taşlarında kendisi esnaf olan 1 tane kadın mevcut (Kat. No; 95), diğer kadın mezar taşları esnaf yakınlarına ait olanlar oluşturuyor.

Hotoz

Kadın mezar taşlarında sıkça görülen bir başlık türüdür. Hotoz altında yer alan boyun kısmında, gül, çiçek süslemeleri ve gerdanlık gibi kadın takıları gibi süslemeler bulunur[183]. İncelediğimiz mezar taşlarında 2 adet hotoz başlık tespit edilmiştir. (Kat. No: 31, 107)

Kat. No: 108 Hotoz Başlık

Sivri Üçgen Tepelik

Bu tür mezar taşlarının üst kısmı sivridir ve taşın tepeliğini belirtmektedir. Bu tepelik çeşidinin sade örnekleri olmakla birlikte alınlık kısmının bitkisel bezemeli olanları da bulunmaktadır. Bu gruba dahil edilen 16 mezar taşı incelenmiştir. (Kat. No: 26, 31, 33, 37, 54, 55, 60, 85, 89, 91, 96, 97, 100, 109, 114, 119)

[183] Güvelioğlu, G. İshak, Osmanlı Mezar Taşları ve Zeynep Sultan Haziresi, Türkiye Anıtlar Derneği, İstanbul 1956, s 31

Yuvarlak (Oval) Kemerli Tepelik

Bu gruptaki mezar taşlarında tepelik yuvarlak biçimde tasarlanmıştır. Bu gruba dahil edilen 10 mezar taşı örneği incelenmişti. (Kat. No: 10, 34, 40, 44, 46, 58, 62, 65, 123)

Bitkisel Tepelikler

Bu grupta yer alan mezar başlıklarında çeşitli yaprakların veya çiçek demetlerinin oluşturduğu kompozisyon taşın dış hatlarını belirlemektedir. Bu gruba dahil edilen 4 mezar taşı incelenmiştir. (Kat. No: 43, 44, 77, 121)

Kat. No: 43 Akant Yapraklı Tepelik

Kat. No: 77 Hançer Yapraklı Tepelik

İncelediğimiz mezar taşlarında 6 adet kadın ayakucu taşı bulunmuştur. Bu taşların 3 tanesinde bitkisel bezemeler mevcuttur. (Kat. No: 11, 50, 121) Diğer 3 ayakucu taşı ise sade formdadır. (Kat. No: 14, 63, 114)

5.3. Süsleme

Mezar taşlarının çoğunun baş şahideleri sade formda yapılmışlardır. Süslemeler daha çok kadın mezar taşlarında ve ayakucu taşlarında görülmektedir. 15. yüzyıl ve 20. yüzyıl arasında tarihlenen fakat büyük çoğunluğu 18. yüzyıla ve 19. yüzyıla incelediğimiz mezar taşlarında dönemin üslubunu yansıtan bitkisel bezemelere sahiptir. Bu bezemeler; lale, gül ağacı, palmet ve rumi, servi ağacı, akant yaprağı, hurma ağacı, meyve kâsesi, kıvrık dallar, çiçek, vazo ve saksı, asma ve üzüm salkımı, istiridye kabuğu bezemeleri, geometrik motif, mimari ögeler ile esnaf yeniçeri mezar taşına ait bir bölük remzi (Kat. No: 7) yer almaktadır.

5.3.1. Lale

Süsleme sanatlarına XIII. yüzyıldan itibaren yazma kitap kapları ve Selçuklu abidelerinde görülmeye başlanan lale[184], mimari yapılarda ve mezar taşlarında da süsleme unsuru olarak kullanılmıştır. İncelediğimiz mezar taşlarından sadece bir tanesinde lale motifi bulunmaktadır. Köşegenli üstüvane şeklindeki mezar taşının alt köşelerinde ters lale motifi bulunmaktadır. (Kat. No; 56)

Kat. No: 56 Lale

Kat. No: 56 Lale detay

5.3.2. Gül ve Gül Ağacı

Hazirelerde daha çok kadın mezar taşlarının ayakucu taşlarında görülmekle birlikte erkek başlıklarında da gül motifi işlenmiştir. Türk süsleme sanatlarında en çok kullanılan çiçek güldür. Hz. Muhammed'in sembolü olduğuna inanılan güle dini konulu kitaplarda[185] ve mezar taşlarının süslemelerinde çok yer verilmiştir. (Kat. No; 13, 24, 50, 67, 69, 106, 108, 120, 121)

Kat. No: 106 Gül Motifi

Kat. N0: 121 Gül Ağacı

[184] Ayvazoğlu, Beşir, Türk Çiçek Kültürü Üzerine Bir Deneme Güller Kitabı İstanbul 1992. s. 95-99
[185] Demiriz, Yıldız, Osmanlı Kitap Sanatında Naturalist Üslupta Çiçekler, İstanbul 1986, s. 348

5.3.3. Palmet ve Rumi

Selçuklu ve Osmanlı süsleme sanatında sıkça gördüğümüz palmet, çok parçalı ve simetrik yapısıyla sonsuz çeşitleme imkanlarına açık olan bir bitkisel motiftir[186]. Rumi ve palmet motifi baş şahidenin tepelik kısmında bulunmaktadır. (Kat. No: 55, 96)

Kat. No: 96 Palmet

Kat. No: 55 Palmet ve Rumi

5.3.4. Servi Ağacı

Her mevsim yeşil kalabilmesiyle bilinen servi ağacı, Türk süsleme sanatlarında ve Türk edebiyatı konularında da çok kullanılmıştır. Servi Ağacı, doğumdan ölüme kadar var olma çabalarının ve vahdetin sembolü olarak görülmüştür. İncelediğimiz Mezar taşlarının dördünde servi ağacı bulunmaktadır. (Kat. No; 81, 104, 111)

Kat. No: 81 Servi Ağacı

Kat. No:104 Servi Ağacı

[186] Mülayim, Selçuk, Selçuklu Palmet Motiflerinin Tipolojisi, Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Anatolia Dergisi, Ankara 1976, S. 20, s. 146

5.3.5. Akant (Kenger) Yaprağı

Türk sanatında 18. Yüzyıldan itibaren kullanılan akant yaprağı özellikle mimari alanda ve mezar taşlarında sıkça kullanılan bir motif olmuştur. (Kat. No; 35, 43, 47, 50, 51)

Kat. No: 47Akant Yaprağı

Kat. No: 50 Akant Yaprağı

5.3.6. Hurma ağacı

Hurma ağacı motifi mezar taşlarında sıkça kullanılan bir motiftir. Bir bakıma cennete özgü ağaçlardan sayılan hurmanın, cenneti temsil ettiği düşünülmekte ve bir çeşit hayat ağacı olarak da görülmektedir.[187] (Kat. No: 27, 110)

Kat. No: 110 Hurma Ağacı

Kat. No: 27 Hurma Ağacı

[187] Oğuz, Burhan Mezar Taşında Simgeleşen İnançlar, Ayana Yayınları, İstanbul 1983, s. 31-32

5.3.7. Meyve Kâsesi

Osmanlı sanatında Lale Devri'nden itibaren meyve kâseleri yaygınlaşmıştır. Çeşmelerde ve mimari yapılarda ve mezar taşlarında çok kullanılmıştır. Bir tür bereket simgesi olarak mezar taşlarında sıkça görülmektedir. İncelediğimiz kadın mezar taşının başlığında akant yapraklarının sardığı içinde kayısı olan kâse bulunmaktadır. (Kat. No: 35)

Kat. No: 35 Meyve Kasesi

5.3.8. Kıvrım Dallar

Kıvrım dallar genellikle var olan bir çiçek motifi ile kompozisyonu tamamlamak amacıyla uygulanmıştır. Zeminden bir kökten gelişerek yukarıya doğru S ve C kıvrımları kompozisyonları görülmektedir.[188] İncelediğimiz mezar taşlarının, üç tanesinin ayakucu taşında kıvrım dallı motif görülmektedir. (Kat. No: 11, 29, 62, 75, 99)

Kat. No: 29 Kıvrım Dallar

Kat. No: 62 Kıvrım Dallar

Kat. No: 99 Kıvrım Dallar

[188] Yavuz, Sena, Sakarya İli Geyve İlçesi Osmanlı Dönemi Mezar Taşları, Sakarya Üni. Sosyal B. Enst. (Yayımlanmış Y. Lisans Tezi), Sakarya 2013, s. 343

5.3.9. Çiçekler

İncelediğimiz taşlardan üç tanesinde kitabenin üst kısmına denk gelen köşelerine işlenmiş çiçek motifi bulunmaktadır. (Kat. No: 17, 25, 52, 92, 96, 121)

Kat. No: 96 Çiçekler

Kat. No: 17 Çiçekler

5.3.10. Vazo ve Saksı

Osmanlının son dönem mezar taşlarında özellikle ayakucu taşlarında görülmeye başlanan vazo ve saksı bezemeleri genellikle içinde bitkisel motiflerin olduğu süslemeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Vazo ve saksı motifleri içinden daha çok hurma ağacı, gül ağacı ve üzüm asması gibi ağaç ve çiçek demeti süslemeleri bulunmaktadır. İncelediğimiz mezar taşlarında vazo ve saksı örneklerinin kulplu ve kulpsuz, kaideli örnekleri bulunmaktadır. (Kat. No: 17, 24, 27, 92, 121)

Kat. No: 24 Vazo

Kat. No: 27 Saksı

Kat. No: 121 Saksı

5.3.11. Asma ve Üzüm Salkımı

Osmanlı İmparatorluğunun batıya açıldığı bir dönemim form itibariyle izlerini taşıyan bu kompozisyonlar Türk sanatı geleneği içerisinde incelenmiştir.[189]

Asma yapraklarının sonsuzluk, üzümlerinin ise bereket sembolü olduğu belirtilmektedir. Birçok milletin ikonografik çözümlemelerinde cennet meyvesi olarak değerlendirilmiştir.[190]

Mezar taşlarında asma ve üzüm motifli iki tane ayakucu taşı bulunmaktadır.

Kat. No: 92 Üzüm Salkımı

Kat. No: 111 Üzüm Salkımı

5.3.12. Geometrik Motifler

Selçuklu ve Osmanlı süsleme sanatında çok kullanılan geometrik desen ve motifler, Osmanlı mezar taşlarında da sıkça kullanılmıştır. İncelediğimiz mezar taşlarından 19. yüzyıla ait bir kadın mezar taşı başlığı üzerinde madalyon içerisinde beş kollu yıldız motifi yer almaktadır.

Kat. No: 37 Yıldız

[189] Çoruhlu, Yaşar, Eyüp ve Çevresindeki Mezar Taşlarında Görülen Kâse İçerisinde Meyva Tasvirlerinin Sembolizmi, Tarihi Kültürü Ve Sanatıyla II. Eyüp Sultan Sempozyumu, İstanbul 1998, s. 119

[190] Çal, Halit, İltar, Gazanfer, Giresun İli Mezar Taşları, Giresun Valiliği Yayınları, Ankara 2011, s. 45

5.3.13. Yeniçeri Remizi

Remiz[191] yeniçeri mezar taşlarının belirleyici detaylarıdır. İncelediğimiz mezar taşında da yeniçerinin mensubu olduğu bölüğün remzi yer almaktadır. (Kat. No: 7)

Kat. No: 7 Yeniçeri Remizi

5.3.14. Mimari Elemanlar

İncelediğimiz mezar taşlarında sadece bir örneği bulunan ve neredeyse tüm süsleme unsurlarının bir arada kullanıldığı nadir bir mezar taşıdır. Mezar taşı üzerinde mimari eleman olarak mukarnas ve kum saati sütunceleri yer almaktadır. (Kat. No: 96)

Kat. No: 96 Mukarnas

Mezar taşlarının kenarlarında yer alan sütunceler Selçuklu ve Beylikler devrinde mimari süslemede sıkça kullanılmıştır[192]. Osmanlı mimarisi ve mezar taşlarında da süsleme elemanı olarak sütunceler kullanılmıştır. (Kat. No: 55, 96)

[191] Yeniçerilerin, bağlı olduğu cemaat, bölük yahut ortayı simgeleyen belirleyici semboldür. Çetintaş, Burak, Türk Denizcilerinin Mezar Taşları, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Kültür Yayınları, İstanbul 2009, s. 64
[192] Başkan, Seyfi, Karamanoğulları Dönemi Konya Mezar Taşları, Ankara 1996, s. 78

Kat. No: 96 Kum Saati Sütunce

5.3.15. İstiridye

17. yüzyıl başlarından itibaren Osmanlı bezeme sanatında görülmeye başlanmıştır. Özellikle çeşme mimarisinde ve kadın mezar taşlarında çok sık uygulanmıştır. İncelediğimiz hazireler içinde bir tane istiridye motifli mezar taşı görülmüştür.

Kat. No: 96 İstiridye

5.4. Yazı

Hat sanatının en güzel örneklerinden olan kitabe yazıları, mezar taşlarında da en güzel örneklerini vermiştir.

İncelediğimiz mezar taşlarında üç yazı stili tespit edilmiştir. Tespit edilen bu yazılar; Ta'lik ve Sülüstür. Mezar taşlarında genel itibariyle Ta'lik hat hâkimdir. Ta'lik hat, 15. yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanmış 18. yüzyıldan itibaren mimari eserlerin kitabelerinde ve mezar taşlarında uygulanmıştır. Mezar taşlarının 58'i Ta'lik hat ile 26'ı

Celi Ta'lik hat ile yazılmıştır.

Sülüs; Kufi'den sonra ilk gelişen yazı olmasından dolayı ümmü'l-hutut (hatk-ların annesi) Kabul görmüştür[193]. Osmanlı dönemindeki kitabeler, berat, fermanların bazı kısımları, kitap ve mecmuaların başlıkları ve önemli yerleri çoğunlukla sülüs hattı ile yazıldığı bilinmektedir[194]. Sülüs hatla yazılan mezar taşı kitabesi ise 40 tanedir.

Yazı hattı dışında kitabelerin 12 tanesi ise yukarı mail satır şeklinde, ince silmelerle ayrılmıştır. (Kat. No; 11, 44, 45, 47, 58, 62, 84, 115, 118, 120, 122, 124)

5.5. Malzeme ve Teknik

Çalışmamızda incelediğimiz mezar taşları mermer ve taş malzeme ile yapıldıkları anlaşılmıştır. Mezar taşlarının çoğu büyük camii hazirelerinde yer alması malzemenin kaliteli olmasını da önemli kılmıştır. Mezar taşlarının büyük bir 18. yüzyıldan sonra yapılmış olmaları dönemin bezeme uygulamalarında da kendini göstermiştir.

Mezar taşları farklı hazirelerde karşımıza çıkmış olmasına rağmen teknik olarak hepsinde aynıdır. İncelediğimiz mezar taşlarında geneli alçak kabartma, 6 tane mezar taşı kitabesinde yüksek kabartma tekniği kullanılmıştır.

[193] Eminoğlu, Mehmet, Osmanlı Vesikalarını Okumaya Giriş, TDV. Yayınları, Ankara 2010, s. 81
[194] Gökbilgin, M. Tayyip, Osmanlı Paleografya Ve Diplomatik İlmi, İstanbul 1992, s. 40

SONUÇ

Osmanlı mezar taşları, toplumun sosyo- ekonomik, kültürel ve hiyerarşik yapısını yansıtan önemli vesikalardır. Mezar taşlarındaki kimlik niteliğinde olan serpuşlar ayırt edici unsurlardır. Kompozisyon bakımından oldukça zengin içeriğe sahip olan Osmanlı dönemi mezar taşları, süslemeleri ile de estetik ve sanat anlayışının birer tezahürüdür.

İstanbul Avrupa Yakasında incelenen 30 hazire içinde 76 tane esnaf mezar taşı 48 tane ise esnaf yakını olan kişilere ait mezar taşı bulunmuştur. Esnaflardan sadece 1'i kadın mezar taşıdır. Mezar taşlarının üzerinde esnaf ibaresi yazılı olan 4 mezar taşı bulunmaktadır. İncelenen taşlarda esnaflık geleneğinin hiyerarşik yapılanması içerisinde bulunan "Şeyh, Kethüda ve Başı" gibi unvanlara da yer verilmiştir.

Esnaf yönetici grubundan olan kethüda mezar taşı 8 adet, esnaf şeyhi olarak geçen 1 adet, bulunduğu esnaf grubunun başı olarak geçen 5 adet mezar taşı bulunmaktadır.

İncelenen hazirelerde mezar taşlarının çoğu süsleme bakımından zayıf durumdadır. İncelediğimiz mezar taşlarının bezeme ve süslemeler genellikle ayakucu taşlarında ve kadın mezar taşlarında görülmektedir.

İncelemenin yapıldığı hazirelerde esnaf mezar taşlarıyla birlikte, esnaf yakınlarına ait olan mezar taşları da çalışma kapsamına alınmıştır. Hazirelerde bulunan mezar taşları meslek gruplarına ayrılarak tarih sıralamasına göre katalog sıralaması oluşturulmuştur.

Mezar taşları 15. ve 20. yüzyıllar arasında yapılmasına rağmen daha sade formda yapılmışlardır. Genellikle toprak mezar, kapak taşlı mezar ve çerçeveli mezar şeklinde yapılmışlardır.

Hazirelerde yapılan restorasyonlar sonucu mezar taşlarının neredeyse tamamı kare kaide üzerine yerleştirilmiş birçoğunun ayakucu taşı bulunmamaktadır. Yanlış yapılan restorasyon uygulamalarında ayakucu taşları kimi zaman ayrı bir kaide üzerine yerleştirilmiş, bazılarında ise ayakucu taşı olmayan mezarlara başka kişiye ait başucu taşı, ayakucu taşı olarak yerleştirilmiştir. Bazı taşlarda ise kendine ait olmayan başlıklar monte edilmiştir.

Mezar taşlarında çoğunlukta başucu şahideleri sağlam durumdadır, bunlardan sadece 27 tanesinin ayakucu şahidesi mevcuttur.

İncelenen mezarların kitabelerinin hepsi başucu şahidesi üzerine işlenmiştir yalnız 1 tane mezar taşının hem başucu hem ayakucu şahidesinde kitabe bulunmaktadır. Kitabelerin çoğunda silme profillerle satır araları bölmelere ayrılmıştır. Kitabelerin taş yüzeyi oyularak alçak ve yüksek kabartma şeklinde dikdörtgen bir çerçeve içerisine yazılmıştır.

Mezar taşlarının serlevha kısımlarında "Fatiha, Ya Hu, Ah Mine'l Mevt, Hüve'l Baki, El- Baki, Hüve'l Hallak'ul Baki, Hüve'l Hakk'ul Baki, Hüve'l Hayy'ul Baki, Hüve'l Gafur" gibi ifadeler yer almaktadır.

İncelenen mezar taşlarında Ağa, Efendi, Seyyid, Hanım, Hatun gibi ifadeler kullanılmıştır.

Esnaf yakınlarına ait mezar taşlarında Kerimesi, Halilesi, Zevcesi, Hemşiresi, Mahdumu, Damadı, Validesi, Kayınvalidesi gibi akrabalık ifadelerine yer verilmiştir. Bazılarında ise soy manasında "zade" ifadesi kullanılmıştır. Bazı mezar taşlarında ise "ehli" ifadesi kullanılmıştır.

İncelediğimiz mezar taşları yüzyılları itibariyle Osmanlı devleti içerisinde esnaflık maksadıyla faaliyet sürdüren yeniçeri mezar taşları da mevcuttur. Bu taşlar üzerinde bağlı bulunduğu bölük isimleri ve remizleri de yer almaktadır. Meslek isminden önce hangi bölük içerisinde yer aldığı açıkça yazılmıştır.

Esnaflara ait bazı mezar taşlarında mesleklerini icra ettikleri semt ve yer bilgisi de bulunmaktadır. Bazı mezar taşlarında nereli olduklarına ve bazılarında ise nerede vefat ettiklerine de yer verilmiştir.

İstanbul'daki hazirelerde yer alan esnaf mezar taşlarının kitabeleri ve formları sade olmakla birlikte taşlar üzerinde meslekleri açıkça belirtilmektedir. Esnaf yakınlarında da hangi mesleği icra eden esnafın yakını olduğu açıkça belirtilmiştir.

İstanbul'daki Osmanlı Dönemi Esnaf Mezar Taşları (Tarihi Yarımada ve Çevresi) adlı tez çalışmamızın amacına yönelik yaptığımız incelemelerde bulunan mezar taşları üzerinde, esnafların icra ettikleri mesleklere yönelik herhangi bir işaret ya da sembole rastlanmamıştır.

KAYNAKÇA

Altun, Ara, (1998). *Ortaçağ Türk Mimarisinin Anahatları İçin Bir Özet*, İstanbul.

Arseven, C. Esad, (1950). *Sanat Ansiklopedisi* (Cilt 1). İstanbul: MEB. Yayınları.

(1955) *Türk Sanatı Tarihi, Menşeinden Bugüne Kadar Mimar, Heykel, Resim, Süsleme ve Tezyini Sanatlar*, İstanbul: MEB. Yayınevi.

Aslanapa, Oktay, (1989). *Türk Sanatı*, İstanbul: Remzi Kitapevi.

Ayvazoğlu, Beşir, (1992). *Türk Çiçek Kültürü Üzerine Bir Deneme Güller Kitabı*. Ötüken Yayınevi.

Barkan, Ö. Lütfi, (1985). *Osmanlı İmparatorluğunda Esnaf Cemiyetleri*. İstanbul Üni. İktisat Fakültesi Mecmuası , 41 (4), 39.

Baykara, Tuncer, (1992). İzmir ve İstanbul'un XIX. Yüzyıl Ortalarında Esnaf Listesi. *Tarih İncelemeleri Dergisi , VII* (6), 1-15.

Belge, Murat, (2010). *İstanbul Gezi Rehberi.* İstanbul : İletişim Yayınları.

Bilge, S. Müfit, (2018). *Osmanlı İstanbul'unda Esnaf ve Ticaret*. İstanbul : Kitabevi Yayınları.

Bozkurt, Nebi, (2001). Kasap mad. İstanbul: *TDV. İslam Ansiklopedisi*.

Çal, Halit ; İltar Gazanfer, (2011). *Giresun İli Mezar Taşları.* Ankara: Giresun Valiliği Yayınları.

Çelik, Bülent, (2017). *Osmanlı Seferlerinde Orducu Esnafının Fonksiyonları*, Sakarya: *Vakanüvis- Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, C.3 (1), 138-139

Çelik, Şenol, (2018). *Üsküdar Esnafının Orducu Muafiyeti ve Tartışmaları*, İstanbul: Uluslararası Üsküdar Sempozyumu Bildirileri, C. 11.

Çığ, Kemal, (1971). *Türk Kitap Kapları.* İstanbul: YKK, Doğan Kardeş Matbacılık.

Çoruhlu, Yaşar, (1998). *Eyüp ve Çevresindeki Mezar Taşlarında Görülen Kâse İçerisinde Meyva Tasvirlerinin Sembolizmi.* İstanbul: Tarihi Kültürü Ve Sanatıyla II. Eyüp Sultan Sempozyumu.

(2007). *Erken Devir Türk Sanatının ABC' si*, İstanbul: Kabalcı Yayınları,

Çürük, Cenap, (1993). Çadır Mehterler. *TDV, İslam Ansiklopedis*.

Darkot, Besim, "İstanbul" mad., *Yeni Türk Ansiklopedisi*, *C.* IV.

Derman, Çiçek, (2000). Osmanlı Asırlarında Üslup Ve Sanatkârlarıyla Tezhip Sanatı. *Yeni Türkiye* , 625.

Derman, M. Uğur, (1997). Hat. *TDV, İslam Ansiklopedisi , 16*, 427-437.

Demiriz, Yıldız , (1986). *Osmanlı Kitap Sanatında Naturalist Üslupta Çiçekle.* İstanbul.

Demirkent, Işın, İstanbul mad., *TDV. İslam Ansiklopedisi*, 205

Demirtaş, Mehmet, (2010). *Osmanlı Esnafında Suç ve Ceza İstanbul Örneği.* Ankara: Cantekin Matbaas.

Develioğlu, Ferit, (2012). *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lügat.* Ankara: Aydın Kitapevi Yayınları.

Diyarbakırlıoğlu, M. Ali (2013). *Kaybolan Meslekler Ve Son Ustalar 2.* İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.

Doğru, Halime, (1995). *XIII. Yüzyıla Kadar Osmanlı Kentlerinin Sosyal ve Ekonomik Görüntüsü.* Eskişehir: Anadolu Üni. Yayınları.

Duman, Mustafa, (2007)*Geleneksel Türk Yorgancılık Sanatı*, İstanbul:Heyamola Yayınları.

Durmaz, Gülay, (2014). Püsküllü Bela: Diyarbakırlı Osman Nuri Paşa Divanı'nda Fes, Bursa: Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 15, (26)

Eldem, Edhem, (2003-2004). *İstanbul'da Müslüman Mezarlıkları ve Mezar Taşları.* İstanbul: Etkinlikler- Voyvoda Caddesi Toplantıları .

Emecen, Ferudun, (2001) İstanbul mad*., TDV. İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, C. 23

Eminoğlu, Mehmet, (2010). *Osmanlı Vesikalarını Okumaya Giriş.* Ankara: TDV. Yayınlar.

Erünsal, E. İsmail, (2013). *Osmanlılarda Sahaflık Ve Sahaflar.* İstanbul: Timaş Yayınlar.

Evren, Burçak, (1996). *Eski İstanbul'da Kahvehaneler.* İstanbul: AD Yayıncılık. / *Osmanlı Esnafı.* İstanbul.

Erşahin, Seyfettin, (2007). Osmanlı'da Vakıf- Esnaf İlişkisi Üzerine. *Diyanet İlmi Der*gisi,

Eyice, Semavi, (1991) Ayasofya mad*., TDV. İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, C. 4

Genç, Mehmet, (1986). *Osmanlı Esnafı Ve Devlet İlişkileri, Ahilik ve Esnaf Konferanslar ve Seminer Metinleri Tartışmaları*. 115

Güler, İbrahim, (2000). *XVIII. Yüzyılda Osmanlı Esnaf Ve Zanaatkarları Ve Sorunları Üzerine Gözlemler*. *1* (2), 125

Günalan, Rıfat, (2018) *Arşiv Belgelerine Göre Üsküdar Kazasının Et İhtiyacının Karşılanması İçin Alınan Tedbirler* (XVI. -XVIII. Yüzyıl), İstanbul: Uluslararası Üsküdar Sempozyumu Bildirileri, C. 11

Gürsu, Nevber, (1988). *Türk Dokumacılık Sanat.* İstanbul: Redhause Yayınları.

Güvelioğlu, G. İshak, (1946). *Osmanlı Mezar Taşları ve Zeynep Sultan Haziresi*, İstanbul: Türkiye Anıtlar Derneği

Gökbilgin, M. Tayyip, (1992). *Osmanlı Paleografya Ve Diplomatik İlm.* İstanbul.

Haseki, Metin, (1976) *Plastik Açıdan Türk Mezar Taşları*, İstanbul: İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi.

İnalcık, Halil, "*İstanbul" mad. TDV*. İstanbul, 2001, XXIII, s. 220-231

(2003) "*İaşe", Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, C. IV, 2. Baskı, İstanbul: Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını.

İnan, Abdulkadir, (2013). *Tarihte ve Bugün Şamanizm, Materyaller ve Araştırmalar*, Ankara s.177

Kafesoğlu, İbrahim, (1984). *Türk Milli Kültürü.* İstanbul: Ötüken Yayınları.

Kahraman, S. Ali; Dağlı, Yücel, (1991). *Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi,*. İstanbul: YKY.

Kala, Ahmet, (2012). *Debbağlıktan Dericiliğe.* İstanbul: Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yayınları.

(1995). Esnaf mad. *TDV. İslam Ansiklopedisi*, İstanbul, C.11, s. 423

(1997). İstanbul Ticaret Tarihi, *İstanbul Araştırmaları Merkezi*, İstanbul.

Karamağaralı, Beyhan, (1992). *Ahlat Mezar Taşları*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Kazan, Hilal, (2004). Topkapı Sarayında Kâtipler Cemiyetinin (Cemâʿat-i Kâtibân-Kütüb) Eğitimleri ve Görevleri, *Osmanlı Araştırmaları*, (24)

Kemaloğlu, Muhammet, (6). *Anadolu'da İlk Esnaf Teşkilatı,. Hikmet Yurdu (Düşünce-Yorum Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi) , 6* (12), 254.

Koçu, R. Ekrem, (2002). *Berber.* İstanbul: İstanbul Ansiklopedisi.

Kuban, Doğan, (1996) *İstanbul Bir Kent Tarihi,* İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Küçükaşçı, Mustafa, Sabri, (2016). Kaftan Mad. TDV. İslam Ansiklopedisi.

Küçükerman, Önder, (1978). *Geleneksel Türk Dericilik Sanayi Ve Beykoz Fabrikası.* İstanbul: Sümerbank Yayınlar.

Türk Giyim Sanayi Tarihindeki Ünlü Fabrika: Feshane Defterdar Fabrikas. İstanbul (1988).

Mahir, Banu, (1990). II. Beyazıt Dönemi Nakkaşhanesinin Osmanlı Tezhip Sanatına *Katkıları. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, İstanbul.

Mantran, Robert, 17. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul Kurumsal, İktisadi, Toplumsal Tarih Denemes. (Çev. M. A. Kılıçbay), Ankara: Türk Tarih Kurumu (1990). (1991). *XVI. –XVII. Yüzyılda İstanbul'da Gündelik Hayat.* (Çev. M. A. Kılıçbay) İstanbul: Eren Yayıncılık.

Mazak, Mehmet, (2010) *Boğaziçi ve Kayık Kültürü,* Yeditepe Yayınları, İstanbul.

Mülayim, Selçuk, (1976) Selçuklu Palmet Motiflerinin Tipolojisi, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Anatolia Dergisi*, S. 20, Ankara.

Duman, Mustafa, (2007). *Geleneksel Türk Yorgancılık Sanatı,* Heyamola Yayınları. İstanbul .

Orhonlu, Cengiz, (1966). *Osmanlı Türkleri Devrinde Kayıkçılık Ve Kayık İletmeciliği* (Cilt XVI). İstanbul.

Ögel, Bahattin, (1975). *Doğu Göktürkleri Hakkında Vesikalar ve Notlar*, Belleten, Cilt: XI, Sayı: 81- 84, Ankara, s. 113- 129
(1985). *Türk Kültür Tarihine Giriş III.* (Cilt 5). Ankara.

Öntuğ, M. Murat, Ulusoy, M. Çağatay, (2014). Ahilik Ansiklopedisi, C. II. Ankara.

Özburun, Serkan, (2006). *Kaybolan Meslekler*, İstanbul: Küveyttürk Yayınları.

Özcan, Ali Rıza, (2012). İstanbul'un 100 Mezar Taşı, İstanbul: İBB Kültür A.Ş. Yayınları

Özen Esiner, Mine, (1998). *Türk Cilt Sanatı.* Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Özpulat, Füsun, (1998). Yorgan Sanatı Ve Yorgancılık. *Ev Tekstili Dergis* (19), 65

Pekalın, M. Zeki, (1947). *Osmanlı Tarihi Deyimleri Ve Terimleri* (Cilt III.). İstanbul.

Quataert, Donald, (2013). *Sanayi Devrimi Çağında Osmanlı İmalat Sektörü.* (Çev.T. Güney,) İstanbul: İletişim.

Sakaoğlu, Nejdet, (1994) *İstanbul'un Adları Mad*. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 1994, IV.

Sami, Şemsettin, (2010). *Kamus-i Türkî.* İstanbul.

Sarı, Nil, (1991). Attar mad. *TDV. İslam Ansiklopedisi , 4*, 94-95.

Sarıyıldız, Gülden, (2002). *İstanbul Sabun Tahsisatı ve Bu Tahsisatta Sabuncu Esnafının Yükümlülükleri*, Osmanlı Öncesi ile Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemlerinde Esnaf Ve Ekonomi Semineri, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Araştırmaları Merkezi.

Sayılır, Burhan, Acıoğlu, Yusuf, Altıer, S., Yazıcı, G, (2012) *Kumkale Tarihi Türk Mezarlığ*ı, Çanakkale Valiliği.

Serin, Muhittin, (2007). Osmanlı, Sanat. *TDV İslam Ansiklopedisi*, 572.

Somer, Ş. Nihal, (2014). Osmanlı Arşiv Belgelerinin Günümüze Kadar Ulaşmasının Nedenleri: Kağıt Mürekkep ve Cilt Özellikleri. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergis* , 241-249.

Sunar, M. Mert, (2011). XIX. Yüzyıl Başları İstanbul'da Esnaf Yeniçeriler. *Güney- Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi* (18), 74.

Tabakoğlu, Ahmet; Kala, Ahmet, (1997). *İstanbul Ahkâm Defterleri-İstanbul Esnaf Tarihi* (Cilt 2). İstanbul: Araştırmaları Merkezi. / (1997). *İstanbul Ahkâm Defterleri-İstanbul Esnaf Tarihi* (Cilt 1). İstanbul: İBB. Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları.

Tanındı, Zeren, (2000). Osmanlı Saray Teşkilatı İçinde Nakkaşların Yer. *Yeni Türkiye, Özel Sayı IV. Kültür Ve Sanat , 34* (IV), 657.

(1999). "Osmanlı Sanatında Cilt" *Osmanlı Ansiklopedisi*, Cilt:11, Ankara.

Tanyeli, Uğur, (2014). *Bir Histografik Model Olarak Gerileme- Çöküş Ve Osmanlı Mimarlığı Tarihi.* İstanbul: Timaş Yayınları.

Tekin, Zeki, (2009). *Saraçhane* (Cilt 36). İstanbul: TDV. İslam Ansiklopedisi.

Tepekaya, Muzaffer; Atar, Zafer, (2018). *Geçmişten Günümüze Manisa Boyacı Esnafı* (Cilt 1). Manisa: Manisa Celal Bayar Üniversitesi Yayınları.

Tezcan, Hülya, (1995). Fes mad. *TDV. İslam Ansiklopedisi* .

Tuncer, Orhan Cezmi, (1986). *Anadolu Kümbetleri -1-Selçuklu Dönemi*, Ankara.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, (1988). Osmanlı Devletinin Saray Teşkilatı, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları..

(2004). *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

(1988). *Osmanlı Tarihi*, C.1, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Ülgen, A. Saim, (1950). *Hamam.* İstanbul: MEB İslam Ansiklopedisi.

Vasılıev, A. A. (1943) *Bizans İmparatorluğu Tarihi*, (Çev. MANSEL, Arif Müfid), (C.1), Ankara: Maarif Matbaası

Yaman, Bahattin, (1996). *18. Yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı Saray Ehli Hiref (*Sanatkârlar*) Teşkilatı*, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S.3, s. 278-283

Yıldırım, Nuran, (2009). Osmanlı Eczacılığının Gelişme Sürecinde İlaç Hazırlayıp Satan Esnaf ve Sağlıkçılar, Osmanlı Bilimi Araştırmaları, C. XI, S. 1-2, İstanbul: İstanbul Üni. Yayınevi.

Yıldız, Eshabil, (2016). *Kahve mad.* (Cilt II). Ankara: Ahilik Ansiklopedisi.

Yıldırım, Onur, Osmanlı İaşeciliği ve esnaf: On Sekizinci Yüzyıl İstanbul'unda Debbağlar. *Doğunbatı Düşünce Dergisi* (52), 142.

Yılmaz, Fehmi, (2010). İstanbul'da Tütüncü Esnafı. *Tarih İçinde İstanbul, Uluslar arası Sempozyum Bildirileri* (s. 408). İstanbul: İBB.

Wiener, Wolfgan Müller (2001). *İstanbul' un Tarihsel Topografyası*, (Çev. Sayın, Ülker) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Tezler:

Afyoncu, Fatma, (1998). *XVII. Yüzyıl Hassa Mimarlar Ocağı*, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Aydoğdu, Ayfer, (2011).19. Yüzyılda İstanbul'daki hazirelerdeki (Sur İçi Bölgesi) Mezar

Taşlarında Kullanılan Motiflerin Analizi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Başkan, Seyfi, (1996). *Karamanoğulları Dönemi Konya Mezartaşları.* Ankara.

Budak, H. Kübra, (2019). *Bursa Mustafakemalpaşa'daki Osmanlı Mezar Taşları.* Bursa: Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi .

Cihan, Nurcihan, (2012). 17. Yüzyıl Osmanlı Kaftanlarında Yer Alan (Lale, Haliç işi ve Çintemani) Motiflerden Yola Çıkarak Seramik Yüzeylere Yeni Tasarım Önerileri. *Erciyes Üni. Güzel Sanatlar Enst. (Yayımlanmış Y. Lisan Tezi)* , 15 . Kayseri.

Dikbıyık, R. Tuğba, (2009). *Hat ve Süsleme Sanatları Ve Mimari Üslup Bakımından Yahya Efendi Kabristanı Mezar Taşları.* İstanbul : Marmara Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Dinçer, Kübra, (2016). *19.Yüzyıl Osmanlı Esnaf Birliklerinin Ve Mensubu İşyerlerinin Şirketlere Ve Cemiyetlere Dönüştürülme Denemesi Ve Sonuçları.* İstanbu: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Eren, Sevinç, (2011). *Trabzon İli Gülbahar Hatun ve Tavanlı Camii Hazretleri ile Küçük İmaret Mezarlığı'ndaki Mezar Taşları.* Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi.

Gelturan, Melek, (2013). *Dünden Bugüne Nakkaşhane Ve Küpeli Atölyesi.* Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Günay, Yasemin, (2002). *16. Yüzyıl Osmanlı Mezar ve Mezar Taşları (Yayımlanmamış Y. LisansTezi)* . İstanbul: M.S.G.S.Ü.

Hanoğlu, Canan, (2006). *Erzurum Merkezde Camii Hazirelerinde Bulunan 18. Ve 19. YY. Mezar Taşları*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Kırımtayıf, Süleyman, (1996). *XV ve XVX. Yüzyıllar Arasında Osmanlı Saray Sanatı Teşkilatı*, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Doktora
Tezi.

Korkmaz, E. Selcan, (2005). *Tarihsel Süreç İçerisinde Osmanlı Esnaf Loncaları*,

Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Öntuğ, M. Murat, (2003). *XVII. Yüzyılda Balıkesir Şehrinin Fiziki, Demografik Ve Sosyo-Ekonomik Yapısı.* Konya: Selçuk Üniiversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Doktora Tezi.

Öztürk Gencal, R. Zeynep, (2010). *16. Ve 17. Yüzyıl Osmanlı Kaftanları.* İstanbul: Haliç Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü Tekstil Ve Moda Tasarım Programı, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Sökütlü, Yeşim, (2015). *İstanbul Üsküdar Şeyh Daveti Mutada Efendi Camii Haziresinde Bulunan Mezar Taşları.* Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Şener, Orçun, (2009). İstanbul'un Tarihsel Dokusunun CBS Ortamında Web Arayüzleri ile İnternetten Yayımlanması, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Şenyurt, Oya, (2009). Onsekizinci Yüzyıl Osmanlı Başkentinde Taşçı Örgütlenmesi. *Journal Of The Faculty Architecture* (2), 104.

Taşkömür, Himmet, (1990). *Osmanlı İmparatorluğunda Simkeşlik Ve Tel Çekme.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Uçar, Zeynep, (2018). *İstanbul Çorlulu Ali Paşa Külliyesi Mezar Taşları* . Antalya : Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Yavuz, Sena, (2013). *Sakarya İli Geyve İlçesi Osmanlı Dönemi Mezar Taşları.* Sakarya: Sakarya Üniiversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Yıldırım, Recep, (2010). *İstanbul Saraçhanesi Ve Saraç Esnafı.* İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi.

İnternet Kaynakları:

El Sanatları Teknolojisi Yorgancılık. (2010). Megep: http://www.megep.meb.gov.tr/Default.aspx? adresinden alınmıştır.

https://istanbul.ktb.gov.tr/

Kubbealtı Lugatı, Simkeş mad. www.lugatım.com

Arşiv Kaynakları:

BOA, HH, no., 16238.

BOA, HH, no, 18926 ve istenilen ustaların ve amelelerin gönderildiğine dair Tunus Beylerbeyi Hüseyin Paşa'dan cevap (BOA, HH. , no, 22475, 9/ B/11247)

Cevdet BLD. Dosya no:39

Cevdet BLD. no: B.8

İstanbul Kadı Sicilleri, İst. D.40. (1191(1778)). 46.

İstanbul Kadı Sicilleri, İstanbul Mahkemesi, D. 73, s. 92.

İstanbul Kadı Sicilleri,İstanbul Mahkemesi Galata, D.498, s. (1785, 11 20). 1.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı	: Kudret ATEŞ
Uyruğu	: T.C. Vatandaşı
Doğum Tarihi ve Yeri	: 25.08.1987 / Malatya
Telefon	: 530 067 15 12
E-mail	: kudret_ates@hotmail.com

Eğitim

Derece	*Eğitim Birimi*	*Mezuniyet Tarihi*
Yüksek lisans	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2020
Lisans	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	2010
Lise	Malatya Atatürk Kız Lisesi	2005